

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

46

BRNO 2005

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis, vydává Archeologický ústav Akademie věd České republiky Brno.
Peer-reviewed journal published by the Institute of Archaeology, Brno.

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttka, Jiří A. Svoboda, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Jaroslav Tejral

Výkonná redakce
Assistant Editors

Dana Gregorová, Balázs Komoróczy, Rudolf Procházka,
Lubomír Šebela, Petr Škrdla

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz
<http://www.iabrno.cz/3cacz.htm>

Vychází jednou ročně/Published yearly

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-71-0

Copyright © 2005 by the Archeologický ústav AV ČR Brno, and by the authors.

Tisk/Print Gloria Rosice

Pokyny pro autory na internetové stránce <http://www.iabrno.cz/3ca1cz.htm>
Instructions to authors on internet pages

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

STUDIE A KRATKÉ CLANKY

PŘEHLED VÝZKUMŮ 46

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-71-0

08251\00

9395458

BRNO 2005

Obsah

STUDIE A KRÁTKÉ ČLÁNKY

Maria Fajer, Eugeniusz Foltyn, Janusz Krzysztof Kozłowski, Włodzimierz Pawełczyk, Jan Maciej Waga	THE MULTILAYER PALAEOLITHIC SITE OF DZIERŻYSŁAW I (UPPER SILESIA, POLAND) AND ITS ENVIRONMENTAL CONTEX	13
	VÍCEVRSTEVNÁ PALEOLITICKÁ LOKALITA DZIERŻYSŁAW (HORNÍ SLEZSKO, POLSKO) A JEJÍ ENVIROMENTÁLNÍ KONTEXT	
Petr Škrdla, Gilbert Tostevin	BRNO-BOHUNICE, ANALÝZA MATERIÁLU Z VÝZKUMU V ROCE 2002	35
	BRNO-BOHUNICE, ANALYSIS OF THE MATERIAL FROM THE 2002 EXCAVATION	
Jiří A. Svoboda	PŘEDMOSTÍ. KONTEXT PALEOANTROPOLOGICKÝCH NÁLEZŮ	63
	PŘEDMOSTÍ. THE CONTEXT OF PALEOANTHROPOLOGICAL DISCOVERIES	
Jiří Juchelka	POHŘEBIŠTĚ LUŽICKÉ KULTURY VE SLAVKOVĚ (OKR. OPAVA)	93
	GRÄBERFELD DER LAUSITZER KULTUR IN SLAVKOV (BEZ. OPAVA)	
Pavel Šlézar	PŘEDBĚŽNÁ ZPRÁVA O OBJEVU „ANTIQUA CIVITAS“ NA STARÉM MĚSTĚ V LITOVĚLI A NĚKOLIK POZNÁMEK K ASPEKTŮM GENEZE MĚSTA LITOVLE	103
	VORLÄUFIGER BERICHT ÜBER ENTDECKUNG DER „ANTIQUA CIVITAS“ IN DER LITOVELER ALTSTADT UND EINIGE BEMERKUNGEN ZU DEN ENTWICKLUNGSASPEKTE DER STADT LITOVEL	
Petr Holub, Václav Kolařík, David Merta, Marek Peška, Dana Zapletalová, Antonín Zůbek	PŘEDBĚŽNÉ VÝSLEDKY ZÁCHRANNÝCH ARCHEOLOGICKÝCH VÝZKUMŮ V BRNĚ V ROCE 2004	111
	VORLÄUFIGE ERGEBNISSE ARCHÄOLOGISCHER RETTUNGSGRABUNGEN IM JAHR 2004	

PŘEHLED VÝZKUMŮ NA MORAVĚ A VE SLEZSKU

PALEOLIT A MEZOLIT

BRNO (k. ú. Komín, okr. Brno-město)	M. Kuča	173
BRNO (k. ú. Štýřice, okr. Brno-město)	P. Škrdla, M. Nývltová Fišáková, L. Sedláčková, D. Zapletalová	173
BRNO (k. ú. Zábrdovice, okr. Brno-město)	J. A. Svoboda	177

BŘEZOLUPY (okr. Uherské Hradště)	M. Kuča	178
BUCHLOVICE (okr. Uherské Hradště)	P. Škrdla, B. Žižlavský	178
DRNOVICE (okr. Vyškov)	O. Mlejnek	179
HABROVANY-OLŠANY (k. ú. Olšany, okr. Vyškov)	O. Mlejnek	184
HRANICE (okr. Přerov)	P. Kostrhun	185
JEŽKOVICE (okr. Vyškov)	O. Mlejnek	187
KROMĚŘÍŽ (k. ú. Kroměříž, okr. Kroměříž)	T. Berkovec, J. Peška	188
LEŠANY (okr. Přerov)	P. Fojtík	188
LHOTA (k. ú. Lhota u Lipníku nad Bečvou, okr. Přerov)	R. Jelínková	189
MIKULOV (okr. Břeclav)	J. A. Svoboda	197
MOKRÁ-HORÁKOV (k. ú. Mokrý, okr. Brno-venkov)	P. Kos	198
NAPAJEDLA (okr. Zlín)	P. Škrdla, M. Nývltová Fišáková, D. Nývlt	198
OPATOVICE (okr. Vyškov)	O. Mlejnek	201
PŘEROV (k. ú. Předmostí u Přerova, okr. Přerov)	J. A. Svoboda	203
RAČICE-PÍSTOVICE (okr. Vyškov)	O. Mlejnek	204
RUDIMOV (okr. Zlín)	P. Škrdla	206
RYCHTÁŘOV-LHOTA (okr. Vyškov)	O. Mlejnek	206
SPYTIHNĚV (okr. Zlín)	P. Škrdla, M. Nývltová Fišáková, M. Novák, D. Nývlt	207
VEDROVICE (okr. Znojmo)	Z. Nerudová	212
VESELÍČKO (okr. Přerov)	Z. Schenk	212
VEVERSKÁ BÍTÝŠKA (okr. Brno-venkov)	M. Kuča, J. Šlajsna	212

NEOLIT

BRANKOVICE (okr. Vyškov)	D. Parma	215
BŘEZOLUPY (okr. Uherské Hradště)	M. Kuča, M. Vokáč, P. Škrdla	215
BUKOVANY (okr. Olomouc)	J. Vrána	219
DAMBOŘICE (okr. Hodonín)	J. Šmerda	219
HROZNOVÁ LHOTA (okr. Hodonín)	D. Parma	220
CHUDČICE (okr. Brno-venkov)	M. Kuča, J. Kovář	220
KRALICE NA HANĚ (okr. Prostějov)	P. Fojtík	220
KROMĚŘÍŽ (okr. Kroměříž)	T. Berkovec, J. Peška	222
LIPNÍK NAD BEČVOU (k. ú. Loučka, okr. Přerov)	A. Tajer	222
LEŠANY (okr. Prostějov)	P. Fojtík	223
MAŠOVICE (okr. Znojmo)	Z. Čižmář	223
MODŘICE (okr. Brno-venkov)	M. Přichystal	224
MODŘICE (okr. Brno-venkov)	P. Kos	225
MOŘICE (okr. Prostějov)	M. Šmíd	225
OLMOUC (k. ú. Olomouc-město, okr. Olomouc)	H. Dehnerová	225
OLŠANY U PROSTĚJOVA (okr. Prostějov)	M. Šmíd	225
OTNICE (okr. Vyškov)	M. Lečbych	226
PROSTĚJOV (k. ú. Čechůvky, okr. Prostějov)	M. Šmíd	226
RAJHRADICE (okr. Brno-venkov)	M. Přichystal	226
ŘEŠICE (okr. Znojmo)	Z. Čižmář	227
SELOUTKY (okr. Prostějov)	M. Šmíd	227
ŠLAPANICE (okr. Brno-venkov)	M. Geisler	227
TULEŠICE (okr. Znojmo)	Z. Čižmář	228
VĚMYSLICE (okr. Znojmo)	Z. Čižmář	228
VEVERSKÁ BÍTÝŠKA (okr. Brno-venkov)	M. Kuča, Z. Schenk, K. Smíšek, J. Šlajsna	229
VÍTONICE (okr. Znojmo)	Z. Čižmář	229
ZLÍN (k. ú. Malenovice, okr. Zlín)	M. Šmíd	229

ENEOLIT

BRNO (k. ú. Bystrc, okr. Brno-město)	M. Kuča	231
HULÍN (okr. Přerov)	T. Berkovec, J. Peška	231
HUSTOPEČE (okr. Břeclav)	P. Kos, M. Přichystal	231
HUSTOPEČE (okr. Břeclav)	M. Geisler	232
IVANOVICE NA HANĚ (okr. Vyškov)	D. Parma	232
KRALICE NA HANĚ (okr. Prostějov)	P. Fojtík	233
KROMĚŘÍŽ (okr. Kroměříž)	T. Berkovec, J. Peška	233

LEŠANY (okr. Prostějov)	P. Fojtík	233
MODŘICE (okr. Brno-venkov)	P. Kos	233
NEZAMYSLICE (okr. Prostějov)	M. Šmíd	234
NĚMČÍČKY (okr. Znojmo)	M. Kuča, M. Vokáč	234
OLOMOUC (k. ú. Řepčín, okr. Olomouc)	M. Kalábek	234
OLOMOUC (k. ú. Neředín, okr. Olomouc)	M. Kalábek	235
OLOMOUC (k. ú. Neředín, okr. Olomouc)	J. Peška, F. Šrámek	235
OLOMUČANY (okr. Blansko)	A. Přichystal, M. Přichystal	236
PROSTĚJOV (k. ú. Čechůvky, okr. Prostějov)	M. Šmíd	236
SIVICE (okr. Brno-venkov)	M. Kuča, M. Vokáč	237
SLATINICE (okr. Olomouc)	H. Dehnerová	237
SUDOMĚŘICE (okr. Hodonín)	D. Parma	238
TROUBSKO (okr. Brno-venkov)	P. Kos	238
VESELÍČKO (okr. Přerov)	Z. Schenk	239
ZÁHLINICE (okr. Kroměříž)	J. Langová	239
DOBA BRONZOVÁ		
BRNO (k. ú. Slatina, okr. Brno-město)	M. Lečbych	241
ČELČICE (okr. Prostějov)	P. Fojtík	241
DAMBOŘICE (okr. Hodonín)	J. Šmerda	241
HNĚVOTÍN (okr. Olomouc)	M. Kalábek	242
HODONICE (okr. Znojmo)	Z. Čížmář	242
HULÍN (okr. Přerov)	T. Berkovec, J. Peška	242
HUSTOPEČE (okr. Břeclav)	P. Kos, D. Parma	243
HUSTOPEČE (okr. Břeclav)	P. Kos	243
HUSTOPEČE (okr. Břeclav)	M. Geisler	243
CHARVÁTY (k. ú. Charváty, Čertoryje, Drahlov, okr. Olomouc)	V. Vránová	244
IVANOVICE NA HANĚ (okr. Vyškov)	D. Parma	244
KOBEŘICE (okr. Opava)	P. Stabrava	244
KROMĚŘÍŽ (okr. Kroměříž)	T. Berkovec, J. Peška	245
LIPNÍK NAD BEČVOU (k. ú. Loučka, okr. Přerov)	A. Tajer	245
LEŠANY (okr. Prostějov)	P. Fojtík	245
MIROSLAV (okr. Znojmo)	Z. Čížmář	245
MODŘICE (okr. Brno-venkov)	P. Kos	246
MODŘICE (okr. Brno-venkov)	M. Přichystal	246
MORICE (okr. Prostějov)	M. Šmíd	246
OLOMOUC (k. ú. Olomouc-město, okr. Olomouc)	H. Dehnerová	247
OLOMOUC (k. ú. Neředín, okr. Olomouc)	J. Peška, F. Šrámek	247
OLOMOUC (k. ú. Slavonín, okr. Olomouc)	V. Vránová	248
OLOMOUC (k. ú. Řepčín, okr. Olomouc)	M. Kalábek	248
OTNICE (okr. Vyškov)	M. Lečbych	248
PODOLÍ (okr. Brno-venkov)	P. Kos	249
POHOŘELICE (okr. Břeclav)	P. Holub	249
PROSTĚJOV (k. ú. Čechůvky, okr. Prostějov)	M. Šmíd	249
PŘEROV (k. ú. Dluhonice, okr. Přerov)	Z. Schenk	250
REŠICE (okr. Znojmo)	Z. Čížmář	250
ŠUMICE (okr. Znojmo)	D. Parma	250
TĚŠETICE (okr. Olomouc)	M. Kalábek	251
TULEŠICE (okr. Znojmo)	Z. Čížmář	251
VÍTONICE (okr. Znojmo)	Z. Čížmář	251
VRCHOSLAVICE (okr. Prostějov)	T. Berkovec, J. Peška	251
ZLÍN (k. ú. Malenovice, okr. Zlín)	M. Šmíd	252
ZNOJMO (okr. Znojmo)	Z. Čížmář	252
DOBA ŽELEZNÁ		
BRANKOVICE (okr. Vyškov)	D. Parma	255
BRNO (k. ú. Husovice, okr. Brno-město)	D. Parma	255
BRNO (k. ú. Ivanovice, okr. Brno-město)	M. Přichystal	255
ČELČICE (okr. Prostějov)	P. Fojtík	256
HRADEC NAD MORAVICÍ (okr. Opava)	P. Stabrava	257

HUSTOPEČE (okr. Břeclav)	P. Kos, D. Parma	258
HUSTOPEČE (okr. Břeclav)	P. Kos	258
CHARVÁTY (okr. Olomouc)	V. Vránová	259
KRALICE NA HANÉ (okr. Prostějov)	P. Fojtík	260
KRALICE NA HANÉ (okr. Prostějov)	M. Šmíd	260
KŘENOVICE (okr. Přerov)	Z. Schenk, M. Sedláčková	260
MODRÁ (okr. Uherské Hradště)	M. Vaškových	261
MODŘICE (okr. Brno-venkov)	P. Kos	262
OHROZIM (okr. Prostějov)	P. Fojtík	262
OLOMOUC (k. ú. Neředín, okr. Olomouc)	J. Peška, F. Šrámek	263
OTNICE (okr. Vyškov)	M. Lečbych	263
PROSTĚJOV (k. ú. Čechůvky, okr. Prostějov)	M. Šmíd	264
PŘEROV (k. ú. Dluhonice, okr. Přerov)	Z. Schenk	264
PTENÍ (okr. Prostějov)	P. Fojtík	264
SUDOMĚŘICE (okr. Hodonín)	D. Parma	265
ZÁHLINICE (okr. Kromčříž)	J. Langová	265
ZLÍN (k. ú. Malenovice, okr. Zlín)	M. Šmíd	266

DOBA ŘÍMSKÁ

BOŽICE (okr. Znojmo)	M. Vokáč, J. Jílek	267
BRANKOVICE (okr. Vyškov)	D. Parma	268
BRNO (k. ú. Ivanovice, okr. Brno-město)	M. Přichystal	268
DOBRČICE (okr. Přerov)	Z. Schenk	269
CHARVÁTY (k. ú. Drahlov, okr. Olomouc)	J. Vrána	269
KOSTELEČ NA HANĚ (okr. Prostějov)	M. Šmíd	269
MODŘICE (okr. Brno-venkov)	P. Kos	269
OLOMOUC (k. ú. Neředín, okr. Olomouc)	J. Peška, V. Vránová, F. Šrámek	270
OLOMOUC (k. ú. Slavonice, okr. Olomouc)	D. Parma	272
PŘEROV (k. ú. Dluhonice, okr. Přerov)	Z. Schenk	272
PROSTĚJOV (k. ú. Čechůvky, okr. Prostějov)	M. Šmíd	273
RAJHRADICE (okr. Brno-venkov)	M. Přichystal	273
SUDOMĚŘICE (okr. Hodonín)	D. Parma	274
TĚŠETICE (okr. Olomouc)	M. Kalábek	274
VRCHOSLAVICE (okr. Prostějov)	T. Berkovec, J. Peška	275
ZLÍN (k. ú. Malenovice, okr. Zlín)	M. Šmíd	275

STŘEDOVĚK A NOVOVĚK

BEDŘICHOV (okr. Šumperk)	Z. Schenk	277
BRANKOVICE (okr. Vyškov)	D. Parma	277
BOLERADICE (okr. Břeclav)	J. Unger	278
BRNO (k. ú. Líšeň, okr. Brno-město)	M. Geisler	278
BRNO (k. ú. Slatina, okr. Brno-město)	M. Lečbych	278
BRNO (k. ú. Štýřice, okr. Brno-město)	P. Kos	279
BRUNTÁL (okr. Bruntál)	M. Kiecoň	279
ČELČICE (okr. Prostějov)	P. Fojtík	281
DAMBOŘICE (okr. Hodonín)	J. Šmerda	281
DIVÁKY (okr. Břeclav)	J. Unger	281
FRÝDEK-MÍSTEK (okr. Frýdek-Místek)	F. Kolář	281
HLUČÍN (okr. Opava)	H. Teryngerová	282
HODONÍN (okr. Hodonín)	J. Šmerda	283
HOLUBICE (okr. Vyškov)	D. Parma	283
HRADEC NAD MORAVICÍ (okr. Opava)	P. Stabrava	284
HRADEC NAD MORAVICÍ (okr. Opava)	M. Kiecoň	284
HROZNOVÁ LHOTA (okr. Hodonín)	D. Parma	285
HUSTOPEČE (okr. Břeclav)	M. Geisler	285
HUSTOPEČE (okr. Břeclav)	P. Kos	285
HUSTOPEČE (k. ú. Kurdějov, okr. Břeclav)	P. Kos	285
CHARVÁTY (okr. Olomouc)	V. Vránová	285
CHARVÁTY (k. ú. Drahlov, okr. Olomouc)	J. Vrána	285
JESENÍK (okr. Jeseník)	J. Vrána	286

KRALICE NA HANĚ (okr. Prostějov)	P. Fojtík	286
KUNOVICE (okr. Uherské Hradště)	M. Vaškových	287
LELEKOVICE (okr. Brno-venkov)	J. Unger	288
LIPNÍK NAD BEČVOU (k. ú. Podhoří, okr. Přerov)	A. Tajer	288
LITOVEL (okr. Olomouc)	P. Šlězár	288
LITOVEL (okr. Olomouc)	K. Faltýnek, P. Šlězár	290
LITOVEL (okr. Olomouc)	K. Faltýnek, H. Dehnerová, P. Šlězár	291
LIPNÍK NAD BEČVOU (k. ú. Loučka, okr. Přerov)	A. Tajer	291
LOMNICE (k. ú. Brusná, okr. Blansko)	M. Přichystal	291
LOMNICE (okr. Blansko)	P. Holub	292
MIKULOV (okr. Břeclav)	P. Kubín	292
MODŘICE (okr. Brno-venkov)	R. Procházka	295
MOKRÁ-HORÁKOV (k. ú. Mokrý, okr. Brno-venkov)	P. Kos	295
NEZAMYSLICE (okr. Prostějov)	M. Šmíd	295
NOVÝ MALÍN (okr. Šumperk)	H. Dehnerová	295
OLOMOUC (k. ú. Olomouc-město, okr. Olomouc)	P. Večeřa	296
OLOMOUC (k. ú. Olomouc-město, okr. Olomouc)	H. Dehnerová	297
OLOMOUC (k. ú. Olomouc-město, okr. Olomouc)	R. Zatloukal, M. Živný	298
OLOMOUC (k. ú. Olomouc-město, okr. Olomouc)	R. Zatloukal	300
OLOMOUC (k. ú. Olomouc-město, okr. Olomouc)	H. Dehnerová, P. Večeřa	301
OLOMOUC (okr. Olomouc)	J. Vrána	302
OLOMOUC (k. ú. Neředín, okr. Olomouc)	M. Kalábek	303
OLOMOUC (k. ú. Řepčín, okr. Olomouc)	M. Kalábek	303
OLOMOUC (k. ú. Slavonín, okr. Olomouc)	D. Parma	304
OPAVA (k. ú. Opava-střed, okr. Opava)	M. Kiecoň	304
OPAVA (k. ú. Opava-střed, okr. Opava)	M. Kiecoň, M. Zezula	305
OPAVA (k. ú. Opava-střed, okr. Opava)	M. Kiecoň, F. Kolář, M. Zezula	306
OPAVA (k. ú. Opava-střed, okr. Opava)	F. Kolář	307
OPAVA (k. ú. Předměstí, okr. Opava)	F. Kolář, M. Zezula	307
OPAVA (k. ú. Předměstí, okr. Opava)	M. Zezula	308
OSTRAVA (k. ú. Moravská Ostrava, okr. Ostrava)	M. Kiecoň	309
OSTRAVA (k. ú. Moravská Ostrava, okr. Ostrava)	F. Kolář	310
OSTRAVA (k. ú. Moravská Ostrava, okr. Ostrava)	F. Kolář, J. Střílková	311
PODOLÍ (okr. Brno-venkov)	P. Kos	312
POHOŘELICE (okr. Břeclav)	P. Holub	312
PROSTĚJOV (k. ú. Čechůvky, okr. Prostějov)	M. Šmíd	313
PŘEROV (okr. Přerov)	Z. Schenk	314
PTENÍ (okr. Prostějov)	P. Fojtík	314
REŠICE (okr. Znojmo)	Z. Čižmář	315
SLOPNÉ (okr. Zlín)	J. Langová	315
SUDOMĚŘICE (okr. Hodonín)	D. Parma	315
ŠLAPANICE (okr. Brno-venkov)	P. Kos	315
ŠTERNBERK (okr. Olomouc)	H. Dehnerová, J. Grégr	316
TĚŠETICE (okr. Olomouc)	M. Kalábek	316
UNIČOV (okr. Olomouc)	H. Dehnerová	316
VELKÁ BÍTEŠ (okr. Žďár nad Sázavou)	P. Holub, A. Zúbek	317
VELKÁ BÍTEŠ (okr. Žďár nad Sázavou)	P. Hejhal, P. Holub, P. Hrubý, A. Zúbek	317
VELKÝ TÝNEC (okr. Olomouc)	V. Vránová	317
VĚMYSLICE (okr. Znojmo)	Z. Čižmář	317
VESELÍ NA MORAVĚ (okr. Hodonín)	D. Parma	318
VÍTONICE (okr. Znojmo)	Z. Čižmář	318
ZLÍN (k. ú. Malenovice, okr. Zlín)	M. Šmíd	318
ZNOJMO (okr. Znojmo)	Z. Čižmář	319
ZNOJMO (k. ú. Našiměřice, okr. Znojmo)	Z. Čižmář	321
ZNOJMO (k. ú. Oblekovice, okr. Znojmo)	Z. Čižmář	321
ŽDÁR NAD SÁZAVOU (okr. Žďár nad Sázavou)	J. Unger	321
ŽDÁR NAD SÁZAVOU (okr. Žďár nad Sázavou)	M. Geisler	321

ZPRÁVY O ČINNOSTI

J. Doležel	Činnost Archeologického ústavu AV ČR Brno v roce 2004	323
L. Poláček	50 let výzkumu v Mikulčicích	324
P. Škrdla	Jarošov II v kontextu paleolitického osídlení Uherskohradětska	328
L. Šebela	Jiří Pavelčík sedmdesátníkem	330

**PŘEHLED VÝZKUMŮ NA MORAVĚ A VE SLEZSKU
2004**

**OVERVIEW OF EXCAVATIONS IN MORAVIA AND SILESIA
2004**

**ÜBERSICHT DER GRABUNGEN IN MÄHREN UND
SCHLESIEN 2004**

PALEOLIT

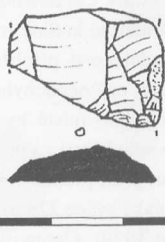
PALEOLITHIC

PALÄOLITHIKUM

BRNO (k. ú. Komín, okr. Brno-město)

„Netopýrky“, 700 m od S okraje obce. Paleolit. Ojedinelé nálezy. Povrchový průzkum.

Při povrchovém průzkumu polí severně brněnské městské části Komín byl na plošině v trati Netopýrky, v neopřesněné podmítce nalezen malý fragment oboustranně přelomené, silně patinované čepele (obr. 1.). Provenience suroviny bude pravděpodobně z výchozů rohoveců typu Krumlovský les. Jeden patinovaný úštěp byl získán dřívě z povrchového sběru v trati „Horní hony“ (srov. Procházka – Vitula 1993: 130).

Obr. 1. Brno-Komín. Zlomek čepele.
Brno-Komín. A blade fragment.

Několik metrů od nálezu byl vyzvednut ještě nepatinovaný drobný úštěp z rohovece typu Krumlovský les, variety II. V nedávné době byly popsány ojedinelé nálezy z neolitu ze stejnojmenné trati, asi 300 m jihovýchodně odtud (Kuča – Žakovský 2001: 130). Nálezy svědčí o lidských aktivitách v období paleolitu a neolitu.

Martin Kuča, FF MU Brno

Literatura

Kuča, M. – Žakovský, P. 2001: Brno (k. ú. Komín, okr. Brno-město). PV 42 (2000), 130.

Procházka, R. – Vitula, P. 1993: Povrchový průzkum v Brně-Komíně (okr. Brno-město). PV 35 (1990), 130.

Resumé

An isolated blade fragment, made of heavily patinated most probably Krumlovský les-type chert, was collected in Brno-Komín, in the field of Netopýrky.

BRNO (k. ú. Štýřice, okr. Brno-město)

Vídeňská ul., areál Nemocnice milosrdných bratří. EUP (?), epigravettien. Sídliště. Záchranný výzkum.

Obr. 2. Lokalizace jednotlivých stanic v prostoru ulice Vídeňské a Kamenné na leteckém snímku.
Allocation of the particular sites within Vídeňská and Kamenná streets on an aerial photograph.

Úvod

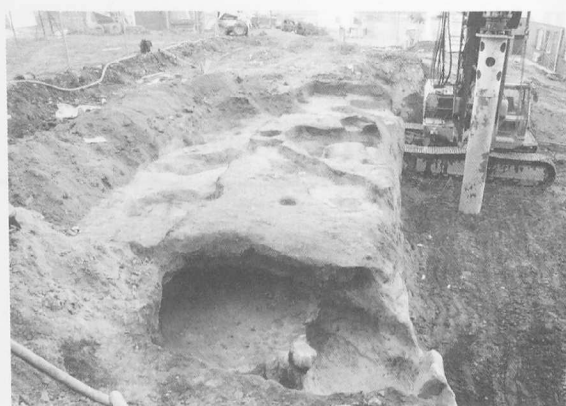
Areál barokního konventu a pozdější Nemocnice milosrdných bratří se nachází v pravobřežní části historického Starého Brna a zabírá nároží dnešní Vídeňské a Polní ulice. Záchraný-archeologický výzkum, provedený společností Archaia Brno, o. p. s., byl vyvolán stavbou pavilonu akutní medicíny a probíhal v předstihu před zemními pracemi stavby, popř. současně s nimi od října roku 2002 do prosince roku 2003. Postupně tak byla prozkoumána plocha cca 2500 m². Výsledky výzkumu již byly z větší části předběžně zveřejněny (Holub *et al.* 2003; Holub *et al.* 2004).

Ojedinělé paleolitické nálezy byly učiněny nejprve při začitřování západní části zkoumané plochy, sekundárně se vyskytly i v zásypech pravěkých či středověkých zahloubených objektů. Při hloubení stavební jámy byl nalezen při bázi sprašové návěje křemenný artefakt. Koncentrace mladopaleolitické štipané industrie a zvířecích kostí, která byla zachycena zčásti *in situ* ve svrchní partii sprašové návěje, byla pak prozkoumána současně s výzkumem středohradištního pohřebiště západně od stavební jámy pavilonu.

Metodika výzkumu byla ovlivněna nedostatkem času na jeho provedení. Nálezová vrstva byla odrývána a sediment byl dodatečně přebírán pomocí motyčky. Pouze v místech, kde bylo zachyceno více nálezů, byl sediment odstraňován pomocí škrabek. Překopaný materiál z nálezové vrstvy nebyl plaven.

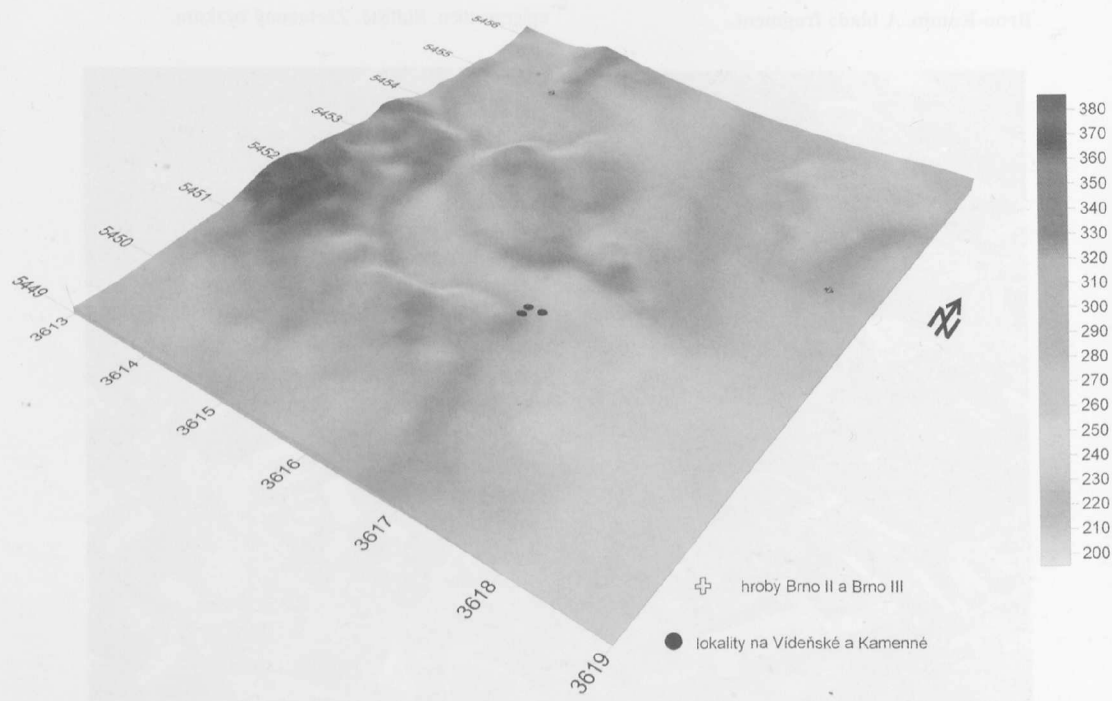
Poloha

Nově objevená lokalita nepochybně souvisí s dřívějšími nálezy na ulicích Kamenné (Skutil 1930) a Vídeňské (Valoch 1975). Vzdálenost mezi jednotlivými polohami nepřesahuje 200 m (obr. 2). Další ojedinělé nálezy v prostoru ulice Vídeňské zmiňuje J. Skutil v přehledu moravských paleolitických nálezů (Skutil 1936).

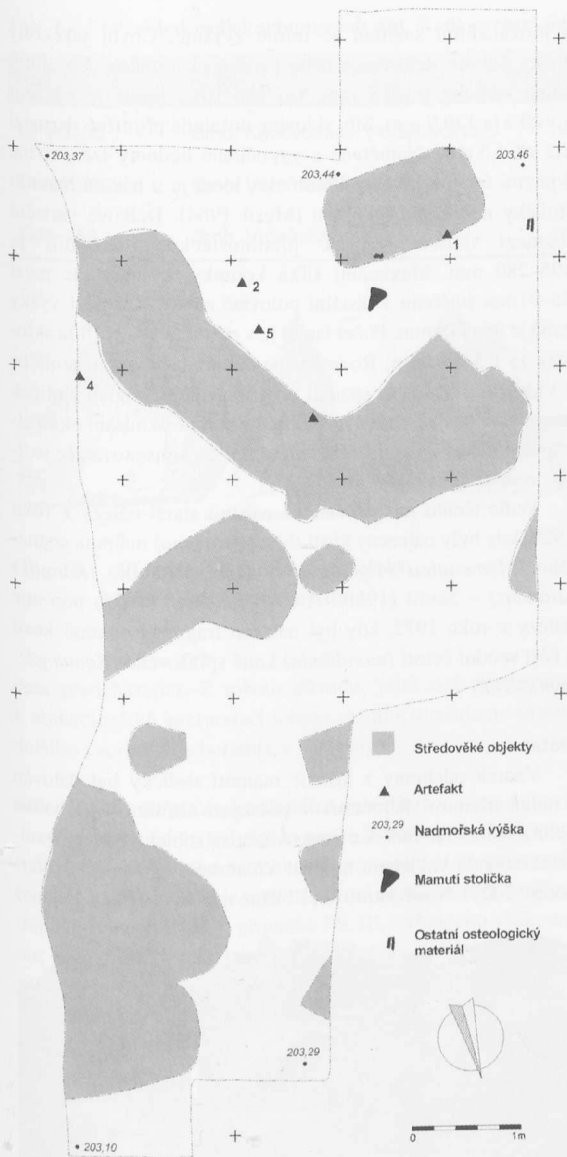

Obr. 4. Brno-Vídeňská. Pravěké a středověké poškození svrchní části sprašové návěje.
Brno-Vídeňská. Postpaleolithic disturbance of the upper part of loess cover.

Lokalita je situována na mírném svahu, nedaleko od řeky Svatky, v rozmezí nadmořských výšek 203–212 m. Převýšení nad současnou hladinou řeky je v rozmezí 5–14 m. Za pozornost stojí geografická situace lokality, která je umístěna v místě, kde řeka Svatka opouští úzké (cca. 0,4 km) koryto, svírané poměrně strmými svahy Červeného a Žlutého kopce, a ústí do široké a ploché Brněnské kotliny (obr. 3). Proti proudu Svatky je navíc ve vzdálenosti přibližně 3,5 km patrné výrazné zúžení údolí – brána, což nepochybně souvisí s loveckými strategiemi (právě v tomto místě by bylo možno očekávat další nálezy). V této souvislosti za pozornost stojí i skutečnost, že přibližně 4,5 km proti proudu řeky, na jižním úpatí kóty „Kozí hora“ v nadmořské výšce 228 m byl vykopán sporný skelet Brno 3 (Absolon 1929). Geomorfologicky obdobná

Obr. 3. Brno. Lokalizace jednotlivých nálezů na 3-D modelu reliéfu.
Brno. Allocation of the particular find-spots on a 3-D terrain model.

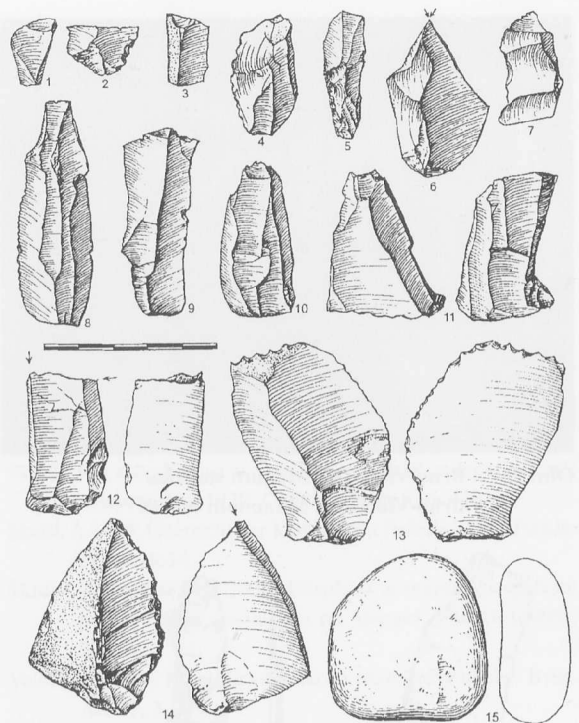

Obr. 5. Brno-Vídeňská. Plošná distribuce epigravettských artefaktů.
Brno-Vídeňská. Spatial distribution of the Epigravettian artifacts.

situace je například v prostoru Napajedelské brány (cf. Škrdla – Lukáš 2000).

Stratigrafie

Na bázi zdokumentovaného profilu byla zachycena pravděpodobně würmská terasa řeky Svratky. Terasa byla tvořena hrubým šterkem a její povrch byl převyššen přibližně o 3 m oproti současné hladině řeky. Na tuto terasu nasedal půdní sediment rezavěhnědé barvy s ojedinělými valouny a s jedním křemenným artefaktem. Na tuto polohu nasedala spraš členěná ojedinělými písčítými čočkami. Ve svrchní partii byla spraš značně poškozena novověkými zásahy, přesto se podařilo v jednom bloku zachytit intaktní polohu s nálezy epigravettie (obr. 4, 5). Ojedinělé artefakty byly zaznamenány i v druhotných pozicích v rámci pravěkých a středověkých objektů.

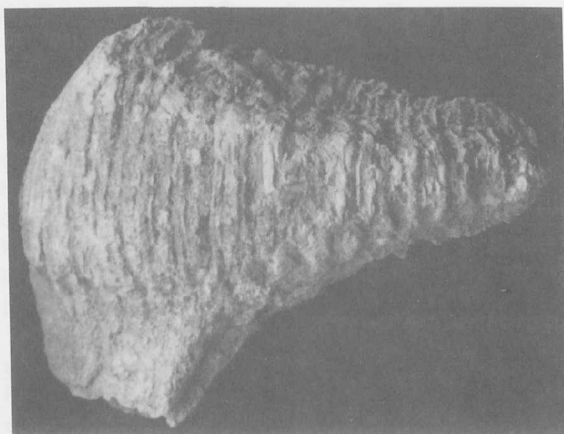
Obr. 6. Brno-Vídeňská. Artefakty epigravettie.
Brno-Vídeňská. Epigravettian artifacts.

Štípaná kamenná industrie

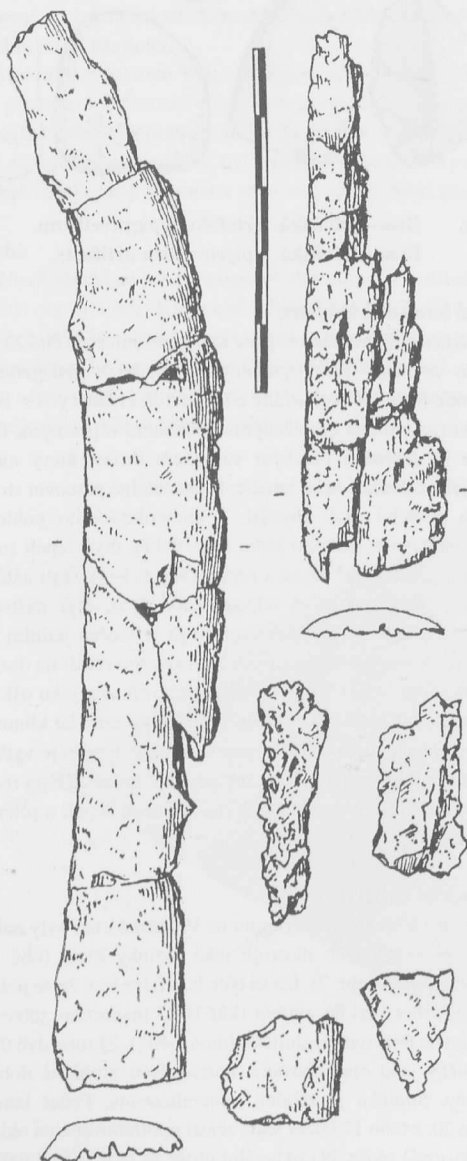
Kolekce epigravettské štípané kamenné industrie čítá 25 ks. Všechny artefakty jsou vyrobeny ze silicítů z glacienních sedimentů, jsou bíle patinované a na povrchu některých z nich ulpívá krusta tvořená vysráženým uhličitánem vápenatým. Tato kolekce je doplněna plochým valounem droby, který mohl sloužit jako otloukač nebo retušér. Prokazatelné pracovní stopy na jeho povrchu však chybějí. Z technologického pohledu kolekce sestává z jednoho jádra (obr. 6:11), čtyř čepelí (obr. 6:7–10) a dalších čtyř zlomků čepelí (obr. 6:1–3), šesti úštěpů (obr. 6:4), čtyř rydlových odpadů (obr. 6:5), čtyř nástrojů a dvou mikroodštěpků. Soubor nástrojů je tvořen jedním po obvodu retušovaným úštěpem a se zoubkovitou retuší na distálním konci (obr. 6:13), který by se dal klasifikovat jako oškřabovač (raclette), a tři rydla. První rydlo je symetrické klínové, vytvořené pouze dvěma údery (obr. 6:6), druhé rydlo je vytvořené jedním úderem na retušované podélné hraně úštěpu (obr. 6:14) a třetí rydlo je vícenásobné (na zlomené čepeli a příčně, obr. 6:12).

Osteologický materiál

Během záchranného výzkumu na Vídeňské ulici byly nalezeny vedle kamenných nástrojů také zlomky kostí (obr. 8) a mamutí stolička (obr. 7). Co se týče kostí, lze říct, že se jedná o zlomky žebér většího zvířete (kůň?). U mamutího zubu se jedná o levou třetí spodní stoličku (*molar-M₃*). Zhruba dvě třetiny stoličky jsou opotřebovány, kořeny jsou poměrně dobře zachovány. Stolička je značně mineralizována. Počet lamel dosahuje 20, z toho 17 lamel je již zčásti opotřebováno na okluzální (okusové) ploše. Na okluzální ploše se lamely jeví úzké, hustě uložené, téměř rovné. Distální i proximální část okluzální plochy je konvexní. Tvar okluzální plochy je ledvinovitý

Obr. 7. Brno-Vídeňská. Mamutí stolička.
Brno-Vídeňská. Mammoth molar.

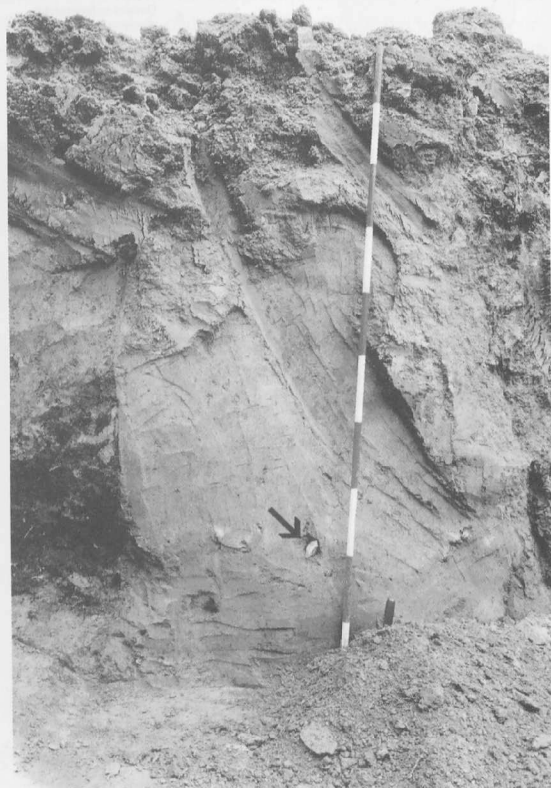
Obr. 8. Brno-Vídeňská. Fragmentsy kostí.
Brno-Vídeňská. Bone fragments.

a proximálním směrem se mírně zvyšuje. Chybí jakékoliv znaky tlakové deformace nebo patologické změny. Absolutní délka stoličky je 218 mm, největší šířka lamel je 83 mm a výška je 129,9 mm. Síla skloviny dosahuje přibližně rozmezí 1,2 až 1,5 mm. Naměřené a vypočítané hodnoty lze srovnat s jinými údaji z lokality Předmostí, která je u nás na mamutí stoličky nejbohatší lokalitou (Musil 1964). Délkové variační rozmezí třetích stoliček předmosteckých mamutů je 195–280 mm. Maximální šířka korunky se pohybuje mezi 56–91 mm (měřeno v distální polovině zubu). Rozmezí výšky zubů je 96–148 mm. Počet lamel je v rozmezí 18–24. Síla skloviny je 1,3–1,9 mm. Rozměry naměřené na mamutí stoličce z Vídeňské ulice tedy spadají do variační šíře třetích stoliček mamutů z posledního glaciálu. Podle stupně okousání okluzální plochy a podle naměřených rozměrů lze konstatovat, že jedinec zemřel ve věku 55 až 60 let.

Vedle těchto nových nálezů existují starší nálezy z roku 1929, kdy byly nalezeny kosti (blíže neurčeno) mamuta srstnatého (*Mammuthus primigenius*) a soba polárního (*Rangifer tarandus*) – Skutil (1930). A rovněž Valoch (1975) popisuje nálezy z roku 1972, kdy byl nalezen fragment mamutí kosti a část spodní čelisti (*mandibula*) koně sprašového (*Equus germanicus*).

Datace

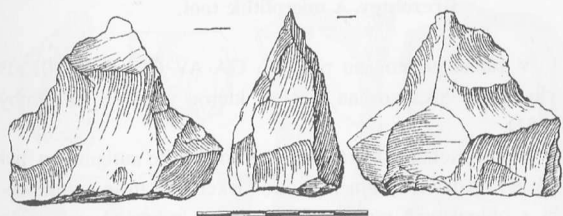
Vzorek odebraný z kořene mamutí stoličky byl datován v radiokarbonové laboratoři v polských Gliwicích. Již dříve byla získána dvě radiokarbonová data ze sobích kostí ze stanice zkoumané Valochem na ulici Vídeňské (Valoch 1993; Verpoorte 2004). Nové datum je přibližně o jeden tisíc let starší než

Obr. 9. Brno-Vídeňská. Poloha křemenného artefaktu.
Brno-Vídeňská. A position of quartz artifact.

Tab. 1. Přehled radiokarbonových dat. Radiocarbon dating review.

No.	název	lokalizace	hodnota
GrN-9350	Brno, Koněvova ul. (Vídeňská ul.)	výzkum Valoch 1972	14 450 ± 90 BP
GrA-20002	Brno, Vídeňská ul.	výzkum Valoch 1972	14 820 ± 120 BP
GdA-459	Brno, Vídeňská ul.	výzkum Zapletalová 2002–2003	15 650 ± 70 BP

Obr. 10. Vídeňská. Křemenný artefakt.
Vídeňská. Quartz artifact.

data předcházející. Z tohoto důvodu, ještě než přistoupíme k archeologické interpretaci tohoto rozdílu, zvažujeme zaslání dalšího vzorku do laboratoře v Groningen.

Střední paleolit/počátek mladého paleolitu

Z tohoto období byl získán pouze izolovaný artefakt, který byl nalezen D. Mertou na rozhraní sprašového a půdního sedimentu (obr. 9). Datace je obtížná, půdní sediment nejpravděpodobněji odpovídá PK I, případně PK III, vyloučeno však není ani větší stáří. Artefakt by se dal klasifikovat jako bifaciálně osekáný kus křemene a připomíná nepravidelné diskovité jádro (obr. 10).

Závěr

V širším okolí popisované lokality byly zdokumentovány i další nálezy. Je pravděpodobné, že všechny zdokumentované stanice náležejí ke stejnému kulturnímu celku – epigravettieniu. Tomu odpovídá rozptýl dat 14C (tab. 1). Co se týče štípané kamenné industrie, Valoch (1975) popisuje i přítomnost lokálních surovin, které v novém celku chybějí. Z jeho pozorování o převažujících rydlech je však platné i pro novou kolekci (3 rydla a další 4 rydlové odpady).

Práce vznikla v rámci grantových projektů B8001203 (GA AV ČR) a 404/05/0305 (GAČR).

Petr Škrdla, Miriam Nývltová Fišáková, Lenka Sedláčková,
AÚ AV ČR Brno;
Dana Zapletalová, Archaia Brno

Literatura

- Absolon, K. 1929: New finds of fossil human skeletons in Moravia. *Anthropologie* 7, 79–89.
- Holub, P. – Kováčik, P. – Merta, D. – Peška, M. – Zapletalová, D. – Zůbek, A. 2003: Předběžné výsledky záchranných archeologických výzkumů v Brně v roce 2002. *Přehled výzkumů* 44, 101–121.
- Holub, P. – Kolařík, V. – Merta, D. – Peška, M. – Zapletalová, D. – Zůbek, A. 2004: Předběžné výsledky záchranných

archeologických výzkumů v Brně v roce 2003. *Přehled výzkumů* 45, 39–95.

- Musil, R. (1968). Die Mammutmolaren von Předmostí (ČSSR), *Paläontologische Abhandlungen, Abteilung A (Paläozoologie)*, 3, 192 pp.
- Skutil, J. 1930: Zpráva o nové paleolithické stanici v Brně, objevené v r. 1929. *ČMZM* 26/27, 436–440.
- Skutil, J. 1936: Übersicht der Mährischen Paläolithischen Funde. *Swiatovit* 16.
- Škrdla, P. – Lukáš, M. 2000: Příspěvek k otázce geografické pozice lokalit pavlovienu na Moravě. *PV* 41 (1999), 21–33.
- Valoch, K. 1975: Paleolitická stanice v Koněvově ulici v Brně. *AR* 27, 3–17.
- Valoch, K. 1993: V září ohňů nejstarších lovců. In: Podborský, V., ed. *Pravěké dějiny Moravy*, 11–70. Brno.
- Verpoorte, A. 2004: Eastern Central Europe during the Pleniglacial. *Antiquity* 78, 257–266.

Resumé

A new collection of Epigravettian artifacts was excavated within the Milosrdných bratří hospital facility, i.e. in the vicinity of previous excavations by Skutil (1930) and Valoch (1975) on the Kamenná and Vídeňská streets in Brno. The excavated artifacts are produced from erratic flint. The typological spectrum consists only of three burins and a retouched flake; and this new collection is similar to previous ones. The stone artifacts were followed by mammoth molar and several rib fragments (horse?). The sample from mammoth molar was dated in Gliwice (Polsko).

BRNO (k. ú. Zábrdovice, okr. Brno-město)

Brno 2-Francouzská ulice. Gravettský pohřeb. Doplnující revize materiálu. Uložení: Landesmuseum für Vorgeschichte, Dresden, Zug. – Kat. 1929/14 (D 3653/76).

Ve sbírkách Zemského muzea pro pravěk v Drážďanech je uložen soubor 19 schránek terciérních měkkýšů (Dentalia), který pochází ze známého mladogravettského mužského pohřbu Brno 2 (Francouzská ulice). Soubor je označen datem nálezu – rok 1891 a jménem původního dárce – prof. Rzehak. Není ovšem jasné, zda je to vzorek vybraný z materiálu hlavního autora výzkumu Alexandra Makowského (ten v roce 1892 uvádí na 600 nalezených dentálií, z nichž K. Valoch v roce 1959 registruje již jen 430, takže zbytek se skutečně mohl podobným způsobem rozptýlit do jiných sbírek), či zda jej Anton Rzehak odebral přímo z výkopu na Francouzské ulici (ten byl v roce 1891 minimálně od září do prosince otevřen).

V každém případě pak soubor získal Ferdinand Freiherr von Reitzenstein (1876–1929), který původně působil v Národopisném muzeu v Berlíně, poté se podílel na založení Muzea hygieny v Drážďanech a od roku 1923 vedl antropologicko-etnologické oddělení Institutu für Sexualwissenschaft. Teprve po jeho smrti, 14.11.1929, byl soubor z Brna 2 odkoupen od R. Eliasona pro Zemské muzeum pro pravěk v Drážďanech.

Schránky jsou přirezány na standardní velikost kolem 15 mm (rozsah od 13–19 mm), s průřezem kolem 5 mm (interval 4–6 mm). Dvě z nich jsou ještě pokryty červeným barvivem a několik dalších nese stopy červenavého nádechu. V inventáři jsou označeny jako „součást náhrdelníku“; dnes ovšem na základě evropských analogií usuzujeme, že šlo spíše o nášivky pokrývající oděv i pokrývku hlavy zemřelého. Vzhledem k jejich kvantu v základním fondu, uloženém v Moravském zemském muzeu v Brně, se soubor drážďanského muzea jeví jen jako doplňující vzorek, který má význam spíše pro historii bádání a vztahy mezi tehdejšími badateli než pro podstatnější dokreslení hrobového inventáře.

Za zpřístupnění materiálu a informace děkuji Landesdenkmalamt für Archäologie v Drážďanech, jmenovitě panu Uwe Reuterovi.

Jiří A. Svoboda, AÚ AVČR Brno

Resumé

A supplementary sample of 19 Tertiary shells (*Dentalia*) from the Gravettian male burial Brno 2, discovered in 1891, than owned by Ferdinand Freiherr von Reitzenstein, and since 1929 deposited in the Museum at Dresden (Saxony), is of importance for research history and interpersonal relationships of that time, rather than for understanding Upper Paleolithic burial rites.

BŘEZOLUPY (okr. Uherské Hradčště)

„Čertyrje“. Pozdní paleolit/mezolit. Ojedinelý nález. Povrchový průzkum.

Obr. 11. Březolupy. Mikrolitický nástroj. Březolupy. A microlithic tool.

V rámci grantového projektu GA AV ČR, č. B8001203 byla znovu lokalizována stanice, kterou zmiňuje již Hrubý (1951).

Mimo artefakty, které lze klasifikovat jako aurignacien, byl získán i ojedinelý fragment mikrolitického nástroje – mikročepel s obloukovitě otupeným bokem ze zeleného radiolaritu (obr. 11). Artefakt může souviset s pozdně paleolitickým/mezolitickým osídlením regionu.

Martin Kuča, FF MU Brno

Literatura

Hrubý, V. 1951: Paleolitické nálezy z Uherskohradištska. Časopis Moravského muzea, Sci. soc. 36, 65–101.

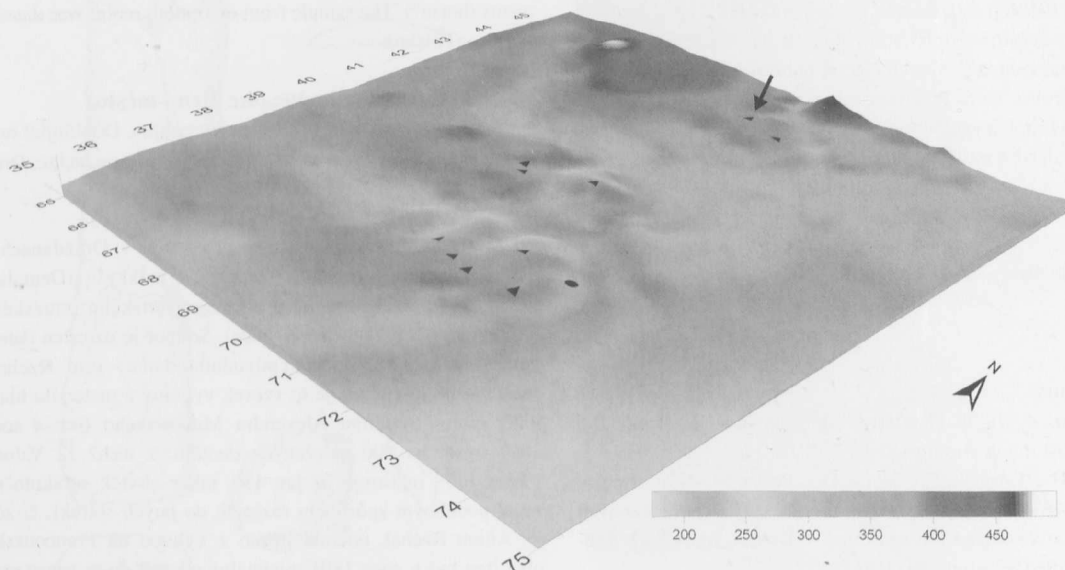
Resumé

An isolated microlithic tool – pointed backed microblade fragment – was collected in the field of Březolupy on the cadastral territory of Březolupy.

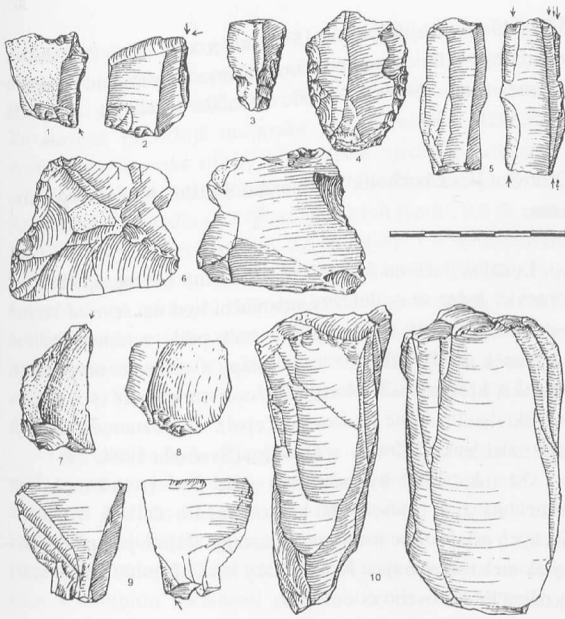
BUCHLOVICE (okr. Uherské Hradčště)

„Chrastě“. Aurignacien. Sídliště. Povrchový průzkum.

Lokalita byla objevena v roce 1995 B. Žižlavským, několik sezon prosbírávána nálezcem a jeho přáteli a následně předběžně publikována (Žižlavský 1999).

Obr. 12. Buchlovice. 3-D model okolí lokality. Šipka ukazuje polohu Chrastě. Měřítko v km (S-42). Buchlovice. 3-D model of the site vicinity. The arrow indicates the Chrastě site. Scale in km.

Obr. 13. Buchlovice. Vybrané artefakty.
Buchlovice. Selected artifacts.

Naleziště je situováno severozápadně obce Buchlovice, v prostoru vrcholové kóty (391 m n. m.) návrší zvaného Chrastě, které je součástí temene vyběhajícího jihovýchodním směrem z hlavního hřebene Chřibů (obr. 12). Ze severovýchodu je návrší obtékáno Zlechovským potokem, z jihozápadu Zámeckým potokem, ze severozápadu je odděleno mírným sedlem od Barborky, severovýchodním až jihovýchodním směrem umožňuje výhled na mírně vlněnou krajinu táhnoucí se až do Dolnomoravského úvalu. V prostoru lokality vystupuje rozrušené podloží, pokryvné sedimenty téměř chybí. Za pozornost stojí přítomnost izolovaných valounů rohoveců typu Krumlovský les s charakteristickou černou kůrou na povrchu.

Zjištěná stanice představuje nejvýše položenou lokalitu na Uherskohradištsku. Tento fakt může být způsoben skutečností, že většina podobných poloh je již zalesněna (většinou zalesnění začíná od výšky 300 m). Na druhou stranu lze oprávněně předpokládat přítomnost dalších, dosud neznámých lokalit v zalesněném terénu.

Hodnocená část kolekce sestává z 26 artefaktů. Převažující surovinou jsou silicity z glacienních sedimentů (11 ks), doplněné radiolaritem (5 ks), rohovec typu Troubky/Zdislavice (3 ks), rohovec typu Krumlovský les (4 ks) a rohovec typu Boršice (3 ks). Z technologického pohledu kolekce sestává z 6 jader (obr. 13:10), z 1 mikrojádra, 6 ústěpů, zlomené čepelce, 6 zlomků a 9 nástrojů. Skupina nástrojů je tvořena 4 rydly (tři na zlomené čepeli – obr. 13: 2, 7, 9, a jedno vícenásobné – obr. 13:5), drásadlem (obr. 13:6), retušovanou čepelí (obr. 13:3) a zlomkem retušované čepelce (obr. 13:4), čepelí s vrubem a kombinovaným nástrojem – zobcem s rydlem (obr. 13:1).

Stanice je situována v poloze (návrší), která je charakteristická pro počátek mladého paleolitu. Získaná kolekce nástrojů není typologicky příliš výrazná, přesto (na základě nálezů retušované čepelce a vícenásobného rydla) je ji možno přiřadit do okruhu aurignacienu. Podobně klasifikovat je pravděpodobně možné i nedalekou polohu Ploskárně, která je situována 150–200 m jihovýchodně od kóty Chrastě, v nadmořské výšce

340–355 m. V nejbližším okolí k této kultuře náleží lokality Boršice/Buchlovice – kóta 331, Stříbrnice-Hořistky, Tučapy-Koukolky, Nad panským a Nad horkami (obr. 12).

Petr Škrdla, AÚ AV ČR Brno;
Bořek Žižlavský, Buchlovice

Literatura

Žižlavský, B. 1999: Nové paleolitické lokality v k. ú. Buchlovice. Informační zpravodaj ČAS, pobočka pro sev. Moravu a Slezsko 1999, 14–17. Kopřivnice.

Resumé

The site was discovered by Žižlavský (1999). The site is located on the top of the significant hill of Chrastě, summit of which reaches an elevation of 391 m asl. (obr. 12). Because of the elevation of 391 m asl., this site represents the most highly located site in the area and demonstrates, that Paleolithic occupation did not stop at altitudes of 300 m asl., and continues deeply and higher into the Chřiby Hills. On the spot were collected isolated unworked nodules of Krumlovský les-type chert with characteristic black cortex.

The analyzed collection consists of 26 artifacts. The prevailing raw material is erratic flint (11 items), supplemented by the radiolarite (5 items), Troubky/Zdislavice-type chert (3 items), Krumlovský les-type chert (4 items), and Boršice-type chert (3 items). The collection is composed of 6 cores (obr. 13:10), a microcore, 6 flakes, a broken blade, 6 fragments, and 9 tools. The group of tools consists of 4 burins, a sidescraper (obr. 13:6), a retouched blade (obr. 13:3), a fragment of retouched blade (obr. 13:4), a blade with notch, and a combination of burin with bec (obr. 13:1). Three burins on broken blades (obr. 13:2, 7, 9), and a multiple burin (obr. 13:5) compose the group of burins.

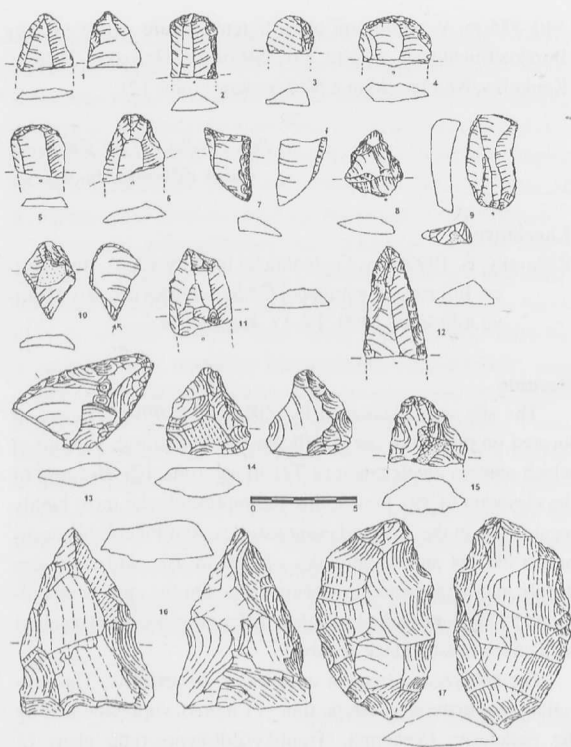
The site is located on a characteristic EUP position – on a hilltop – and yielded a typologically insignificant collection of artifacts. However, retouched blade and multiple burin allows an Aurignacian classification of this collection.

DRNOVICE (okr. Vyškov)

Drnovice I, „Končiny“, „Kněží háj“. Szeletien. Sídliště. Povrchový průzkum.

Na katastru této obce sbírá v posledních 25 letech štípanou industrii amatérský sběratel pan Miroslav Daněk. Na základě jeho sběrů od roku 1992 vznikl tento článek. Starší sběry Miroslava Daňky byly popsány J. Svobodou (1994). Popisované artefakty jsou uloženy v pobočce AÚ AV ČR Brno v Dolních Věstonicích.

Lokalita se nalézá severozápadním směrem od Drnovic v nadmořské výšce 330–345 m n. m. a je tvořena dvěma koncentracemi nálezů štípané kamenné industrie. Na východním a západním okraji lokality převažují artefakty z moravských jurských rohoveců a severských silicitů, ve střední části bylo nalezeno několik křemencových nástrojů. Předběžné zprávy o této lokalitě zveřejnil J. Svoboda (1987; 1989), který klasifikoval 65 kusů nástrojů. Jako suroviny byly zastoupeny silicity, křemen a křemeneček. Radiolaritu bylo jen malé množství. Ze silicitů převažovaly moravské jurské rohovce. Severské silicity byly používány hlavně na škrabadla. Nástroje tvořila ze 31 %

Obr. 14. Drnovice. Vybrané artefakty. Drnovice I: 2, 8, 13, Drnovice III: 1, 3-7, 9-11, 14, 15, 17, Drnovice VI: 16, Drnovice VIII: 12. Drnovice. Selected artifacts.

drásadla, 23 % škrabadla – většinou plochá, 11 % rydel, 5 % listovitých hrotů a 1 tayacký hrot. Po roce 1986 zde Miroslav Daněk nalezl dalších 65 artefaktů (Svoboda 1994, 24). Jako surovina jsou ve 44 % užity moravské jurské rohovce, 20 % spongolit, 20 % severské silicity, 11 % křemenc, 4 % křemen a 1 % radiolarit. Kolekci nástrojů tvoří 5 bifaciálně opracovaných nástrojů – 2 z nich jsou fragmenty listovitých hrotů, zbytek masivní bifasy, 5 škradel, početnější jsou drásadla, retušované čepele atd.

Ve sběrech na této lokalitě pokračuje M. Daněk průběžně stále, protože má k této poloze ze svého domu nejbližší. Zdá se ale, že je toto naleziště z větší částí již vysbírání.

Od roku 1994 zde bylo nalezeno dalších 197 artefaktů. Většinou šlo o zlomky (65 %) a úštěpy (23 %). Dále soubor obsahoval také čepele (6 %), jádra (4 %) a částečně retušované úštěpy (2 %). Nástroje zde byly nalezeny jen tři. Jednalo se o ploché škrabadlo na zlomené rohovcové čepeli (obr. 14:2), jemně retušované úhlové drásadlo vyrobené z rohovce typu Krumlovský les I (obr. 14:13) a zoubkovaný hrot ze severské silicity (obr. 14:8).

Jako surovina se nejvíce uplatnily moravské jurské rohovce (44 %), dále silicity severského původu (24 %). V souboru je významně zastoupen i spongolit (17 %). Naopak příliš se neuplatnily nekvalitní suroviny – křemenc (10 %) a křemen (6 %). Jedním zlomkem je zastoupen také radiolarit.

Nové nálezy starší kolekci z této lokality příliš nerozmnožily a surovinové i typologické zastoupení plně souhlasí se staršími poznatky. Lokalita se nachází na mírném svahu s výhledem na Vyškovskou bránu v nadmořské výšce

330–345 m – krajinný typ B (Svoboda a kol. 2002: 21). Zatím se zdá být velmi pravděpodobné dosavadní zařazení souboru do szeletienu. (Svoboda 1987; Svoboda 1994: 24; Svoboda a kol. 2002: 150).

Drnovice II, „Chocholík“. Szeletien. Sídliště. Povrchový průzkum.

Lokalita leží na kopci (367 m n. m) severozápadně od Drnovic. Jedná se o důležitý orientační bod na severní straně vchodu do údolí Drnůvky. Na poli pod vrcholem nalezl M. Daněk již dříve fragmenty a úštěpy z rohovce, severských silicity a křemence. Z nástrojů šlo o 2 aurignacké typy (kýlovité škrabadlo, strmě retušovaná čepel). Za poznamenání stojí také nález mikrojádra ze spongolitu (Svoboda 1994, 24).

Od roku 1992 byl soubor z pole pod vrcholem kopce Chocholík a ze sousedícího lesa doplněn o dalších 16 paleolitických artefaktů a jeden nepatinovaný zřejmě postpaleolitický zlomek rohovce typu Krumlovský les 2. Neurčitelného stáří je nález rohovcového otlučkače.

Většinou šlo o úštěpy (7 ks – 44 %) a zlomky (5 ks – 31 %). Dále zde bylo nalezeno jedno křemencové jádro (spíše připravená surovina) a spongolitová čepel. Nástroje jsou v kolekci zastoupeny dvěma kusy. V obou případech se jedná o hrubá drásadla. Jedno je vyrobeno z křemence a druhé z nekvalitního rohovce typu Krumlovský les 1.

Mezi surovinami zde převažuje drahanský křemenc (6 ks – 38 %), následovaný moravskými rohovci (4 ks – 25 %). Po dvou artefaktech (13 %) je vyrobeno ze spongolitu, křemene a ze silicity severského původu.

Vzhledem k malému počtu zde nalezených artefaktů není možné soubor s jistotou kulturně zařadit. Vzhledem k okolním lokalitám je však velmi pravděpodobné zařazení také tohoto souboru do szeletienu.

Zajímavý je nárůst podílu křemencové složky oproti Drnovicím I. To zřejmě souvisí s vyšší nadmořskou výškou (367 m) a s blízkostí zdrojů drahanských křemenců.

Drnovice III, „Za horkó“. Szeletien. Sídliště. Povrchový průzkum.

Tato lokalita byla objevena až v roce 1992. Nachází se naproti kopci Chocholík v nadmořské výšce 300–320 metrů jihozápadně od obce pod televizním vysílačem. Hlídlá jižní svah vstupu do údolí Drnůvky. V roce 1992 zde bylo posbíráno 336 artefaktů. Ze surovin byly 53 % zastoupeny moravské jurské rohovce, 23 % severské silicity, 12 % spongolit, 7 % křemenc, 3 % křemen, 2 % radiolarit a v jednom případě byl artefakt zhotoven z vápence. Mezi rohovci jsou některé kusy jasně rozlišitelné jako typ Stránská skála. Artefakty mají menší rozměry. Nalezeno zde bylo jedno mikrojádro, několik mikročepelí, úštěpů a štěpín. Soubor nástrojů tvoří levalloiský hrot, listovitý hrot z rohovce, retušovaná zahrocená čepel a několik škradel (Svoboda 1994: 24).

Sběry M. Daňka na této lokalitě pokračovaly i v roce 1993 (Svoboda 1997). Posbíral zde 22 jader, 138 úštěpů, 28 čepelí a mikročepelí, 258 úlomků a třísek, 10 místně retušovaných artefaktů a 56 nástrojů. Soubor nástrojů tvoří 6 škradel (plochá, ale i masivnější, včetně kombinace s rydlem), 6 rydel (většinou na lomu, méně hranová), 5 hrotů (2 listovité,

1 mousterský), klínový nůž, 11 drásadel, 10 retušovaných čepelí (5 laterálně, 5 příčně), vrták, 2 zobce, 2 oškřabovače, 6 dlátka a odštěpovačů, 3 vruby a 4 zoubkované nástroje. Ze surovin převažují moravské jurské rohovce, dále jsou zastoupeny severské silicity, křemenec a ojediněle radiolarit.

Celkem bylo z této lokality posbíráno 81 nástrojů. Z toho 9,9 % jsou škrabadla (3,7 % aurignackých tvarů), 9,9 % rydla, 12,3 % hroty (3,7 % listovité, 2,5 % bifasy, 1,2 % retušované a 3,7 % okrajově retušované), 17,3 % drásadla, 17,3 % vruby a zoubkované nástroje, 16 % retušované čepelí, 11,1 % dlátka a odštěpovače a 6 % ostatní nástroje. Industrie je spíše drobných rozměrů a podle názoru J. Svobody (1994) se podobá souboru z Vincencova na Prostějovsku (Svoboda – Přichystal 1987).

Tato lokalita byla objevena až v roce 1992, takže nebyla tolik vysbírána jako lokality na druhém svahu údolí Drnůvky. Soubor z Drnovic III se od roku 1994 rozšířil o dalších 1169 artefaktů, přičemž tři nepatinované rohovcové zlomky jsou ale zřejmě postpaleolitického stáří. Zdejší industrie byla ve srovnání s okolními lokalitami poměrně drobnotvará. Převažují v ní zlomky (729 ks) a drobné třísky (87 ks). Úštěpů je v souboru 206 a poměrně vysoký je také počet čepelí (77 ks) – některé jsou místně retušovány. Jádra jsou zastoupena 35 ks a nástrojů je 32 ks.

Mezi nástroji převažují retušované čepelí a čepelky – 12 ks. Většina z nich (8 ks) je vyrobena z moravských jurských rohovců, dvě jsou ze spongolitu a dvě ze severských silicitů. Další významnou skupinou nástrojů je osm škrabadel. Šest škrabadel je nízkých: škrabadlo vyrobené z rohovce typu Krumlovský les 1, dvojitě škrabadlo na čepeli ze severského silicitu (obr. 14:9), škrabadlo na čepeli ze severského silicitu, škrabadlo vyrobené z moravského jurského rohovce, snad typu Krumlovský les 1 (obr. 14:4), škrabadlo na distální zlomku čepelí z rohovce typu Troubky-Zdislavice (obr. 14:5) a zlomek škrabadel snad opět ze stejné suroviny (obr. 14:6). Další dvě škrabadla jsou vysoká a jsou vyrobena z moravského jurského rohovce a na distální zlomku rohovcové čepelí. Čtyři kusy je v souboru zastoupena i skupina hrotů. Jedná se o masivní listovité hrot z drahanského křemence (obr. 14:17), rohovcovou čepel retušovanou do hrotu, klínek z místního rohovce (obr. 14:14) a distální zlomek snad levalloiského hrotu z rohovce typu Stránská skála (obr. 14:1). Soubor nástrojů dále obsahoval čtyři drásadla. První z nich bylo konvexní drásadlo vyrobené z křemence, dále vklešlé drásadlo na zlomku severského silicitu, úhlové drásadlo na plochém zlomku moravského jurského rohovce a strmě retušované úhlové drásadlo na zlomku rohovce typu Krumlovský les (obr. 14:15). Rydla byla v souboru z Drnovic III zastoupena dvěma kusy. Jednalo se o klínové rydlo na úštěpu ze severského silicitu (obr. 14:10) a o nevydařené hranové rydlo vyrobené také ze stejné suroviny (obr. 14:7). Kolekci nástrojů doplňovalo dláto na distální zlomku rohovcové čepelí (obr. 14:11) a rydlový odštěp ze severského silicitu.

Co se týká surovinového složení souboru, tak jednoznačně dominují moravské jurské rohovce – 65 %. Kromě místních méně kvalitních rohovců je zastoupen i rohovec typu Stránská skála, rohovec typu Krumlovský les, rohovec typu Troubky-Zdislavice a rohovec typu Olomučany. Významně je zastoupen také spongolit (14 %) a severské silicity (13 %). Méně jsou zastoupeny místní nekvalitní suroviny – křemenec (5 %) a kře-

men (3 %). Přítomen je také radiolarit (1 %). Ojediněle se objevil úštěp z místního slepence a rohovcové brekcie. Zastoupení surovin se tedy od sběrů z let 1992–1993 příliš neliší.

Celkem bylo tedy na této lokalitě nashromážděno už 113 nástrojů. Z toho škrabadla (14,2 %) převažovala nad rydly (8,8 %). Významná je skupina hrotů (12,4 %). Zastoupeny jsou jak listovité hroty a bifasy, tak i levalloiské a mousterské hroty, ale i čepelí retušované do hrotu. Překvapivě početná je skupina retušovaných čepelí – 22,1 %. Soubor doplňují drásadla (15,9 %), vruby a zoubkované nástroje (12,4 %), dlátka a odštěpovače (8,8 %). Ostatních nástrojů je 5,3 %.

J. Svoboda (1994: 20) rozdělil lokality Vyškovské brány do třech skupin: stanice na mírných svazích Dražanské vrchoviny s výhledem na Vyškovskou bránu (325–380 m n. m.), chráněné lokality v bočních údolích vedoucích do Vyškovské brány (290–370 m n. m.) a stanice na náhorních plošinách Dražanské vrchoviny poblíž výchozů křemenců (360–450 m n. m.). Stanice Drnovice III náleží do první skupiny. Zdejší industrie je v porovnání s ostatními stanicemi této skupiny více drobnotvará a čepelovitější. Částečně je to jistě způsobeno vysokým podílem artefaktů vyrobených ze silicitů (92 %). Ze všech nalezišť první kategorie působí štípaná industrie z Drnovic III nejvyspěleji.

Soubor by se dal přidat k szeptelienu. Přítomnost levalloiské techniky řadí zdejší kolekci do szeptelienu levalloiské facie, kterou nově definovala Z. Nerudová (2003). Kolekce se částečně podobá některým industriím z Ondraticka, např. Drysícím III (Nerudová 2000).

Protože kolekce z Drnovic III obsahuje 115 ks nástrojů, bylo možné provést typologické srovnání s ostatními szeptelienskými lokalitami na Moravě (viz tab. 2.). Stejně jako blízká stanice Opatovice I zapadá i soubor z Drnovic III do okruhu lokalit szeptelienu levalloiské facie přítomností jak bifaciálně opracovaných nástrojů (4,35 %), tak i levalloiských hrotů (1,74 %). Na druhou stranu se od souborů tohoto horizontu v mnoha ohledech liší. Zdejší industrie je nejvíce drobnotvará ze všech paleolitických lokalit na Vyškovsku. Zajímavou skutečností je na szeptelienu poměrně vysoká čepelovitost zdejší kolekce. Z toho plyne i vysoké zastoupení čepelových hrotů (3,84 %) a retušovaných čepelí a čepelí (21,74 %) v souboru. Poměrně vysoké je i zastoupení aurignackých typů škrabadel (5,22 %). Přítomnost bifaciálně opracovaných nástrojů, drásadel, levalloiských hrotů, retušovaných i neretušovaných čepelí a čepelí a čepelových hrotů v jednom souboru naznačuje možnost pomíchání industrie szeptelienské a epigravetienská stanice. Tuto možnost připouští i J. Svoboda (1994: 30). Proti tomu naopak stojí skutečnost, že se kolekce jeví poměrně rozměrově i surovinově homogenní, což by však bylo nutné ještě metricky ověřit.

J. Svoboda (1994: 32) srovnával kolekci z Drnovic III se souborem z Vincencova (Svoboda – Přichystal 1987), který je řazen do pozdního vyspělého szeptelienu (Nerudová 2003: 79). Stejně jako v Drnovicích III je i ve Vincencově poměrně vysoký podíl čepelí – 34,9 % (Svoboda – Přichystal 1987, 8). Na druhou stranu se ale jedná o jedinou lokalitu moravského szeptelienu, kde je více rydel než škrabadel, což v případě Drnovic III zdaleka neplatí. Ve Vincencově navíc chybí levalloiská technika, je zde více listovitých hrotů a méně aurignackých typů škrabadel než v Drnovicích III. Typologicky jsou tedy tyto dvě kolekce poměrně rozdílné.

Drnovice IV. Szeletien. Ojedinelý nále. Povrchový průzkum.

Tato velmi malá lokalita se nachází na pláni před vstupem do údolí Drnůvky na pravé straně od silnice z Drnovic do Lulče v nadmořské výšce 295 metrů. M. Daněk zde našel škrabadlo na přepáleném zlomku severského silicitu a dva kusy patinovaného severského silicitu (Svoboda 1994: 24). Jedná se tedy spíše jen o ojedinelé nálezy. Od roku 1992 zde k žádným novým nálezům nedošlo. Vzhledem k poloze lokality je pravděpodobné, že zde nalezené artefakty náležejí podobně jako u okolních stanic do szeletienu.

Drnovice V, „Přídánky“. Szeletien. Ojedinelý nále. Povrchový průzkum.

V případě této lokality se jedná spíše o postpaleolitické pravěké naleziště, které se nachází na pravém svahu při vstupu do údolí Drnůvky v nadmořské výšce 275–290 m n. m. Původní nálezy dvou patinovaných úštěpů ze severského silicitu (Svoboda 1994: 24) byl od roku 1994 rozšířen o jeden rohový úštěp a dva zlomky křemene (ty však mohou být také holocenního stáří). Zdá se, že lidé v těchto místech v paleolitu dlouhodobě nesídlili.

Drnovice VI „Podsetky“. Szeletien. Sídliště. Povrchový průzkum.

Tato lokalita se nachází asi 0,5 km západně od Drnovic V, hlouběji v údolí Drnůvky v nadmořské výšce 280–300 metrů. Miroslav Daněk zde posbíral rydlo na zlomku rohovce, příkré boční škrabadlo, 2 zlomky spongolitu, 3 kusy křemence a 1 kus jiného moravského jurského rohovce (Svoboda 1994: 24).

Od roku 1994 přibýlo dalších 91 artefaktů a jeden postpaleolitický spongolitový úštěp. Mezi artefakty převažují zlomky (68 %), následují úštěpy (22 %) a místně retušované úštěpy (4 %). Soubor obsahoval také čtyři nástroje (4 %), křemencové jádro a křemenný otluokač.

Ze surovinového hlediska převažuje v souboru křemenc (38 %), následován moravskými jurskými rohovci (31 %). Dále jsou zastoupeny severské silicity (11 %), křemen (10 %) a spongolit (9 %).

Z retušovaných nástrojů zde byl nalezen unikátní masivní křemencový klín trojúhelníkovitého tvaru s oboustranným opracováním, který ale může být také holocenního stáří (obr. 14:16), dále úhlové drásadlo na zlomku úštěpu z rohovce typu Krumlovský les 1, křemencové konvexní drásadlo a masivní konkávní drásadlo vyrobené z křemence.

Ve srovnání s nálezy z nedaleké lokality „Za horko“ je zdejší industrie větších rozměrů, což je částečně dáno také vyšším zastoupením křemence, který v Drnovicích VI dokonce dominuje. Na rozdíl od Drnovic III zde nebyla zaznamenána levalloiská technika. Kulturně lze tento soubor zařadit s největší pravděpodobností do szeletienu. Toto zařazení je pravděpodobné nejen vzhledem k charakteru industrie, ale také vzhledem k poloze lokality na mírném svahu nad údolím Drnůvky.

Podobně jako u blízké polykulturní lokality Drnovice-Přídánky je možné, že také v Drnovicích VI došlo k pomíchání souborů paleolitického a holocenního stáří. Zvláště u křemencových artefaktů bývá obtížné tyto soubory od sebe oddělit.

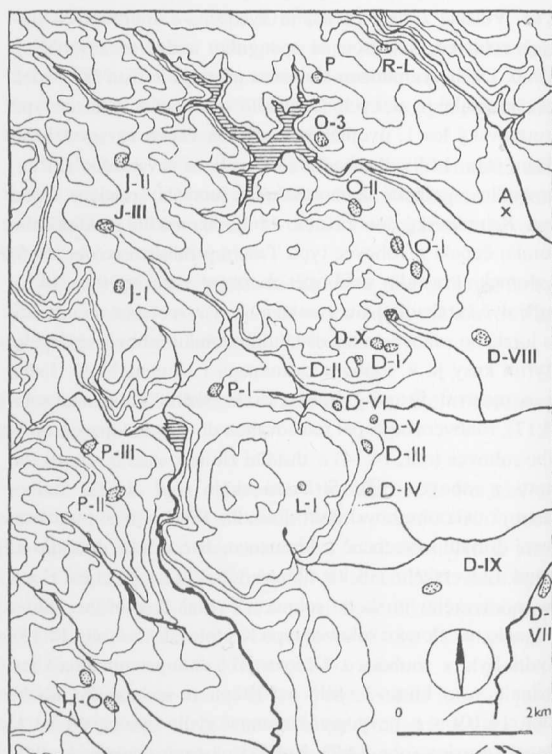
Drnovice VII „Ostrovy“. Szeletien. Sídliště. Povrchový průzkum.

Tato malá lokalita byla objevena až v roce 1993 u soutoku Rostěnického a Bohdalického potoka asi 4 km jihovýchodně od Drnovic (260 m. n. m.). Od té doby zde M. Daněk posbíral 20 kusů artefaktů. Nepatinované spongolitové jádro je ale zřejmě postpaleolitického stáří. Kolekci paleolitického stáří tvoří 12 zlomků a 7 úštěpů.

Ze surovin jsou nejvíce zastoupeny moravské jurské rohovce (8 ks), dále křemenc (5 ks), křemen (4 ks) a spongolit (2 ks). Kulturní určení souboru je pro malý počet nalezených artefaktů nejisté. Výběr polohy naleziště se v dané oblasti nejvíce podobá szeletienké strategii.

Drnovice VIII „Dlohé nivy“. Szeletien. Sídliště. Povrchový průzkum.

Tuto malou lokalitu objevil M. Daněk v roce 1995. Nachází se na mírném svahu při vstupu do údolí Drnůvky nad levým břehem potoka v nadmořské výšce kolem 275 metrů.

Obr. 15. Vyškovsko. A: profil v cihelně Vyškov-Dědice, D: Drnovice I–X, H-O: Habrovany-Olšany, J: Ježkovice I–III, L: Luleč, O: Opatovice I–III, P: Pístovice I–III, R-L: Rychtářov-Lhota. The Vyškov Gate Area. A: section at the Vyškov-Dědice brickyard, D: Drnovice I–X, H-O: Habrovany-Olšany, J: Ježkovice I–III, L: Luleč, O: Opatovice I–III, P: Pístovice I–III, R-L: Rychtářov-Lhota

Podařilo se tu najít jen 6 artefaktů, z toho 3 zlomky, 2 nástroje a 1 křemencové jádro.

Z nástrojů zde bylo nalezeno atypické rydlo na retušované rohovcové čepeli a konvergentně retušovaný čepelový hrot z rohovce (obr. 14:12).

Mezi surovinami jsou čtyřmi kusy zastoupeny moravské jurské rohovce a dvěma artefakty drahanský křemene. Kulturní zařazení je vzhledem k malému počtu nalezených artefaktů nejisté.

Drnovice IX „Žleby“. Paleolit. Ojedinelý nález. Povrchový průzkum.

Jedná se o polohu asi 3 km jižně od obce mezi státní silnicí do Vyškova a dálnicí D1 ve výšce 280 metrů nad mořem. M. Daněk zde v roce 1996 posbíral tři zlomky křemene a dva fragmenty nekvalitního místního rohovce. Jde tedy spíše jen o ojedinelý nález. Paleolitické stáří zde nalezených artefaktů je navíc nejisté.

Drnovice X „Budonice“. Paleolit. Ojedinelý nález. Povrchový průzkum.

Tato poloha se nachází asi kilometr severně od Drnovic v nadmořské výšce kolem 300 metrů. Ve středověku zde stávala dnes již zaniklá ves Budonice. M. Daněk tady v roce 1996 nalezl tři artefakty, z toho jeden úštěp rohovce typu Olomučany může být postpaleolitický. Paleolitického stáří je nejspíš zlomek severského silicitu a snad i křemencový úštěp.

Jde tedy jen o ojedinelé nálezy. Může se navíc jednat o sekundární depozici z okolních svahů.

Závěr

Amatérský archeolog pan Miroslav Daněk objevil v posledních dvaceti letech na Vyškovsku síť nepříliš bohatých mladopaleolitických stanic (obr. 15). Nejvíce lokalit se mu pochopitelně podařilo objevit v okolí jeho bydliště – Drnovic. Jedná se o povrchová naleziště, takže struktura sídelní strategie je značně zkrácena rozlohou a polohou zemědělsky obdělávaného území, na kterém se podařilo identifikovat jednotlivé lokality. Vzhledem k rozloze zalesněného území lze předpokládat ještě značné množství dosud neidentifikovaných poloh s různě starými nálezy.

Ondřej Mlejnek, FF MU Brno

Literatura

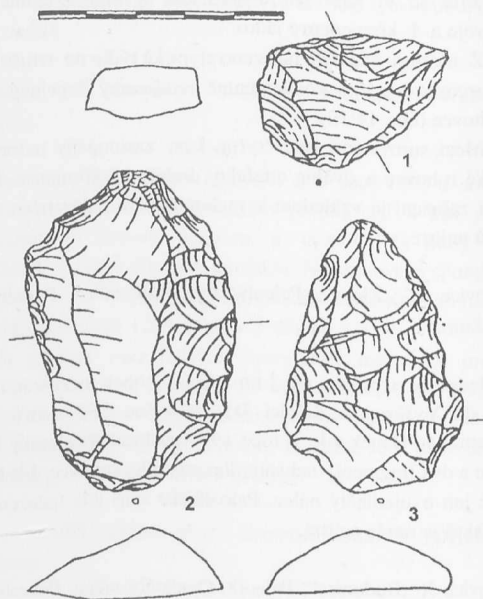
- Nerudová, Z. 1995: Levalloiské tradice v počátcích mladého paleolitu na Moravě. Rkp. dipl. práce, FF MU Brno.
- Nerudová, Z. 1996: Szeletienská kolekce z Jezeřan I a její vztah k microquieniu. AMM, Sci. soc. 81, 1–36.
- Nerudová, Z. 1999: Ořechev I a II. K problému existence levalloiského konceptu v szeletieniu. Pravěk NŘ 9, 19–40.
- Nerudová, Z. 2000: Ondratický szeletien: poloha Drysice III, V a Ondratice IV. Pravěk NŘ 10, 1–25.
- Nerudová, Z. 2003: Variabilita levalloiské metody na počátku mladého paleolitu na Moravě. AMM, Sci. soc. 88, 75–90.

Tab. 2. Procentuální zastoupení hlavních typů nástrojů ve vybraných moravských szeletických souborech. Percentual shares of the main tool categories for selected Szeletian collections.

typ	Drnovice III	Opatovice I	Jezeřany I	Ořechev I	Ořechev II	Vincencov	Neslovice	Bořítov V	Drysice I	Drysice III	Ondratice IV	Ondratice VII
nizké škrabadlo	9,57	8,45	11,2	15,02	20,65	9,9	19,1	6	15,53	20,61	21,67	23,93
vysoké škrabadlo	5,22	4,93	4	5,17	1,41	3,1	1,4	2,8	3,2	3,05	3,33	5,13
rydlo	8,7	7,75	0,8	5,05	6,5	17,5	6,7	5,2	10,05	6,87	15	7,69
listovitý hrot	3,48	4,93	31,2	5,65	14,97	9,9	13,2	2	5,02	4,58	1,67	5,13
levalloiský hrot	1,74	0,7	0,8	10,58	2,54	0	0	0	0,91	1,53	0	0,85
mousterský hrot	1,74	2,11	0,8	0,72	0	2,5	1,6	0,1	0,46	0	0	0,85
čepelový hrot	3,48	2,11	0	0,36	0	0,6	0	0,6	0,91	1,53	0	1,71
jiný bifas	0,87	2,82	0,8	0,12	0,56	0,6	1,2	8,7	1,83	0	0	0
drásadlo	16,52	28,87	25,6	24,88	30,51	25,6	25,1	24,3	35,16	35,11	31,67	40,17
retušovaná čepel	21,74	11,27	0	3,61	6,5	x	x	x	1,83	2,29	0	2,56
jiné	26,96	26,06	24,8	28,85	16,38	30,8	27,5	34,9	25,11	24,43	26,67	11,97
celkem nástrojů	115	142	109	832	354	160	507	687	219	131	60	117

Pozn. Údaje pro Jezeřany I podle Z. Nerudové (1995, 1996), pro Ořechev I podle Z. Nerudové (1999), pro Ořechev II podle Z. Nerudové (1995), pro Vincencov podle J. Svobody a A. Přichystalá (1987), pro Neslovice podle K. Valocha (1973), pro Bořítov V podle M. Olivy (1987), pro Drysice I, Drysice III a Ondratice IV podle Z. Nerudové (2000) a pro Ondratice VII podle Z. Nerudové (1995).

- Oliva, M. 1987: Vyvinutý micoquien z návrší „Horky“ u Bořítova, první výsledky – Le Micoquien évolué de Bořítov V (Moravie centrale), premiers résultats, AMM, Sci. soc. 72, 21–44.
- Svoboda, J. 1980: Křemencová industrie z Ondratíc. K problému počátku mladého paleolitu. Studie AÚ ČSAV Brno. Praha.
- Svoboda, J. 1987: Průzkum paleolitické stanice u Drnovic, PV 1985, 14.
- Svoboda, J. 1989: Průzkum paleolitu na Vyškovsku v roce 1986, PV 1986, 16–17.
- Svoboda, J. 1994: The Upper Palaeolithic settlement of the Vyškov Gate, Regional survey, 1988–1992. PA, 85, 18–34.
- Svoboda, J. 1997: Drnovice (okr. Vyškov). PV 1993–1994, 102–103.
- Svoboda, J. a kol. 2002: Paleolit Moravy a Slezska. Brno.
- Svoboda, J. – Přichystal, A. 1987: Szeletská industrie z Vincencova (Otaslavice, okr. Prostějov), AMM Sci. soc. 72, 5–19.
- Valoch, K. 1973: Neslovice, eine bedeutende Oberflächenfundstelle des Szeletien in Mähren, AMM, Sci. soc. 58, 5–76.

Obr. 16. Habrovany-Olšany. Vybrané artefakty. Habrovany-Olšany. Selected artifacts.

Resumé

During the last twenty-five years, an amateur collector Miroslav Daněk has discovered a complex network of small Paleolithic sites, using the method of the systematic surface surveys in the surrounding of his house in Drnovice in the Vyškov Gate. He has distinguished ten small Szeletien sites here. Collections from these sites till 1992 were published by Jiří Svoboda (1994).

This article summarizes the previously described collections and adds the new collections from 1992–2004. During this period, Daněk collected another 1508 artifacts, among them 43 tools were recognized. These sites are situated mainly on the gentle slopes on the foot of the Drahaný Highland with the view of the Vyškov Gate.

In the case of the larger collection from Drnovice III it was possible to carry out the typological comparison with another Szeletien collections from other parts of Moravia (see tab. 2). The collection from Drnovice III can be classified as the Szeletien with the Levallois technique (Nerudová 2003: 79). However, the artifacts from this site are usually small-sized and also the share of blades increases here. It could be caused by the Epigravettien artifacts included in the Szeletien collection or by the later age of the finds from Drnovice III.

HABROVANY-OLŠANY (k. ú. Olšany, okr. Vyškov) „Čloubky“. Szeletien. Sídliště. Povrchový průzkum.

Lokalita se nachází na kopci severně od Habrovan v nadmořské výšce kolem 380 metrů. Zdejší paleolitické naleziště objevil roku 1968 učitel Antonín Duroň. Posbíral zde 34 artefaktů, z toho 15 nástrojů. Jednalo se o 2 krátká škrabadla, rydlo-vrub, 2 klínová rydla, 2 zlomky čepele, 3 drásadla, 2 odštěpovače a 3 listovité hroty. Jako surovina zde byly použity hlavně moravské jurské rohovce, méně pazourek a křídový rohovec. Artefakty jsou silně patinované, někdy eolicky ohlazené (Klíma 1971, 52–54).

V roce 1990 zde sebral amatérský sběratel z Drnovic Miroslav Daněk nálezy z temene kopce (350–380 m n. m.) a z níže položené akumulace v poloze „Čloubky“ (325 m.n.m). Na horní lokalitě našel rydlo ze severského silicitu, malý bifás ze spongolitu, pazourkové boční škrabadlo a velký úštěp křemene s vrubem. V poloze „Čloubky“ posbíral retušovaný spongolitový úštěp, pazourkové drásadlo a 2 čepele. Vedle toho zde posbíral také mladší, asi mezolitické nástroje (Svoboda 1994, 28).

V nedalekém okolí byly nalezeny další ojedinělé kusy štípané industrie. Jedná se o tři úštěpy a hrotitý artefakt. Pět artefaktů pochází z jiného místa v Habrovanech a rydlo z nedalekých Tučap. Jeden bíle patinovaný hrot z Habrovan je uložen ve Vyškovském muzeu (Svoboda 1994, 28; Klíma 1971, 54, 55).

Osm předmětů nalezených Antonínem Duroňem pohromadě na ploše asi dvou metrů čtverečních poblíž paleolitické lokality Čloubky (škrabadlo, tři trapézy, čepelovitý úštěp z radiolaritu a drobné čepele z rohovce) zařadil B. Klíma (1971, 56) do mezolitu.

Miroslav Daněk tu pokračoval ve sběrech i po roce 1994. Nalezl zde dalších 77 štípaných artefaktů a jeden křemenný otloukač. V souboru převažovaly zlomky (60 %) a úštěpy (23 %). Poměrně vysoké je procentuální zastoupení retušovaných nástrojů (10 %), našla se tady také tři jádra (4 %) a dvě rohovecové čepele (3 %).

Kolekce osmi nástrojů se skládala ze tří škrabadel – dvě z nich byla nízká na čepeli ze severského silicitu a jedno vyčnělé s laterální retuší ze spongolitu (obr. 16:2). Skupinu hrotů zastupoval unificiální listovitý hrot z rohovce (obr. 16:3) a zlomek listovitého hrotu ze severského silicitu. Soubor doplňují dvě úhlová drásadla z křemence (obr. 16:1) a rohovec a jedno dlátko ze severského silicitu.

Největší podíl mezi surovinami mají na této lokalitě moravské jurské rohovce (47 %). Mezi nimi převažuje nekva-

litní rohovec z místních šterků, ale objeví se i rohovec typu Stránská skála a Krumlovský les. Významně je v souboru zastoupen též spongolit (21 %). Menší zastoupení mají nekvalitní suroviny – křemen (14 %) a křemenc (9 %), ale také kvalitní severské silicity (9 %).

Kulturně lze tuto lokalitu zařadit asi do szeletienu. Svědčí pro to zejména nálezy listovitých hrotů a dalších bifaciálně opracovaných předmětů, stejně jako i výběr polohy. Charakter industrie je podobný jako např. v Opatovicích I (Svoboda 1994). Menší zastoupení křemencových artefaktů lze vysvětlit větší vzdáleností od primárních zdrojů drahanského křemence.

Ondřej Mlejnek, FF MU Brno

Literatura

- Klíma, B. 1971: Paleolitické a mesolitické nálezy od Olšan, SPFFBU, E 16, 51–58.
Svoboda, J. 1994: The Upper Palaeolithic settlement of the Vyškov Gate, Regional survey, 1988–1992. PA, 85, 18–34.

Resumé

The Szeletien surface site of Habrovany-Olšany was discovered in the 1968 by Antonín Duroň (Klíma 1983) and surveyed by an amateur collector Miroslav Daněk from Drnovice during the last twenty years. His finds from this site till 1992 were published by J. Svoboda (1994). This article summarizes the previous finds and describes a collection of 77 artifacts collected here during 1992–2004.

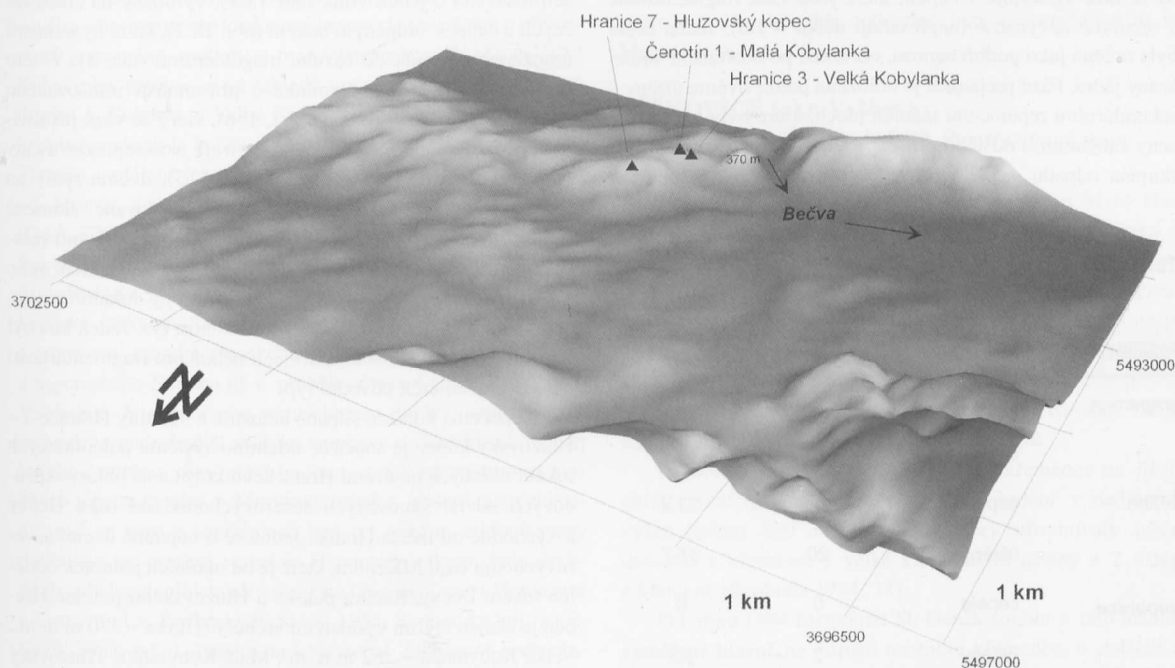
The collection from Habrovany-Olšany fits in the framework of the Szeletien sites with the Levallois technique (Neru-

dová 2003, 79) such as another sites in the Vyškov Gate area (Drnovice I–X, Opatovice I–II) or in the Prostějov area (Dryšice I, Dryšice III or Ondratice VII). Therefore, it is likely that the settlement with Drahany Szeletien (Oliva 1992: 41) continues from the surrounding of Ondratice to the gentle slopes of the Drahany Highlands with the view of the Vyškov Gate (surrounding of Drnovice).

HRANICE (okr. Přerov)

Hranice 7 – „Hluzovský kopec“. Mladý paleolit – magdalénien (?). Sídliště. Povrchový sběr.

Lokalita na pomezí Oderské a Bečevské části Moravské brány byla situována jižně od temene vápencového návrší „Hluzovský kopec“ (375 m n. m.), východně od města Hranice na Moravě (S-42: 5494750, 3700150; 750 m severně od kóty 334,8). Dnes je lokalita zničena vápencovým lomem, podobně jako řada jeskyní i s paleolitickým osídlením (Hlavicova jeskyně, cf. Skutil 1933; 1955). Umístění lokality bylo vázáno na táhlý hřeben orientovaný sv.-jz. směrem, vymezený na západě řekou Bečvou, na východě Hluzovským potokem a ze severozápadu Račím potokem (obr. 17). Z místa bylo možné snadno kontrolovat území Moravské brány k Oderským vrchům (severním směrem) i flyšové pásmo Bílých Karpat (jižním směrem). Z prostoru zmíněného návrší a jeho úpatí je známo dalších 10 lokalit s paleolitickými nálezy (přehled viz Neruda – Kostrhun 2002, 152–153, mapka 2). Lokalita byla objevena v letech 1955–56 při komplexním výzkumu hranického devonu a karbonu, prováděném Ústředním ústavem geologickým ve spolupráci s Moravským zemským muzeem, a posléze uvedena do literatury (Dvořák – Valoch 1962). V roce 2004 byla

Obr. 17. Lokalizace lokalit Velká Kobylanka, Malá Kobylanka a Hluzovský kopec (pravděpodobné umístění, návrší odtěženo vápencovým lomem) v Moravské bráně u Hranic na Moravě. Pohled od severozápadu. Zpracoval T. Neruda.

A location of the sites Velká Kobylanka, Malá Kobylanka and Hluzovský kopec (quarried off). A view from northwest. According to P. Neruda.

provedena revize získané štípané industrie (57 ks) uložené v ústavu Anthropos a byly zjištěny nové souvislosti.

Surovinová skladba

V kolekci jednoznačně dominují variety eratických silicitů z glacioluvialních sedimentů (55 ks) z lokálních zdrojů z oblasti oderské části Moravské brány, popřípadě transportovaných z míst s bohatším výskytem této suroviny v polské části Slezska. Závažným zjištěním je přítomnost 3 kusů šedo-hnědé chalcedonové hmoty (jedno přepálené čepelové prizmatické jádro a dva zlomky opracované suroviny), ostrůvkovitě patinující s náznaky achátové skladby, zčásti se též vyskytující v podobě mléčně bílých brekciových opálů. Lokalizace pravděpodobných zdrojů zmíněné suroviny doprovázející výskytu křemíčitých křídových vulkanitů ve slezské jednotce bravurského flyše, je Hončova Hůrka u Příbora, vzdálená 30 km sv. od Hranic (za identifikaci suroviny stejně jako za informaci o jejich lokálních výskytech jsem zavázán prof. A. Přichystalovi). Tato surovina je bezpečně identifikována pouze na magdalénienské stanici Hranice 3 – Velká Kobylanka (vzdálená cca 1000 m jz. směrem), kde je v industrii zastoupena 12,5 % (Neruda – Kostrhun 2002).

Technologická analýza

Z kolekce jsou známa dvě prizmatická jednopodstavová jádra zhotovená z nepravidelného bloku chalcedonové hmoty a z eratického silicitového valounu. Soubor doplňují 2 zlomky čepelových jader.

V kolekci převažují úštěpy nad čepelími (32:7; tab. 3). Preparační fáze těžby je zastoupena pouze 10 úštěpy s kúrou či původním ohlazeným povrchem glacienních silicitů. Vlastní cílové polotovary (včetně nástrojů) jsou zastoupeny celkem 27 kusy a tvoří tak 60 % z celého souboru. Pouze u této skupiny se také vyskytuje 7 čepelí, které jsou však fragmentované a relativně nevýrazné (nepřesahují délku 4 cm). Jedna čepel byla určena jako podhřebenová, odražená po odstranění vodící hrany jádra. Fáze preparace je doložena pouze dvěma úštěpy – sekundárními reparacemi těžných ploch, které byly znehodnoceny zaběhnutím odštěpů při těžbě jader. Relativně početná je skupina odpadu – 14 ks, reprezentovaná drobnými šupinami

Tab. 3. Hranice-Hluzovský kopec. Technologie (debitáž). Technology (debitage).

Fáze těžby	Forma př.	n	%
preparace	čepele	0	0
	úštěpy	10	18,9
těžba	čepele	7	13,2
	úštěpy	20	37,7
reparace	čepele	0	0
	úštěpy	2	3,8
odpad		14	26,4
Celkem		53	100

Tab. 4. Hranice-Hluzovský kopec. Typologie. Typology.

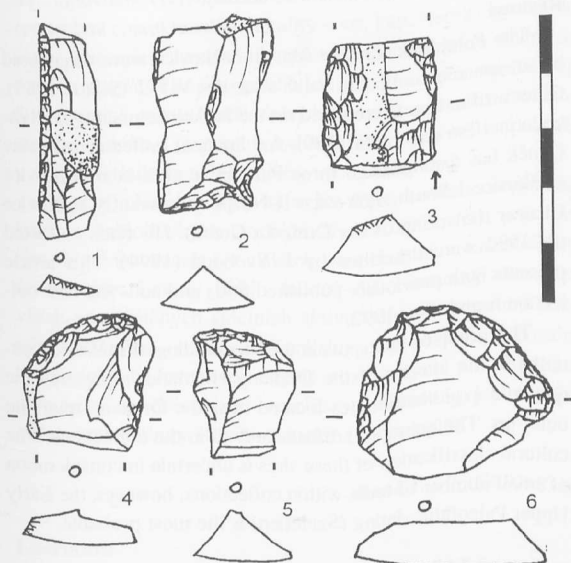
Typ	n
škrabadlo	2
vrtáček	1
rydlo	2
ret. čepele	3
vrub	1
oštěpovač	1
drásadlo	1
místní retuš	3
zlomky nástr.	1
Celkem	15

a zlomky úštěpů, neumožňující bližší technologické zařazení. Vysoké zastoupení zlomků úštěpů souvisí s obecně vysokou fragmentarizací celého souboru, na němž jsou patrné i stopy po postdepozicičním poškození (vč. mladší reutilizace; na lokalitě bylo nalezeno i jedno křesadlo). Sledování negativů na debitáži jednoznačně ukazuje na unipolární těžbu jader. Pět kusů debitáže vykazuje stopy přepálení.

Typologická skladba

V souboru je jen málo výrazných retušovaných nástrojů, které by umožňovaly přesnější typologickou klasifikaci. Jedná se především o jeden vrták (obr. 18:1), vyrobený na silicitové čepeli a čepel s otupeným bokem (obr. 18:2), které by industrií umožňovaly zařadit do okruhu magdalénienu (tab. 4). V této souvislosti je důležitá i zmínka o přítomnosti retušovaného mikrolitu (Dvořák – Valoch 1962, 156), který se však při revizi nepodařilo identifikovat. Další nástroje jsou reprezentovány dvěma úštěpovými škrabadly (obr. 18:4, 5), dvěma rydly na lomu (jedno na masivní, oboustranně retušované zlomené čepeli, druhé na úštěpu; obr. 18:3), dvěma nevýraznými retušovanými čepelími, vrubem, odštěpovačem a drásadlem (obr. 18:6). Tři kusy úštěpů na sobě nesou stopy lokální retuše, nedefinující žádný typologicky signifikantní rys. Jeden kus byl klasifikován jako zlomek nástroje, u něhož pro fragmentaritu nebylo možné určit původní typ.

Nepočtená kolekce štípané industrie z lokality Hranice 7 – Hluzovský kopec je součástí sídelního systému paleolitických lokalit vázaných na území Hranického krasu a na oblast vápencových návrší situovaných severovýchodně od toku Bečvy a východně od města Hranic. Jedná se o nápadné území severovýchodní části Maleníku, které je od okolních jednotek oddělen tokem Bečvy, Račího potoka a Hluzovského potoka. Hřeben je členěn čtyřmi výraznými vrcholy (Hůrka – 370 m n. m.; Velká Kobylanka – 362 m n. m.; Malá Kobylanka; Hluzovský kopec – 375 m n. m. – dnes odtěženo; Skalka – 360 m n. m.; obr. 17). Z celého území je známo na 11 evidovaných převážně drobných (s výjimkou lokalit Velká a Malá Kobylanka) a málo početných nálezů paleolitické industrie (Skutil 1933; 1955;

Obr. 18. Hranice na Moravě-Hluzovský kopec. 1–6 výběr z retušovaných nástrojů.
Hranice na Moravě-Hluzovský kopec. 1–6 selected retouched artifacts.

Klíma 1947; Dvořák – Valoch 1962; Kostrhun – Neruda 2002; Neruda – Kostrhun 2002). Ojedinelé nálezy patinovaných silicítů jsou jinak známy z celého prostoru od Hranické propasti až po Hluzovský kopec na severu a k obci Černotín na východě (Dvořák – Valoch 1962, 156). Vzhledem k typologicky signifikantním nástrojům (vrták, čepel s otupeným bokem, eventuálně uvedený retušovaný mikrolit) a surovinové skladbě (především přítomnost chalcedonové hmoty) lze uvažovat o příbuznosti popsaného souboru s magdalénienskou lokalitou Velká Kobylanka, datovanou na základě srovnání již do období konce dryasu I. Kolekce z Velké Kobylanky totiž vykazuje až překvapivé analogie k industrii na lokalitě Dzierżysław v polském Slezsku, vzdálené jen přibližně 55 km severozápadním směrem od Hranic a radiometricky datované na 13.222±70 B.P. (GdA–70) a 13.500±80 B.P. (GdA–69; Ginter a kol. 2002). Soubor z Hluzovského kopce by tedy mohl představovat součást sídelního systému magdalénienu, chronologicky starší než klasické jeskynní lokality v Moravském krasu a související s procesem magdalénienského osídlování území polského a moravského Slezska již v průběhu dryasu I (Kostrhun 2004). Vzhledem k nastíněným souvislostem bude v budoucnosti provedena podrobnější analýza s pokusy o identifikaci nových lokalit v terénu, díky nimž bychom mohli rekonstruovat složitější sídelní systém v Moravské bráně v období magdalénienu, než se nám v současnosti jeví (cf. možné osídlení magdalénienu ve vrchní vrstvě v Hlavicově jeskyni, řada drobných mladopaleolitických lokalit na Opavsku, mezi Hranicemi a Ostravou i v Podbeskydích; Skutil 1955; Svoboda a kol. 2002, Diviš 2003; inf. J. Janáka na konferenci Záchraně archeologické výzkumy 2004; projekt „Průzkum pravěkých výšinných sídlišť v Podbeskydích mezi Bečvou a Bialou“).

Petr Kostrhun, MZM Brno

Literatura

- Diviš, J. 2003: Štípaná kamenná industrie z nových příborských a závišických lokalit (objevy z okr. Nový Jičín, rok 2002). *Archeologie Moravy a Slezska* 2003, 36–39.
- Dvořák, J. – Valoch, K. 1962: Příspěvek k poznání kvartéru v okolí Hranic na Moravě. *Anthropozoikum* 11, 153–162.
- Ginter, B. – Połtowicz, M. – Pawlikowski, M. – Skiba, St. – Trąbska, J. – Wacnik, A. – Winiarska-Kabacińska, M. – Wojtal, P., 2002: Dzierżysław 35 – stanowisko magdalénienskie na przedpolu Bramy Morawskiej. In: J. Gancarski (ed.): *Starsza i środkowa epoka kamienia w Karpatach polskich*, 111–145. Krosno.
- Klíma, B. 1947: Nová paleolitická stanice u Hranic. *ČVMSO* 56, 75–79.
- Kostrhun, P. 2004: Přehled lokalit polského magdalénienu. *AMM Sci. soc.* 89, 91–128.
- Kostrhun, P. – Neruda, P. 2002: Černotín I (okr. Přerov). *PV* 43, 125–130.
- Neruda, P. – Kostrhun, P. 2002: Hranice – Velká Kobylanka. Mladopaleolitická stanice v Moravské bráně. *AMM Sci. soc.* 87, 105–156.
- Skutil, J. 1933: Předhistorické osídlování a nálezy z Hranicka a Lipenska. *Záhorská kronika* XV/4, 97–128.
- Skutil, J. 1955: Příspěvek k poznání paleolitika Moravské brány. *Anthropozoikum* 4, 447–468.
- Svoboda, J. a kol. 2002: *Paleolit Moravy a Slezska*. 2. aktualizované vydání. Brno.

Resumé

A collection of artifacts from the site of Hranice-Hluzovský kopec was reanalyzed. Basing on the specific raw material (chalcedony mass) and the typological spectrum (backed microblade, borer), this collection may be attributed to the Magdalenian.

JEŽKOVICE (okr. Vyškov)

Ježkovice I „Jih“. Paleolit. Sídliště. Povrchový průzkum.

Ježkovická pláň odděluje údolí Rakovce a Malé Haně (420–450 m n. m.). Štípanou industrii v Ježkovících sbíral už v padesátých letech amatér Valič (Skutil 1957). Nalezl zde dva fragmenty čepelce, podélně rozštípnutou čepel a fragment čepelovitého škrabadla. Další výzkumy, které v Ježkovících proběhly v roce 1986 (Svoboda 1989), přinesly nálezy těžkých křemencových úštěpů a fragmentů. Od té doby zde provádí povrchový průzkum amatérský sběratel pan Miroslav Daněk z Drnovic, který rozlišil tři koncentrace nálezů.

Lokalita leží poblíž lesa u výchozů křemence na jižním okraji pláně pod sloupy elektrického vedení v nadmořské výšce kolem 430 metrů. Starší sběry obsahovaly příčné drásadlo z křemene, 3 velké křemencové úštěpy a 2 úštěpy z křemene (Svoboda 1994, 28).

Od roku 1994 rozmnožil M. Daněk soubor z této lokality, zaměřené hlavně na štípaní místního křemence, o dalších 28 artefaktů. Nepatinované mikrojádru z rohovce typu Krumlovský les 2 je ale asi až holocénního stáří, takže paleolitických artefaktů je jen 27. Soubor se skládá ze 14 zlomků, 12 úštěpů a jednoho jádra z místního rohovce.

Jako surovina zde převládá drahanský křemenec (19 ks), zastoupen je také místní nerozlišený rohovec (4 ks) a křemen (3 ks). Jeden úštěp byl dokonce odbit z místního, pro štípaní nevhodného slepence.

Ježkovice II „Sever“. Paleolit. Sídliště. Povrchový průzkum.

Jedná se o nálezy ze severního okraje Ježkovické pláně. Lokalita se nachází poblíž lesa v nadmořské výšce 410–430 metrů. V letech 1988–1992 zde M. Daněk posbíral křemencový úštěp a 2 křemencové artefakty – snad jádra (Svoboda 1994: 28). Soubor z této lokality je ještě menší než v případě Ježkovic I, ale nálezy jsou velmi podobné. Jedná se asi také o dílenskou lokalitu zaměřenou na zpracovávání drahanského křemence. Od roku 1994 byl soubor rozšířen jen o dva křemencové zlomky.

Ježkovice III „Pramen Drnůvky“. Paleolit. Sídliště. Povrchový průzkum.

Tato lokalita v okolí pramene potoka Drnůvky byla nově objevena až po roce 1994. Nachází se v okolí jezírek asi 0,5 km západně od Ježkovic v nadmořské výšce kolem 430 metrů. M. Daněk zde zatím posbíral 21 artefaktů. Převažují mezi nimi úštěpy (10 ks) a zlomky (9 ks). Našlo se zde také jedno rohovecovo jádro a křemencová čepel.

Jako surovina byl nejčastěji používán křemenec (11 ks) a křemen (5 ks), dále se zde našel rovněž nekvalitní rohovec (4 ks) a spongolit (1 ks). Industrie má tedy podobný charakter jako na lokalitě Ježkovice I. Nejvíce nálezů lze zařadit do kategorie křemencových úštěpů. Zřejmě zde docházelo ke zpracovávání místního křemence.

Závěr

V případě Ježkovic se jedná o lokality zaměřené na zpracování místního křemence. Typický je vysoký podíl křemencových úštěpů a zlomků a malý podíl nástrojů, z kterých se vyskytují jen drásadla. Tyto stanice se nacházejí v poměrně vysoké nadmořské výšce, poblíž výchozů drahanského křemence. Kulturní zařazení zdejších souborů je nejisté, protože drahanské křemence byly využívány v průběhu celého paleolitu. S největší pravděpodobností lze ale tyto lokality dílenského charakteru spojovat s horizontem počátku mladého paleolitu, protože tento způsob exploatace lokálních surovin dosahuje svého vrcholu právě během tohoto období (Svoboda 1994, 30).

Ondřej Mlejnek, FF MU Brno

Literatura

- Skutil, J. 1957: Drobné příspěvky k paleolitiku Moravy, *Anthropozoikum* 6, 412–432.
- Svoboda, J. 1989: Průzkum paleolitu na Vyškovsku v roce 1986, *PV* 1986, 16–17.
- Svoboda, J. 1994: The Upper Palaeolithic settlement of the Vyškov Gate, *Regional survey, 1988–1992*, PA, 85, 18–34.

Resumé

The Paleolithic surface sites in Ježkovice were discovered by an amateur collector Valič after the WW2 (Skutil 1957). Other artifacts were collected on the Ježkovice plain by J. Svoboda in 1986 (Svoboda 1989). An amateur collector Miroslav Daněk has distinguished three Paleolithic sites near Ježkovice (Ježkovice I-South, Ježkovice II-North and recently Ježkovice III near the spring of the Drnůvka Creek). His finds collected till 1992 were described by J. Svoboda (1994). This article presents both previously published finds and adds the new collection found after 1992.

This group of find spots in the surrounding of Ježkovice, situated in the interior of the Drahaný Highland, represents the quartzite exploitation sites located near the Drahaný quartzite outcrops. The quartzite artifacts prevail in the collections. The cultural classification of these sites is uncertain in consideration of small number of tools within collections; however, the Early Upper Paleolithic dating (Szeletien) is the most probable.

KROMĚŘÍŽ (k. ú. Kroměříž, okr. Kroměříž)

„Kamenec“. Mladý paleolit. Rozvlečená stanice. Záchraný výzkum.

Dálnice D1, stavba 0134.2. Stanice se nachází v prostoru stavby 0134.2 v kilometrůžce 60,5–61,0 km. Na mapě ZM ČR 1 : 10 000 listu č. 25–31–06 je identifikována těmito koordinátami: 240:135; 260:105; 290:114; 285:150 mm od Z:J sekční čáry. Nachází se na kopci Barbořina (256,2 m n. m.) na svahu orientovaném jižním až jihozápadním směrem. Povrchový průzkum byl proveden nejen v trase plánované dálnice, ale zaměřil se také na její širší okolí. Movité nálezy (štípaná industrie – surovina, úštěpy, nástroje) byly rozptýleny na ploše o rozměrech 500 × 300 m. Stanice byla situována v místech, kde morfologie svahu vytvářela sedla a terasy. Nadmořská výška nálezů se pohybuje v rozmezí 210–235 m n. m. V místech se zvýšenou koncentrací nálezů byly položeny sondy o rozměrech 20 × 20 m dělené čtverci o rozměrech 1,0 × 1,0 m. Intaktní vrstva nebyla zachycena. Pod 0,30 m mocnou orníční vrstvou se nacházelo podloží tvořené třetihorními mošskými sedimenty. Stanice je soustředěna do míst, kde byl blízký vodní zdroj (západním směrem se nachází pramenná oblast, severním směrem pak inundace řeky Moravy) a dobrý rozhled do kraje především západním, severním a východním směrem.

Tomáš Berkovec, Jaroslav Peška, ACO

Resumé

A collection of artifacts (including raw material pieces, flakes and tools) was collected during the highway construction, in between 60.5–61.0 km, in the field of Kamenec, on the cadastral territory of Kroměříž. The artifacts were scattered on the area of 500 × 300 m, on a slope between altitudes 210–235 m asl. This find-spot allows a control of the surrounding landscape.

LEŠANY (okr. Prostějov)

„Vinohrádky“. Szeletien. Sídliště. Záchraný výzkum.

Nejstarší nálezy získané v průběhu záchraného archeologického výzkumu souvisejícího s výstavbou protierozních

a protipovodňových opatření na katastru Lešan na Prostějovsku (podrobná charakteristika lokality – viz. kap. Neolit) spadají do starší fáze mladého paleolitu, přesněji do szeletien. Jedná se o patinovaný úštěp spongiového rohovce získaný z výplně obj. 505 (pozdní eneolit/starší doba bronzová) a zlomky fosilizovaného sobího (?) parohu z intaktního sprašového podloží u obj. 506 (kultura s keramikou vypíchanou).

Z trati „Vinohrádky“ byla již dříve získána nevýrazná kolekce paleolitických artefaktů (Fojtík 2002: 65), podobná těm, které pocházejí i z dalších polních tratí v katastrálním území obce Lešany (ibid.: 63, 67–69). Samotný charakter všech zde zjištěných sídelních aktivit odpovídá obecněji platným zjištěným – szeletienké lokality mají povětšinou povahu krátkodobých loveckých stanic rozložených na vhodném „plochem“ návrší a jsou vesměs signalizovány jen nepříliš početnými soubory štipané industrie (Oliva 1992).

Pavel Fojtík, ÚAPP Brno

Literatura

Fojtík, P. 2002: Pravěké a raně středověké osídlení katastru obce Lešany (okr. Prostějov). Střední Morava (Kulturněhistorická revue) 15/2002, 55–84, Olomouc.

Oliva, M. 1992: The Szeletian occupation of Moravia, Bohemia and Slovakia. Acta Mus. Moravia, Sci. soc. 77, 35–58, Brno.

Resumé

An isolated artifact (a flake of Cretaceous spogolite chert) and fragments of fossilized reindeer (?) antler were excavated in the field of Vinohrádky on the cadastral territory of Lešany.

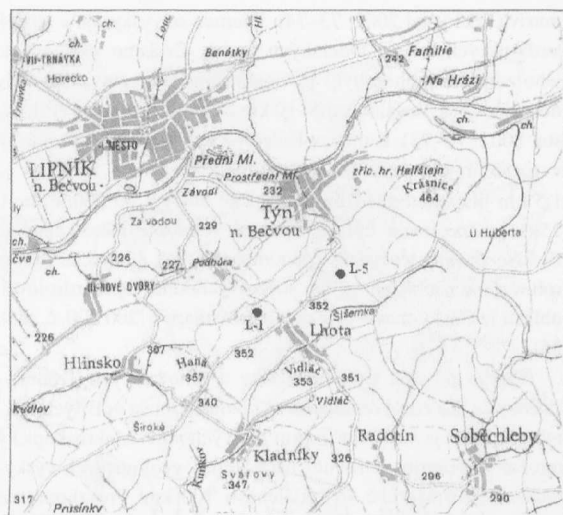
LHOTA (k. ú. Lhota u Lipníku nad Bečvou, okr. Přerov)

Lhota-1, „Malé stráně“. Aurignacien „miškovického typu“. Sídelišť. Povrchový sběr.

Lokalita se nachází na táhlém vyvýšeném hřbetu Kelečské pahorkatiny, na levém břehu řeky Bečvy, severozápadně od obce Lhota u Lipníku nad Bečvou. Nálevová plocha je situována jihozápadně od kóty 361,1 (WGS-84: 49°30,1135' s. z. š., 17°36,7054' v. z. d.). Ze severozápadní strany je lokalita obklopena lesem. Ve vzdálenosti cca 600 m vzdušnou čarou jiho-východním směrem teče potok Šišemka a nachází se zde vodní pramen. Poloha poskytuje nejen dobrý výhled do údolní nivy řeky Bečvy, ale rovněž do celého přilehlého prostoru Moravské brány. Výškové převýšení v poměru k řece Bečvě činí zhruba 130–150 m.

Lokalitu objevil v roce 1974 Jiří Fryč. Kolekci paleolitického materiálu získal v letech 1974–1977. Později byla tato kolekce prodána Moravskému zemskému muzeu v Brně a odborně zpracována Bohuslavem Klímou (Klíma 1979). Ve výzkumu lokality pokračují členové archeologického kroužku v Příboře Pavel Rýc, Daniel Fryč a Jan Diviš. Lokalita je doložena celkově více než 2 000 ks štipané industrie (Diviš 1998: 71).

Tento příspěvek sepsuji na základě paleolitické štipané industrie zpracované v rámci své diplomové práce (Jelínková 2004). Kolekci čítající 150 ks artefaktů mi laskavě zapůjčil Jan Diviš.

Obr. 19. Lhota. Poloha jednotlivých lokalit.
Lhota. A location of individual sites.

Surovinová skladba

Surovinovému zastoupení na lokalitě dominuje silicit z glacienních sedimentů (Přichystal 2002: 67–68). Výskyt glacienních silicitů je vázán na pevninský ledovec sálského zalednění, jež zasáhl do vzdálenosti 15 km severně od zkoumané lokality.

Místního původu je křemenc, u něhož je (z důvodu nepatřinování) těžké určit stáří artefaktů. V menší míře jsou zastoupeny místní křemeny a rohovce. Křemence pohoří Maleniku se vyskytují ve vzdálenosti 5 km severním směrem. Křemence Nížkého Jeseníku se nacházejí ve vzdálenosti kolem 10–20 km západně. V rozmezí vzdáleností 55–75 km se vyskytují primární zdroje křemence Dražanské vrchoviny. Ty se mohou sekundárně objevit i mimo vlastní Dražanskou vrchovinu. Na lhotských lokalitách byly nejspíše využívány dva nejbližší jmenované zdroje křemenců, jejich zdrojovou oblastí je Český

Tab. 5. Lhota-1. Suroviny. Raw materials.

	ks	%
glacienní silicit	103	68,67
sluňák	4	2,67
radiolarit	9	6
křemen	2	1,33
křemenc	8	5,33
rohovec	4	2,67
rohovec typu Troubky-Zdislavice	1	0,67
nerozlišený rohovec	1	0,67
nerozlišené	18	12
Celkem	150	100,01

masiv (Přichystal 2002: 73–74). Křemen se vyskytuje v žilách karbonských hornin Oderských vrchů, Českého masivu, ale jeho zdrojem mohou být i fluvio-glaciální sedimenty. Jsou tedy dosažitelné ve vzdálenosti 5–10 km západním směrem (Přichystal 2002: 72–73). Rohovce Kelečské pahorkatiny se nacházejí v reziduálních štěrcích. Jejich nejbližší místo výskytu je 1,5 km jihovýchodně (dle geologické mapy 1:50 000, č. m. l. 25–13). Zdrojovou oblastí rohovců Kelečské pahorkatiny je flyšové pásmo Vnějších Západních Karpat. Lhotecké vrstvy rohovců se nacházejí 16 km severovýchodně, jejich zdrojovou oblastí je Český masiv (dle geologické mapy 1:200 000, č. m. l. 25).

Cizího původu jsou radiolarity a rohovce typu Troubky-Zdislavice. Za zdroj radiolarit se pokládá oblast v Bílých Karpatech, která je vzdálená 70 km jihovýchodně. Makroskopicky totožné radiolarity se rovněž nacházejí v geologických výskytech na jižní Moravě ve vzdálenosti 100 km. Pro zkoumané lokality přicházejí v úvahu vlárské radiolarity (Přichystal 2002: 72). Jejich zdrojovou oblastí jsou Moravsko-slovenské Karpaty (Demek – Novák a kol. 1992: 31). Rohovce typu Troubky-Zdislavice se vyskytují na Litenčické pahorkatině, 35 km jihozápadně, v prostoru karpatské předhlubně (Přichystal 2002: 71).

Technologická analýza

V souboru jsou zastoupena dvě počátková jádra. Těžená jádra jsou většinou jednopodstavová. Jedním kusem je zastoupeno jádro dvoupodstavové a jádro se změněnou orientací. Nejpočetnější skupinu tvoří zlomky a zbytky jader. Zlomkovitost jader je způsobena mrazovými puklinami v glacienním silicitu. Dominují opět jednopodstavová jádra následovaná jádry se změněnou orientací. Pro aurignacien typický je trojúhelníkovitý tvar některých jader (obr. 20:1, 2, 4). V souboru se také nachází středopaleolitický typ diskoidního jádra (obr. 20:5). Snahu využít vhodný tvar artefaktu odráží jednopodstavové jádro, mající trojúhelníkový tvar, které bylo po vytěžení upraveno a znovu používáno ve funkci škrabadla (obr. 21:4).

Největší část sbíjené debitáže tvoří polotovary výrobního stadia těžby (obr. 20:22–31, 35, 36, 39, 41), následují polotovary preparace (obr. 20:21, 38, 40, 42, 43), pouze jako doplňkové se jeví polotovary reparační (obr. 20:32–34, 37, 44). Nejčetnějšími polotovary preparační fáze jsou preparační úštěpy a čepele, téměř vždy využité při výrobě nástrojů. Stejně je tomu u polotovarů výrobního stadia těžby, kdy jen malá část polotovarů nebyla při výrobě nástrojů využita. Dominující, a proto zcela jistě záměrně sbíjeny jsou cílové polotovary, z jejichž celkového množství bylo při výrobě nástrojů využito

Tab. 7. Lhota-1. Technologie. Technology.

	ks	%
preparace	38	36,19
těžba	50	47,62
reparace	6	5,71
odpad	11	10,48
Celkem	105	100

cca 70 %. Po cílových polotovarech převládají v souboru polotovary s laterální kúrou, která je z technologického hlediska pro aurignacien typická. Při výrobě nástrojů bylo z celkového množství polotovarů s laterální kúrou upotřebeno cca 71 %. Při sbíjení debitáže vznikl odpad, který představují úštěpy a šupiny, převážnou měrou z glacienního silicitu, což indikuje těžbu na místě.

Typologická skladba

Kolekce zahrnuje pro aurignacien typická nevýrazně kýlovitá škrabadla (obr. 21:1, 3), jádrovitě nástroje (obr. 21:4), obloukovitá kanelovaná rydla (obr. 22:42), čepel se strmou retuší (obr. 21:18), čepelku s retušovaným koncem (obr. 21:12) a odštěpovače (obr. 21:25, 26). Vyskytují se v ní také artefakty starší, typologicky patřící do středního paleolitu a szeletoidní artefakty, např. bifaciální drásadla (obr. 21: 34, 35), prototyp hrotu (obr. 20:7). Jedna patka byla upravena fasetováním, které vzniká nejen při výrobě levalloiských hrotů (obr. 22:41).

V souboru nástrojů dominují rydla nad škrabadly (38:11).

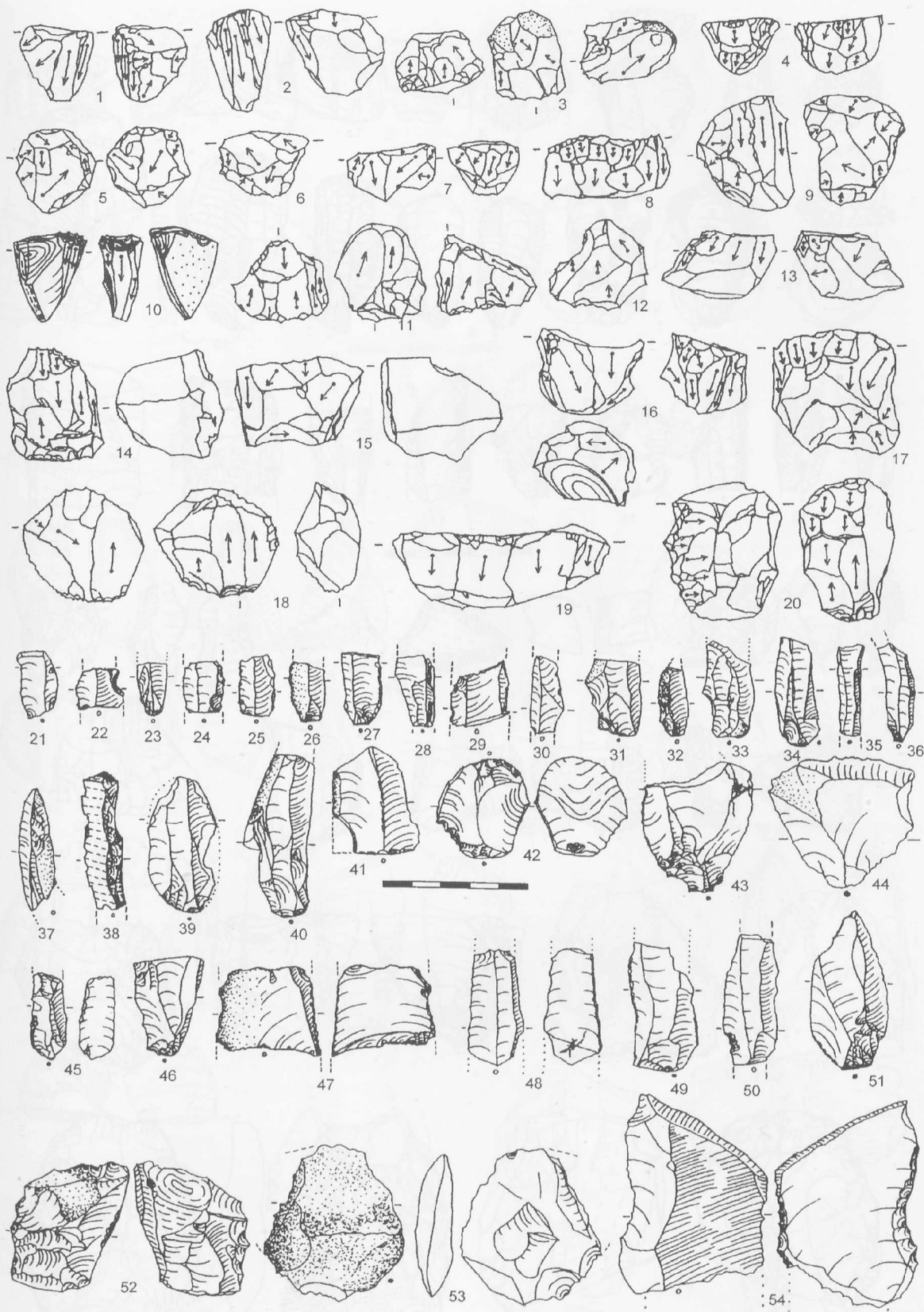
Hranová rydla převyšují jedním kusem skupinu klínových rydel (obr. 22:1–10). Z radiolarit bylo po jednom kuse zhotoveno hranové (obr. 22:2) a klínové (obr. 22:20) rydlo. Druhé hranové rydlo má laterální retuše (obr. 22:10). Jiné rydlo není celým nástrojem a nese stopy reutilizace (obr. 22:6). Ostatní a zvláštní rydla jsou zastoupena rydly na lomech (obr. 22:17, 16, 11, 32), která svým počtem převládají nad několikanásobnými rydly klínovými (obr. 22:25, 26). Shodně jsou v souboru zastoupena příčná rydla. Několikanásobná klínová rydla jsou v souboru reprezentována pouze dvěma mesiálními zlomky (obr. 22:25, 26). Dále jsou v souboru zastoupena několika-násobná rydla hranová (obr. 22:22–24) a smíšená (obr. 22:27–31). Smíšená rydla představují kombinace těchto rydel: klínové a příčné rydlo (obr. 22:31); obloukovité rydlo kanelované, které je typické pro aurignacien a hranové rydlo (obr. 22:28); rydlo na lomu a ploché rydlo vyrobené z rohovce (obr. 22:29); kombinace hranového a plochého rydla (obr. 22:30) a hranového a klínového rydla (obr. 22:27). Typická pro aurignacien jsou obloukovitá rydla kanelovaná, která jsou v kolekci zastoupena jedním kusem (obr. 22:42).

Mezi škrabadly převládají ty, které byly vyrobeny na čepelech (obr. 21:2, 8–11), následovaná škrabadly na odštěpu (obr. 21:3, 6, 5, 7). Soubor obsahuje také dvě nevýrazně kýlovitá škrabadla (obr. 21:1, 3) a vysoké škrabadlo na zbytku jádra (obr. 21:4).

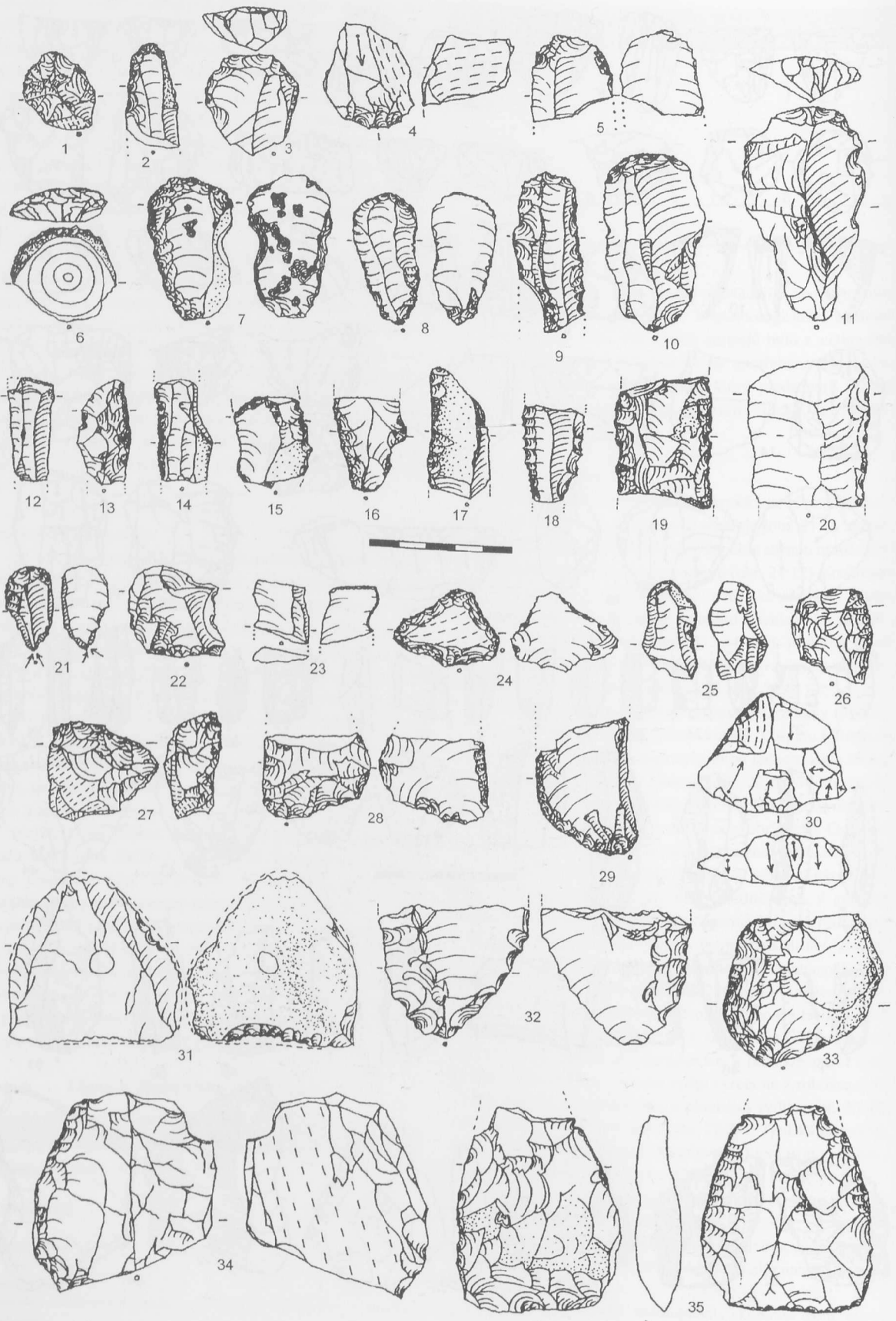
Druhou nejvýrazněji zastoupenou skupinou jsou místní retuše a opotřebená, zlomky a ostatní nástroje. Do této třídy byl zařazen protobifaciální nástroj (obr. 20:52), prototyp hrotu

Tab. 6. Lhota-1. Jádra. Cores.

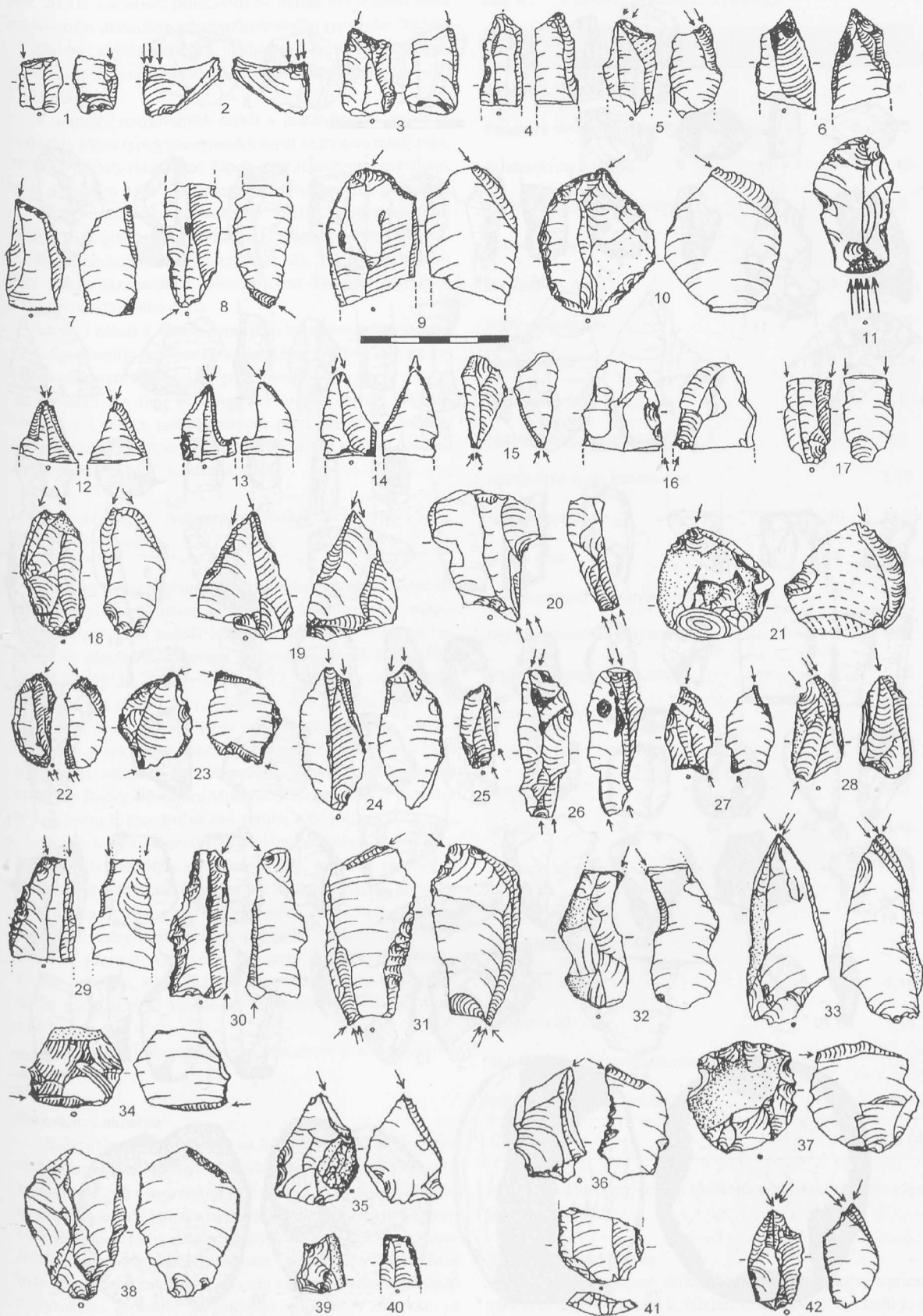
	ks	%
počátková jádra	2	8
těžená jádra	5	20
zbytky jader	11	44
zlomky jader	7	28
Celkem	25	100

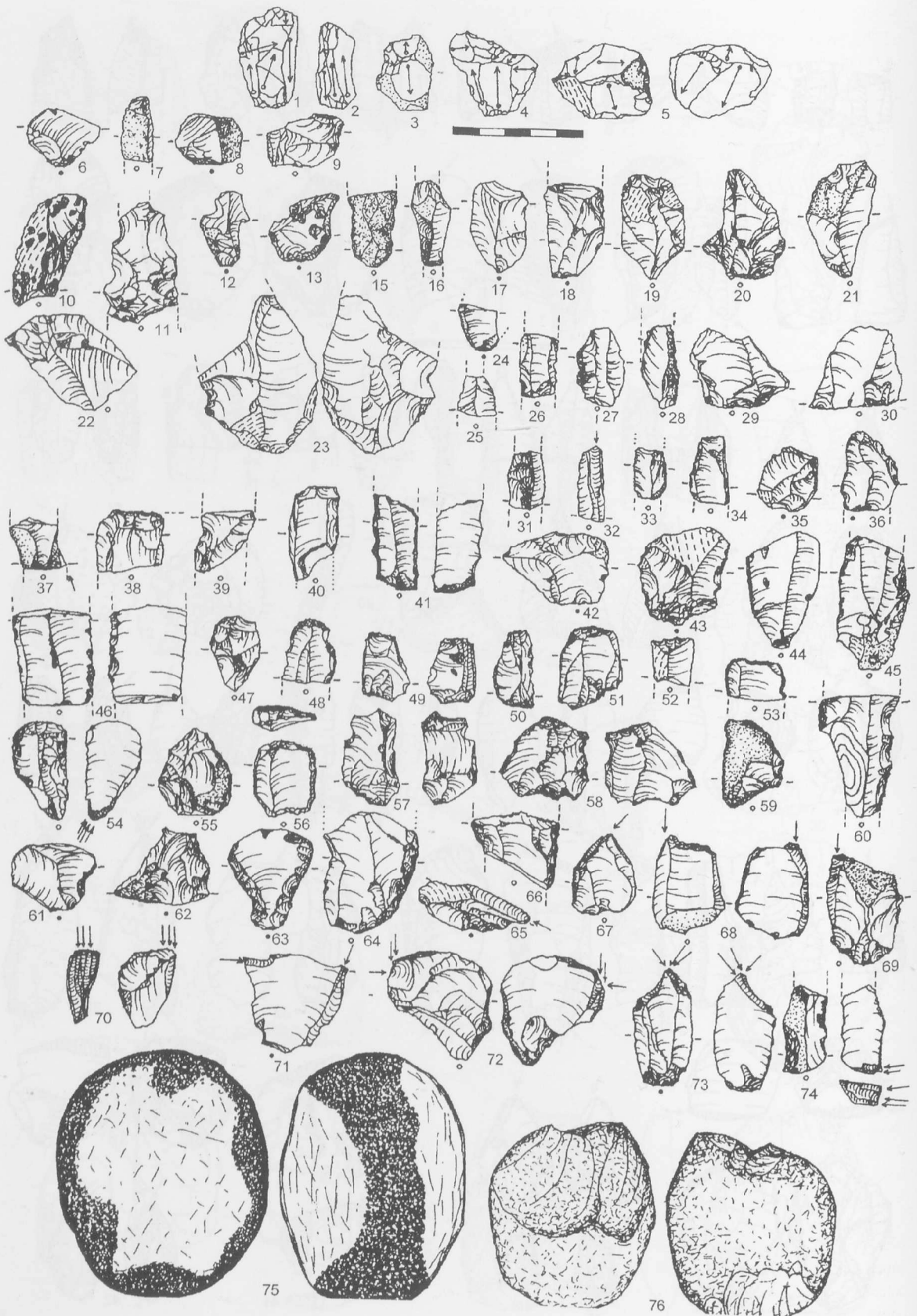
Obr. 20. Lhota-I. Vybrané artefakty.
Lhota-I. Selected artifacts.

Obr. 21. Lhota-I. Vybrané artefakty.
Lhota-I. Selected artifacts.

Obr. 22. Lhota-I. Vybrané artefakty.
Lhota-I. Selected artifacts.

Obr. 23. Lhota-5. Vybrané artefakty.
Lhota-5. Selected artifacts.

(obr. 20:51) a artefakt, jehož retuš by mohla být vrubem nebo retušovaným drásadlem středopaleolitického typu (obr. 20:54).

Zhruba stejné množství představují drásadlovité a jiné nástroje, např. vrub, oškrabovač, odštěpovače a drásadla (obr. 21:23–35).

V souboru retušovaných čepelí s jednostrannou retuší se vyskytuje jedna typicky aurignacká čepel se strmou retuší (obr. 21:18). Všechny retušované čepele jsou reprezentovány zlomky s původním nebo novým poškozením. Použitou surovinou je v jednom případě radiolarit (obr. 21:14) a křemeneц (obr. 21:20), jinak glacienní silicit nebo nerozpoznané suroviny.

Kombinované nástroje (obr. 21:21, 22, 3) zahrnují kombinaci vrtáku-škrabadla z rohovce typu Troubky-Zdislavice a škrabadla-klínového rydla.

Lhota-1 náleží k těm aurignackým lokalitám, jež jsou řazeny do periferního aurignacko-szeletského vývoje, který svým dalším rozvojem přechází do gravettienu.

Závěrem lze říci, že Lhota-1 i ostatní lhotské lokality, Lhota-4 a Lhota-5, patří bezesporu mezi nejbohatší lokality moravského aurignacienu, nacházející se již v zóně osídlení „míškovického typu“, k němuž náleží.

Lhota-5, „U Cyrila“. Aurignacien „míškovického typu“. Sídlišť. Povrchový sběr.

Lokalita se nachází na táhlém vyvýšeném hřbetu Kelečské pahorkatiny, který odtud severovýchodním směrem stoupá k nejvyššímu bodu pohoří Maleníku do výšky 479 m n. m. Nálezová plocha je situována severozápadně od kóty 372,3 (WGS-84: 49°30,2973' s. z. š., 17°37,5145' v. z. d.), severovýchodně od obce Lhota u Lipníku nad Bečvou, na levém břehu řeky Bečvy. Umístěná je v klínu potoka Svinec a bezejmenného potoka, tekoucích severním směrem. Tato poloha je geograficky výhodná, protože nabízí dobrý rozhled do údolní nívy řeky Bečvy a prostoru Moravské brány. Výškové převýšení v poměru k řece Bečvě činí zhruba 130–150 m.

Novou lokalitu objevil Dalibor Figeľ počátkem dubna roku 2003. Opakovaně byly povrchové sběry, na nichž se podíleli Dalibor Figeľ, Monika Slováčková a Radka Jelínková, prováděny v květnu, srpnu, září a říjnu roku 2003. Archeologické povrchové sběry probíhaly ve spolupráci s Muzeem Komenského v Přerově. Objevena zde byla kolekce paleolitické štípané industrie, která čítá 175 ks artefaktů, 8 ks tvoří jádra, 46 ks nástroje a 33 ks debitaž nepoužitá k výrobě nástrojů a 88 ks odpad.

Příspěvek píše na základě své diplomové práce (Jelínková 2004).

Surovinová skladba

Nejvyužívanější surovinou na lokalitě je silicit z glacienních sedimentů. Z místních surovin jsou zastoupeny křemeneц a rohovec. Cizími surovinami jsou radiolarit, předpokládáný ve dvou případech, a jeden rozpoznáný kus rohovce typu Troubky-Zdislavice. Hrubá surovina jako křemeneц je doložena pouze jedním kusem ve formě otloukače (obr. 23:76). Nerozlišena byla část štípané industrie z důvodu výrazné patinace artefaktů a vysokého procenta přepáleného odpadu. V souboru se vyskytla zvláštní surovina, která ještě čeká na určení, ale je pravděpodobný její původ ve formaci Západních Karpat. Urči-

Tab. 8. Lhota-1. Typologie. Typology.

	ks	%
čepelové škrabadlo	4	4,6
čepelové škrabadlo se strmou boční retuší	1	1,15
škrabadlo na odštěpu	3	3,45
kýlovité škrabadlo nevýrazné	2	2,3
jádrovitě škrabadlo	1	1,15
škrabadlo – rydlo	1	1,15
vrták – škrabadlo	1	1,15
klínové rydlo	9	10,34
rydlo na lomu	4	4,6
několikanásobné klínové rydlo	2	2,3
obloukovité rydlo kanelované	1	1,15
hranové rydlo	10	11,5
příčné rydlo	4	4,6
několikanásobné hranové rydlo	3	3,45
několikanásobné rydlo smíšené	5	5,75
čepel s jednostrannou retuší	7	8,05
strmě retušovaná čepel	1	1,15
vrub	1	1,15
odštěpovač	2	2,3
drásadlo	3	3,45
drásadlo konvexní	2	2,3
drásadlo konkávní	1	1,15
drásadlo bifaciální	2	2,3
drásadlo úhlové	1	1,15
oškrabovač	1	1,15
čepelka s retušovaným koncem	1	1,15
místní retuše a opotřebení	14	16,1
Celkem	87	100,04

te množství suroviny nebylo rozlišeno z důvodu velkého zapatřování artefaktů.

Technologická analýza

V kolekci nemáme doloženy počáteční procesy zpracování suroviny. Vzhledem k blízkosti surovinových zdrojů je to poměrně překvapující rys. Navíc prakticky neznáme ani hlavní trendy v exploataci suroviny. Jádra jsou doložena pouze zbytky a zlomky jader. Mezi zbytkovými jádry byly rozlišeny

Tab. 9. Lhota-V. Suroviny. Raw materials.

	ks	%
glacigenní silicitu	106	77,37
křemenec	8	5,84
křemen	1	0,73
rohovec	1	0,73
rohovec typu Troubky-Zdislavice	1	0,73
nerozlišený rohovec	4	2,92
předpokládaný radiolarit	2	1,46
nerozlišené	14	10,22
Celkem	137	100

pouze tři kusy dvoupodstavových jader (obr. 23:4) a dvě jádra úzkého hranolovitého tvaru (obr. 23:1, 2). U dvou zlomků jader bylo možné určit typ jádra. V prvním případě se jedná o jednopodstavové jádro těžené na hraně i ploše (obr. 23:5), u druhého zlomku jde o jádro se změněnou orientací. Zlomkovitost jader vznikla přepálením nebo mrazovými puklinami v glacigenním silicitu.

Preparační stádium výrobního procesu (obr. 23:10, 11, 18–23; 23:6–9, 12, 13, 15–17) je doloženo v debitáži nejpočetněji, při výrobě nástrojů však byly tyto polotovary využívány pouze v cca 39 %. Druhým převládajícím polotovarem sbíjené debitáže jsou polotovary s určitým stupněm zachovalé kůry, které byly při výrobě nástrojů využívány v cca 55 %. Kvantitativně méně zastoupeny jsou vodčící hrany jader a podhřebenové odštěpy, které definují mladopaleolitický způsob exploatace. Menší, avšak stále ještě početnou skupinu představují polotovary výrobního stadia těžby (obr. 23:24, 25, 27, 28), hlavně cílové polotovary s paralelními negativy, které byly při výrobě nástrojů využívány v cca 75 % a polotovary s laterální kůrou, využívány k výrobě nástrojů v cca 67 %. Z procesu výroby nástrojů (obr. 23:32) se zachoval jeden nepoškozený rydlový odštěp z glacigenního silicitu, jež indikuje výrobu rydel na místě. Výrobní fáze reparační (obr. 23:31) byla pouze doplňková. Není prozatím jasné, jak vysvětlit tento rys industrie, která jinak vykazuje znaky intenzivní těžby každého jádra. Odpad je nejpočetnější skupinou na lokalitě, což by rovněž indikovalo výrobu polotovarů a potažmo nástrojů na místě. Velké množství přepáleného odpadu je zároveň ukazatelem použití ohně na lokalitě.

Typologická skladba

Typicky aurignacké artefakty v souboru reprezentují kombinace nevýrazně kýlovitého škrabadla s obloukovitým kanelovaným rydlem (obr. 23:54), dvě obloukovitá kanelovaná rydla (obr. 23:70, 74) a strmě retušovaná čepel (obr. 23:60).

V souboru dominují rydla nad škrabadly (9:3).

Rydla jsou po drásadlovitých nástrojích druhou nejpočetnější skupinou. Po jednom kuse jsou zastoupena rydla klínová, rydlo na lomu (obr. 23:69) a několikanásobné rydlo smíšené (obr. 23:71), které je tvořeno rydlem hranovým a příčným. Hranová rydla jsou zastoupena dvěma kusy, tak jako

Tab. 10. Lhota-5. Jádra. Cores.

	ks	%
zbytky jader	3	37,5
zlomky jader	5	62,5
Celkem	8	100

rydla obloukovitá kanelovaná (obr. 23:70, 74) a příčná (obr. 23:65, 72). Jedno z obloukovitých kanelovaných rydel vytváří kombinaci s vrubem, který je zachován na laterální kůře (obr. 23:54).

Škrabadla a kombinované nástroje představují nejméně reprezentovanou složku v kolekci nástrojů. Z typologického hlediska je zastoupeno škrabadlo čepelové, na úštěpu (obr. 23:48, 55) a v jednom případě je polotovar určený obecně jako odštěp (obr. 23:47).

Kombinované nástroje jsou zastoupeny pouze dvěma kusy, konkrétně kombinací škrabadla-vrubu a nevýrazně kýlovitého škrabadla-obloukovitého kanelovaného rydla (obr. 23:54, 56).

Drásadlovité a jiné nástroje reprezentují tři vruby (obr. 23:61–63), pět odštěpovačů (obr. 23:49–51, 57, 58) a dvě drásadla (obr. 23:64, 66). U jednoho z odštěpovačů není jisté paleolitické určení stáří. Jedno z drásadel bylo druhotně vytvořeno na zlomené oboustranně retušované čepeli (obr. 23:66).

Kolekce retušovaných čepelí z typologického hlediska zahrnuje dvě příčné retušované čepele (obr. 23:52, 53) a jeden příčně retušovaný úštěp (obr. 23:59). Po jednom kuse jsou zastoupeny čepel s jednostrannou retuší a strmě retušovaná čepel (obr. 23:60). Všechny retušované čepele představují částí polotovarů s poškozením novým nebo původním, a také s poškozením z důvodu přepálení nebo působení mrazu.

Mezi drobnotvaré nástroje patří retušovaná čepel s otupeným bokem vyrobená na cílové čepeli (obr. 23:41).

Nejpočetněji jsou v kolekci nástrojů zastoupeny místní retuše a opotřebené, zlomky a ostatní nástroje. Většinu industrie této skupiny představují místní retuše a opotřebené. Menší díl

Tab. 11. Lhota-5. Technologie. Technology.

	ks	%
surovina	1	0,6
preparace	42	25
těžba	26	15,48
reparace	3	1,79
výroba	1	0,6
odpad	88	52,38
ostatní	2	1,2
nesledováno	5	2,98
Celkem	168	100,03

Tab. 12. Lhota-5. Typologie. Typology.

	ks	%
čepelové škrabadlo	1	2,17
škrabadlo na úštěpu	1	2,17
škrabadlo na odštěpu	1	2,17
škrabadlo – rydlo	1	2,17
škrabadlo – vrub	1	2,17
klíňové rydlo	1	2,17
rydlo na lomu	1	2,17
obloukovité rydlo kanelované	2	4,35
hranové rydlo	2	4,35
příčné rydlo	2	4,35
několikanásobné rydlo smíšené	1	2,17
příčně retušovaná čepel	2	4,35
příčně retušovaný úštěp	1	2,17
čepel s jednostrannou retuší	1	2,17
strmě retušovaná čepel	1	2,17
vrub	3	6,52
odštěpovač	5	10,87
drásadlo	1	2,17
drásadlo konvexní	1	2,17
retušovaná čepel s otupeným bokem	1	2,17
místní retuše a opotřebení ...	16	34,78
Celkem	46	99,95

tvoří zlomky nástrojů, např. zlomek hranového rydla (obr. 23:38), zlomek neurčeného rydla, zlomek odštěpu s laterální kúrou, který představoval rydlo (obr. 23:37) a dva zlomky retušovaných nástrojů (obr. 23:39, 40).

Z technických prostředků máme doloženy dva otloukače (obr. 23:75, 76). První je masivní kulovitého tvaru, z křemene (obr. 23:75). Druhý je menší, oválnější, z křemene, a je dosti poškozený (obr. 23:76).

Celkově můžeme o nově objevené lokalitě Lhota-5 říci, že sloužila možná jako stabilnější lovecký tábor. O tom nás přesvědčuje absence jader preparačních a těžebních stadií výrobního procesu i velké množství přepáleného odpadu. Přítomnost čepelky s otupeným bokem potvrzuje kulturní zařazení k „míškovickému typu“, který je charakteristický koexistencí aurignacienských typů, bifaciálních nástrojů a gravetienských prvků ve formě debítáže s otupeným bokem.

Radka Jelínková, PPF SU Opava

Literatura

- Demek, J. – Novák, V. a kol. 1992: Neživá příroda, Vlastivěda Moravská, Země a lid, NŘ, svazek 1.
- Diviš, J. 1998: Druhá paleolitická stanice u Lhoty, okr. Přerov, IZ ČAS pobočka pro severní Moravu a Slezsko, 71–74.
- Jelínková, R. 2004: Technologické a typologické zhodnocení industrie z lokality Lhota u Lipníku nad Bečvou, býv. okr. Přerov, nepublikovaný rukopis bakalářské práce, PPF SU Opava.
- Klíma, B. 1979: Nová stanice aurignacienu v Moravské bráně, AR 31, 361–369.
- Přichystal, A. 2002: Zdroje kamenných surovin, in: Svoboda a kol.: Paleolit Moravy a Slezska, 67–76.

Resumé

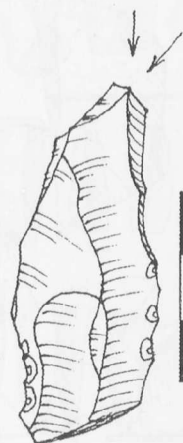
Two assemblages were collected in the cadastral territory of Lhota. Both collections may be attributed to the Aurignacian (Míškovice-type).

MIKULOV (okr. Břeclav)

Na Mušlově (Lehmgrubenäcker). Mladý paleolit, zřejmě gravettien. Revize materiálu. Uložení: Regionální muzeum Mikulov (A492).

Ve sbírkách Regionálního muzea Mikulov je pod číslem A492 uloženo typické boční klínové rydlo na čepeli z patinovaného severského pazourku (obr. 24). Jde o dar K. Jüttnera z roku 1934, doprovázený bližší lokalizací „východně od křižovatky Lednice-Mikulov-Sedlec“. V těchto místech se v n.v. 200–190 m n. m. k západu a jihozápadu (tedy k Novému rybníku) svažuje návrší o max. výšce 235 m n. m. Samotná poloha, označovaná „Lehmgrubenäcker“, resp. „Na Mušlově“, je známá jako významný zdroj schránek terciérních měkkýšů, bohatě doložených rovněž na gravettských sídlištech severovýchodního okraje Pavlovských vrchů (Hladilová, v tisku).

Z Mušlova byla dosud uváděna drobná čepel s náznakem příčné retuše (Škrdl – Plich 1996). Spolu s tímto typickým rydlem, které je s vysokou pravděpodobností gravettského stáří, dokládá, že zdejší zdroje měkkýšů byly zájmovým prostorem mladopaleolitických lovců, a současně

Obr. 24. Mikulov. „Na Mušlově“. Boční klínové rydlo. Mikulov. „Na Mušlově“. Dihedraľ burin.

dokresluje nálezovou situaci v dosud málo známém jižním předpolí Pavlovských vrchů.

Současný povrchový průzkum lokality byl negativní.

Jiří A. Svoboda, AÚ AVČR Brno

Literatura

- Hladilová, Š. v tisku: Tertiary fossils, especially molluscs. In: J.A. Svoboda, ed., Pavlov I – Southeast. A window into the Gravettian lifestyles. DVS, Brno.
- Škrdla, P. – Pich M. 1996: Nález mladopaleolitického artefaktu u osady Na Mušlově (k.o. Mikulov, okr. Břeclav). PV 1992, 43.

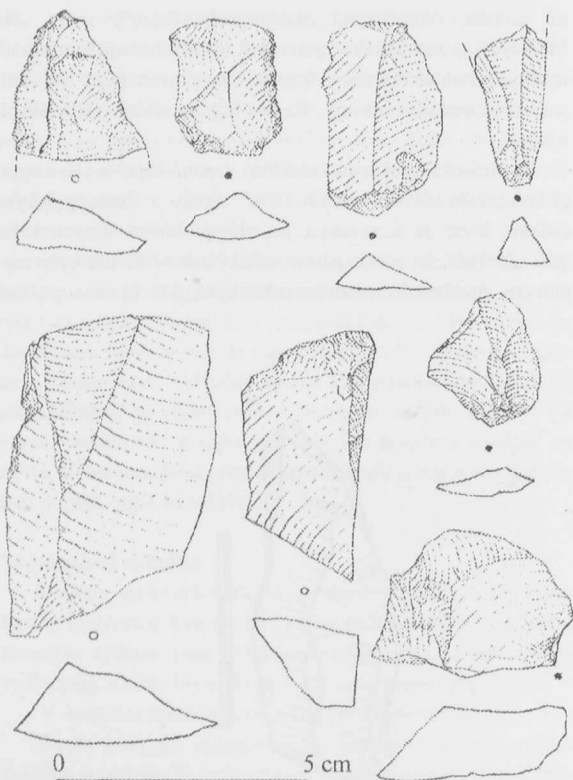
Resumé

An asymmetrical dihedral burin, deposited in the collections of the Regional Museum at Mikulov, documents the presence of Upper Paleolithic hunters near primary outcrops of Tertiary fossil shells south of the Pavlovské Hills.

MOKRÁ-HORÁKOV (k. ú. Mokrý, okr. Brno-venkov)

Mokrý-lom IX. Mladý paleolit. Stanice. Záchraný výzkum.

V květnu roku 2004 proběhl v prostoru mokerského lomu Západ (ZM ČR 1:10 000, list 24–41–17, 128 mm od Z s.č. a 34 mm od J s.č.) záchraný archeologický výzkum drobné stanice z období paleolitu. Stanice byla lokalizována povrchovým průzkumem po sejmutí nadložní lesní hlíny nad vápencovým masivem v horní části etáže 410 m n. m.

Obr. 25. Mokrý-lom IX. Výběr kamenné industrie. Mokrý-lom IX. Selected stone artifacts.

Iniciací vlastního výzkumu byl nález tří kamenných artefaktů. Následnou sondáží byla na hraně lomu odkryta plocha o rozměru 5,4 × 3,2 m, kde byly v poloze in situ nalezeny dva artefakty. Během začišťování plochy byly posbírány další nestratifikované nálezy. Absence typických nálezů neumožňuje přesnější kulturní zařazení artefaktů. Technologie (čepele, rezidua jader, reutilizace) nasvědčují mladopaleolitickému původu. Surovinové spektrum je tvořeno drahanskými křemenci (sluňáky) a rohovci (spongiový rohovec?). Celkem bylo získáno jedenáct artefaktů (obr. 25). Jedná se již o sedmou paleolitickou stanici, která byla v lomu Mokrý doložena záchraným výzkumem mimo jeskyně. Asi necelých 90 m JJZ byla prozkoumána stanice Mokrý-lom I (Škrdla 1997) a 80 m J stanice Mokrý-lom V (Škrdla – Kos – Přichystal 1999; Kos 2000).

Mokrý-lom X. Mladý paleolit. Stanice. Záchraný výzkum.

V roce 2004 byla v rámci přípravných prací (odkřovování, snímání lesní hlíny) pro chystaný záchraný výzkum historické vápenické pece nad Studénčným žlebem (trať Mokerský les, cca 50 m JJV od křižovatky lesních cest s kótou 440 m n. m.) u prostředního lomu Mokrý, lokalizována nová stanice z období mladého paleolitu (magdalenien?). Ve dvou drobných kopaných sondách (S1 a S2), rozmístěných v nevelkých rozestupech po Z okraji zkoumané plochy, bylo nalezeno na bázi žlutohnědé sprašové hlíny v poloze in situ celkem šest kamenných artefaktů (rohovec, pazourek). Většinou se jednalo o úštěpy bez výraznějších retuší. Z pazourku se dochovala odlomená část rydla a z místního tmavého rohovce a hrubší škrabadlo či dlátko se strnou retuší na boku. Jedná se již o osmou paleolitickou stanici, která byla v lomu Mokrý doložena záchraným výzkumem mimo jeskyně. Záchraný výzkum stanice bude realizován v nejbližších letech (2005–2006).

Petr Kos, ÚAPP Brno

Literatura

- Škrdla, P. 1997: Mokrý (okr. Brno-venkov). Mokrý-lom I. PV 1993–1994, 103–108.
- Škrdla, P. – Kos, P. – Přichystal, A. 1999: Mokrý – Horákov (k. ú. Mokrý u Brna, okr. Brno-venkov). Mokrý-lom V. PV 40 (1997–1998), 51–63.
- Kos, P. 2000: Paleolit. In: M. Čížmář – K. Geislerová – J. Unger (ed.), Výzkumy 1993–1998, ÚAPP Brno. Brno, 11–13.

Resumé

Two new sites, described as Mokrý-lom IX and X, were excavated in Mokrý limestone quarry. The sites yielded two small collections of culturally insignificant artifacts excavated from stratified contexts. The excavation will continue.

NAPAJEDLA (okr. Zlín)

Napajedla III, cihelna, „Zámoraví“. Gravettien. Sídliště. Záchraný výzkum.

Lokalita je situována v cihelně na západním okraji města Napajedla. Těžební jáma cihelny je vzdálena 450 m severovýchodně od lokality Napajedla II, téměř na úpatí svahu. Nadmořská výška těžebního prostoru cihelny je v rozmezí 205–270 m. Z geologického hlediska je těžební jáma založena

ve sprašových sedimentech, které však byly především ve svrchní části resedimentovány po poměrně prudkém svahu a byly značně postiženy sesuvy, proto je lze označit spíše jako písčito-prachovité sprašové koluviální sedimenty.

Z lokality pocházejí tři kolekce. První byla shromážděna Milanem Šnajdrem počátkem 70. let, kdy byl těžební prostor rozšiřován a byla skryta ornice do hloubky až 1 m. Přesná lokalizace jeho nálezů v rámci areálu cihelny je však neznámá. Těžba v cihelně byla brzy ukončena a cihelna byla opuštěna. Na podzim 2003 však byla těžba obnovena a na jaře 2004 byly zachyceny narušené stratifikované polohy (obr. 26). První kolekce artefaktů byla získána na spodní těžební terase při severním okraji cihelny, druhá na stejné těžební terase při jižním okraji cihelny. Vzdálenost obou poloh je 55 m. Vzhledem k této vzdálenosti a k odlišnostem v charakteru artefaktů byly nálezy z těchto dvou poloh důsledně oddělovány.

Obr. 26. Napajedla. Pohled na cihelnu od východu a lokalizace jednotlivých poloh. Nahoře stanice Napajedla II.

Napajedla. A view of the brickyard from the east and the location of particular find-spots. Above is the site of Napajedla II.

Kolekce Milana Šnajdra

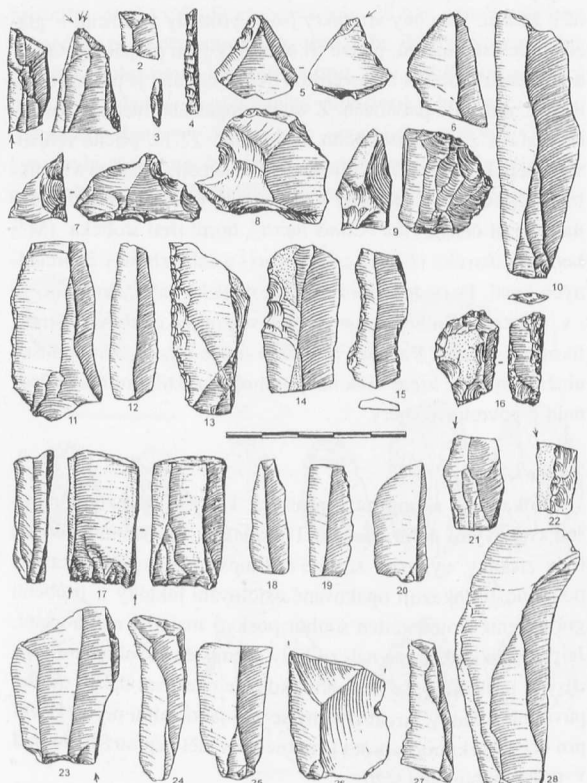
Tato kolekce čítá 29 artefaktů štípané kamenné industrie, které jsou uloženy v Muzeu jv. Moravy ve Zlíně. Kolekce byla popsána a publikována Olivou (1998: 20), který popsal o tři artefakty více (tyto dnes chybějí, jeden z nich představoval polotovár mikropilky s otupeným bokem). Jako surovina byly užity převážně silicity z glacienních sedimentů, doplněné radiolaritem (7 ks, tj. 24 %) a jedním kusem silicitu z krakovsko-čenenstochovské jury.

Technologicky kolekce sestává z 4 nástrojů, 8 úštěpů, 7 čepelí (obr. 27:18–20,24,25,27,28), 7 zlomků čepelí, místně retušovaného zlomku čepelce (obr. 27:26), rydlového odpadu a zlomku. Skupina nástrojů je tvořena třemi rydly na zlomené (obr. 27:21–23) a vícenásobným rydlem na příčné retušované čepeli (obr. 27:17). Podle Šnajdra byl na lokalitě i zvětřalý osteologický materiál, který však vzhledem ke stavu dochování nebyl sbírán.

Kolekce ze severního okraje cihelny

Kolekce artefaktů štípané kamenné industrie byla nasbírána v průběhu jara 2004 při severním okraji těžebního prostoru cihelny, přibližně v nadmořské výšce 210 m. Protože na povrchu některých artefaktů byly stopy vysráženého uhličitánu vápenatého a v okolí bylo nalezeno několik zlomků kostí a mamutoviny, což naznačovalo možnou přítomnost intaktních vrstev, byla v tomto prostoru v září 2004 provedena zjišťovací sondáž. Výkop o rozměru 1,5 m² skutečně zachytil intaktní „kulturní“ vrstvu, která měla charakter silně „oglejené spraše“, ve které byly útržky terciérního podloží. S největší pravděpodobností se jedná o sedimenty přemístěné svahovými procesy z polohy výše ve svahu. Vlastní nálezová vrstva byla porušena vertikální dislokací a následně poškozena svahovou deformací, při které zřejmě došlo k pohybu většího množství poměrně konsolidovaného (zřejmě ještě stále částečně zmrzlého) materiálu po zvodnělém podloží. Ke zvodnění jednotlivých vrstev mohlo nejpravděpodobněji dojít během degradace permafrostu, kdy jako kluzná plocha mohlo sloužit rozhraní mezi sprašemi a podložními terciérními sedimenty. Díky tomu byly do koluviálních sedimentů přimíšeny též útržky terciérního podloží. Z tohoto hlediska se zdá, že ke svahovému přemístění muselo dojít ještě během pozdního glaciálu nebo nejpozději na počátku holocénu, kde docházelo k tání permafrostu a byly vhodné podmínky ke vzniku výše popsané nálezové situace.

Kolekce artefaktů štípané kamenné industrie čítá 134 kusů (včetně 52 mikrouštěpků a mikrozlomků). Převažující surovinou jsou silicity z glacienních sedimentů, doplněné radiolaritem (4 ks), silicifikovaným pískovcem (2 ks) a třemi neurče-

Obr. 27. Napajedla-cihelna. Vybrané artefakty. Napajedla-brickyard. Selected artifacts.

nými silicity, 44 artefaktů vykazuje stopy ohně. Povrchy artefaktů vypadají velice čerstvě, beze stop patiny a otěru. Z technologického pohledu je soubor tvořen 5 nástroji, 46 úštěpy, 2 místně retušovanými úštěpy, 7 čepelemi (obr. 27:10–12), čepele s místní retuší (obr. 27:14), 10 zlomky čepelí, místně retušovaným zlomkem čepele (obr. 27:6), jádrem, 2 mikrojádry (obr. 27:9), 2 rydlými odpady (obr. 27:3,4) a 5 zlomky. Skupina nástrojů sestává z retušované čepele (obr. 27:13), další bilaterálně retušované (otupené) čepele (obr. 27:15), rydla na hrotu (obr. 27:5), krátkého, strmě retušovaného, dvojitého škrabadla (obr. 27:16) a zobce (obr. 27:7).

Kolekce osteologického materiálu je tvořena fragmentárně dochovaným mamutím klem, který je doplněn několika zlomky neidentifikovatelných mamutích kostí.

Z dalších nálezů je třeba zmínit 3 drobné hrušky červeného barviva.

Na základě jader a vrubovitě retušované (otupené) čepele je možno kolekci přiřadit nejspíše k willendorfsko-kostěnkovské fázi gravettien. Vzorek mamutího klu byl zaslán k datování do laboratoře v Groningenu, výsledek však dosud není k dispozici.

Přestože bylo zahájeno jednání s vlastníkem cihelny o nutnosti provedení záchranného výzkumu, lokalita (zejména bezprostřední okolí sondy) byla v průběhu těchto jednání značně poškozena pokračující těžbou. I přes tuto skutečnost je lokalita perspektivní pro další výzkum a v roce 2005 bude provedena další zjišťovací sondáž.

Kolekce jižního okraje cihelny

Drobná kolekce 16 artefaktů štípané kamenné industrie byla nasbírána také při jižním okraji cihelny. Nálezy byly řídké rozptýleny na ploše přibližně o průměru 20 m, v okolí vrstevnice 215 m. Všechny artefakty jsou vyrobeny ze silicítů z glacienních sedimentů, pouze tři artefakty jsou přepáleny. Oproti předchozí kolekci ze severního okraje cihelny je povrch těchto artefaktů bíle patinován. Z technologického hlediska kolekce sestává z vícenásobného rydla (obr. 27:1), příčně retušované čepele (obr. 27:2), dvou zlomků čepelí, 3 úštěpů a 9 mikroodštěpků. Byly nalezeny i pozůstatky fauny, konkrétně zlomek horní čelisti vlka (*Canis lupus*), horní třetí stolička (M^3) koně sprašového (*Equus germanicus*) a další zlomky neurčitelných kostí. Posledně zmíněné osteologické nálezy indikují, že i v prostoru jižního okraje cihelny se zřejmě dochovaly stratifikované polohy. Patinace artefaktů může ukazovat na odlišné uložené poměry, které však nebylo možné zjistit, protože se jednalo o povrchové sběry.

Závěr

Lokalita je situována v prostoru, který je intenzivně porušen svahovými deformacemi. Tři kolekce, jež odsud až dosud byly získány, vykazují značné odlišnosti a s největší pravděpodobností dokazují opakované osídlování lokality v průběhu gravettien. Pouze jeden soubor poskytl materiál na datování. Je pravděpodobné, že nálezy byly přemístěny svahovými procesy z prostoru výše ve svahu, kde lze očekávat další (zřejmě původní) lokality. Areál cihelny se jeví jako velmi perspektivní pro další výzkumy, a proto je nutné provádět nepřetržitý dohled v průběhu budoucí těžby.

Petr Škrdl, Miriam Nývltová Fišáková, AÚ AV ČR Brno;
Daniel Nývlt ČGS Brno

Literatura

Oliva, M. 1998: Gravettien východní Moravy. Acta Mus. Moraviae, Sci. soc., 83, 3–65.

Resumé

The exploitation area of brickyard is located 450 m to the northeast from the site Napajedla II, on the same slope, near the slope foot. Its altitude ranges from 205 m up to 270 m asl. There are three known collections from this site.

The first collection was collected by Milan Šnajdr in early 70's, when brickyard was enlarged and ca. 1 m of topsoil was removed. The exact location of finds within a brickyard exploitation area is unknown. The loess exploitation was soon finished and the brickyard was abandoned. However, since the fall of 2003, the exploitation in brickyard was reopened under a supervision of Institute of Archaeology and another two collections were collected during 2004-spring survey. The first collection of artifacts was collected from northern margin of the brickyard lower brickyard terrace, while the second from the southern margin of the brickyard lower terrace. The distance between both find spots is 55 m.

There are significant differences among individual collections. The three collections are therefore described separately.

Šnajdr's collection

This collection consists of 29 artifacts and is deposited in Zlín Museum. The collection was described and published by Oliva (1998:20) who described 3 more artifacts, yet missing (one of them is backed microsaw halfproduct). The raw material spectrum consists of prevailing erratic flint supplemented by radiolarite (7 items, i.e. 24 %), and one artifact is made of Krakow-Częstochowa Jurassic flint. Technologically, 4 tools, 8 flakes, 7 blades (Fig. 27:18–20,24,25,27,28), 7 blade fragments, a partly retouched blade fragment (Fig. 27:26), a burin spall, and a fragment compose the collection. The group of tools consists of 3 burins on broken blade (Fig. 27:21–23), and a multiple burin on truncated blade (Fig. 27:17). According to Šnajdr, there was such fossil material, which was however not collected.

Northern margin

A collection of artifacts was collected near the northern margin of exploitation area, in an altitude ca. 210 m asl. The collection of artifacts consists of 134 items (including 52 microchips and microfragments). The prevailing raw material represents erratic flint, supplemented by radiolarite (4 items), silicified sandstone (2 items), and 3 unidentified siliceous rocks. A series of 44 items shows traces of fire. The artifact surfaces look very fresh, without patina and abrasion. Technologically, 5 tools, 46 flakes, 2 partly retouched flakes, 7 blades (Fig. 27:10–12), a partly retouched blade (Fig. 27:14), 10 blade fragments, a partly retouched blade fragment (Fig. 27:6), a core, 2 microcores (Fig. 27:9), 2 burin spalls (Fig. 27:3,4), and 5 fragments compose the collection. The group of tools consists of a retouched blade (Fig. 27:13), another bilaterally retouched (or backed) blade (Fig. 27:15), a burin on point (Fig. 27:5), a short steeply retouched double end scraper (Fig. 27:16), and a bec (Fig. 27:7).

Osteological material represents a fragmented mammoth tusk, supplemented by several fragments of indifferent mam-

moth bones. In addition, three small lumps of red ochre were found.

According to cores and shoulder-like retouched blade, the collection may be attributed to the Willendorf-Kostenki phase of Gravettian. The mammoth tusk fragment was sent to Groningen, however, the result is not available yet.

Southern margin

A small collection of poorly scattered artifacts was collected on the opposed margin of the brickyard, on the area of approximately 20 m in diameter, around the altitude of 215 m asl. On the contrary to the previous collection, these artifacts are white patinated. Technologically, the collection consists of a multiple burin (Fig. 27:1), truncated blade (Fig. 27:2), two broken blades, 3 flakes, and 9 microchips. The osteological remains represent upper jaw fragment of wolf, and a horse teeth, which survival indicates their original position within stratified loessic sediments.

Conclusion

The site is located within an intensively disturbed land sliding area. Three collections, different from each another, were collected, and most probably represent traces of repeated occupations during Gravettian. Only one collection will be dated. There is possibility that remains of original site are still located somewhere upslope. The site has potential for future research. Therefore, the reopened brickyard is necessary to supervise in the future.

OPATOVICE (okr. Vyškov)

Opatovice I „Lány“. Szeletien. Sídliště. Povrchový průzkum.

Na katastru této obce sbírá v posledních 20 letech štípanou industrii amatérský sběratel pan Miroslav Daněk. Na základě jeho sběrů od roku 1992 vznikl tento článek. Starší sběry Miroslava Daňka byly popsány J. Svobodou (1994). Popisované artefakty jsou uloženy v pobožce AÚ AV ČR Brno v Dolních Věstonicích.

Lokalita se nachází na vrcholové části velké okrajové vyvýšeniny jižně od obce Opatovice ve výšce 330–340 m n. m. Lze zde rozpoznat dvě oválné koncentrace nálezů, třetí koncentrace se rýsuje při katastrální hranici s Drnovicemi. Kolekce posbíraná v roce 1986 se skládala ze silicitové (drásadla, rydlo a vysoké koncové škrabadlo) a křemencové (jádra, úštěpy) složky. Soubor z roku 1987 obsahoval dva hroty typu Quinson, škrabadla na úštěpech i na čepelích a jednoduchá, příčná i dvojitá drásadla (Svoboda 1990a).

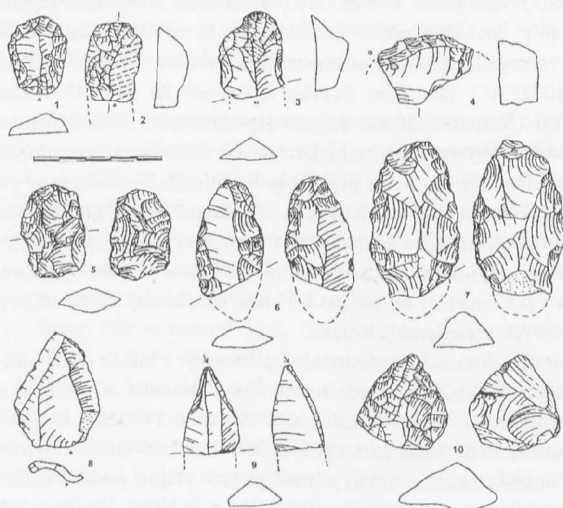
V letech 1988–1992 zde M. Daněk posbíral 363 artefaktů (Svoboda 1994: 25, 26). Ze surovinného hlediska 33 % tvořil křemenc, 30 % moravské jurské rohovce, 21 % spongolit, 15 % severské silicity a 1 % radiolarit (hodně patinovaný). Kolekci nástrojů tvořil fragment velkého listovitého hrotu ze spongolitu, 2 zahrocené čepele, 3 bifasy, fragmenty menších listovitých hrotů, 3 hroty, 2 vruby, větší křemencové drásadlo, malý mousterský hrot, škrabadla, rydla (2 kanelovaná), početná menší drásadla, vrták, dláto a laterálně retušované čepele. Soubor jader tvoří 2 kusy větších rozměrů, kubické připravené jádro, prismatické jádro, plochá jádra a menší připravená jádra. Jako surovina jader je zastoupen křemenc, spongolit a moravské jurské rohovce. Čepele jsou na lokalitě vzácné.

M. Daněk pokračoval ve sbírání štípané industrie na této lokalitě i v letech 1993–1996 (Svoboda 1999). Tento soubor se skládá ze 16 jader, 81 úštěpů, 14 čepelí, 107 fragmentů a třísek, 18 místně retušovaných artefaktů a 40 nástrojů. Kolekci nástrojů tvořilo 9 škradel (většinou plochá, dvě masivnější a jedno vyčnělé), 2 rydla, 2 listovité hroty, 15 drásadel (většinou se strmou retuší), 3 laterálně retušované čepele, 3 odštěpovače, 4 vruby, 2 zoubkované nástroje a 16 neolitických artefaktů. Jádra a neretušované úštěpy byly většinou z křemence a křemene, kdežto nástroje ze silicitu. Jádra jsou podle J. Svobody (1999) podobná jako na szeletienské lokalitě v Ondratovicích I (Svoboda 1980). Několik úštěpů je levalloiského charakteru.

Celková struktura nástrojů posbíraných do roku 1996 na lokalitě Opatovice I je následující: škrabadla 13 % (3 % aurignackých tvarů), rydla 9 %, hroty 9 % (listovité 4 %), drásadla 29 %, zoubkované nástroje 12 % a ostatní typy 27 %.

Sběry M. Daňka pokračovaly také na této lokalitě i po roce 1996, kdy se soubor štípané industrie rozšířil o dalších 314 kusů. Osm artefaktů bylo ale zřejmě až holocénního stáří. Většinu kolekce tvořily zlomky (48 %) a úštěpy (36 %). Menší byl podíl čepelí (2 %) – zajímavý nález byl zlomek spongolitové vodící čepele. Dále byly v souboru zastoupeny nástroje (9 %), jádra (4 %) a místně retušované úštěpy (0,6 %).

Kolekce nástrojů obsahovala 28 kusů. Nejpočetnějším typem byla drásadla (7 ks). Jednalo se o dvě konvexní a dvě příčná křemencová drásadla, vyklenuté strmě retušované drásadlo ze spongolitu, křemencové drásadlo připomínající klínový nůž a vysoké drásadlo se strmou retuší na zlomku severského silicitu (obr. 28:4). Soubor hrotů obsahoval šest kusů. Dvěma kusy byly zastoupeny listovité hroty, zlomek z místního méně kvalitního rohovce (obr. 28:6) a téměř celý hrot vyrobený ze zvětřalého spongolitu (obr. 28:7). Soubor dále doplňuje rohovcový levalloiský hrot (obr. 28:8), mousterský hrot z radiolaritu, špatně čitelný mousterský hrot z místního rohovce a dvojhrot (limace) ze severského silicitu. Čtyřmi kusy byly zastoupeny bifaciálně opracované artefakty: křemencový bifas, drobný bifaciálně plošnou retuší opracovaný arte-

Obr. 28. Opatovice. Vybrané artefakty. 1–9 Opatovice I, 10 Opatovice II.
Opatovice. Selected artifacts.

fakt ze severského silicitu (obr. 28:5), zlomek křemencového bifasu a bifas z nekvalitního místního rohovce. Čtyřmi kusy byla zastoupena také škrabadla, dvě z nich byla nízká – škrabadlo z místního rohovce a škrabadlo z rohovce typu Krumlovský les I (obr. 28:1). Zbývající dvě škrabadla byla vysoká (obr. 28:2,3), vyrobená ze severských silicitů, jedno z nich bylo recentně zlomené (obr. 28:3). Třemi kusy byla zastoupena rydla. Dvě rydla byla příčná ze severského silicitu a jedno klínové ze stejné suroviny (obr. 28:9). Kolekci doplňují tři odštěpovače – dva ze severského silicitu (jeden z nich je staře zlomený) a jeden ze spongolitu. Zajímavý je nález masivního archaicky vypadajícího jednolicího sekáče z drahanského křemence.

Mezi surovinami jsou nejvíce zastoupeny moravské jurské rohovce (32 %), následovány křemenci (26 %), severskými silicity (22 %) a spongolitem (14 %). Méně je zastoupen křemen (5 %). Jednotlivé kusy jsou z radiolaritu a místního metamorfitu.

Svoboda (1994; 1999) zařadil místní industrii do szeletien. Jako cizorodý prvek potom působí přítomnost levalloiské techniky – zejména nález typického levalloiského hrotu. Ukazuje se ale, že přítomnost levalloiské techniky může být pro soubory zejména středního szeletien obvyklá (Nerudová 2003: 79; Oliva 1992: 36). Některé nástroje naopak působí středopaleolitickým (křemencová drásadla) až staropaleolitickým (sekáč) dojmem, což je zřejmě dáno charakterem suroviny (drahanský křemence). Hrubotvaré nástroje ale tvoří v szeletien naprosto typickou složku (Nerudová v tisku). Silicitová složka industrie (hlavně nálezy čepelí) však jednoznačně svědčí pro zařazení této lokality na počátek mladého paleolitu.

Kolekce artefaktů z Opatovic I obsahuje 142 nástrojů, což umožnilo srovnání tohoto souboru s jinými szeletienskými lokalitami na Moravě (viz tab. 2).

Soubor z Opatovic I zapadá typologicky do rámce lokalit se szeletienem levalloiské facie tak, jak jej nověji vyčlenila Z. Nerudová (1999: 28; 2003: 80), která tento horizont řadí do střední fáze szeletien (Nerudová 2003: 79). Mezi tyto lokality jsou řazeny např. Drysice I, Drysice III, Ondratice VII atd. Z. Nerudová (2003: 79) sem řadí i Ořečov I a Ořečov II, který však podle J. Svobody (1990b: 205; 2002: 140) zapadá spíše do bohunicien. Z těchto lokalit se Opatovice I blíží typologicky nejvíce stanicím tzv. drahanského szeletien (Oliva 1992: 41), jako jsou Drysice I, Drysice III nebo Ondratice VII (Nerudová 2000). Je pravděpodobné, že se szeletienské osídlení východních svahů Drahanské vrchoviny neomezilo jen na Ondratice, ale že plynule pokračuje jižním směrem až na Vyškovsko. Směrem k jihu se ale zřejmě zmenšuje intenzita osídlení. Absence dokladů szeletienského osídlení mezi Drysici a Pustiměřem je tedy způsobena spíše stavem výzkumu a v budoucnosti se zřejmě i v této oblasti dají čekat objevy nových szeletienských stanic.

Opatovice I se přesto od szeletienských lokalit na Ondratice v několika ohledech liší. Podíl drásadel v opatovické kolekci činí 28,87 %, zatímco u stanic na Prostějovsku je to kolem 35 %. Větší zastoupení drásadel může svědčit o archaicitě kolekce, v tomto případě je však zřejmě podíl drásadel závislý na podílu křemencové složky v industrii, jak lze dobře pozorovat při srovnání lokalit Opatovice I a Opatovice II. V Opatovicích I je také nápadně vyšší podíl retušovaných čepelí, což je ale zřejmě způsobeno tím, že v Drysicích I a III

a v Ondratcích VII byla vyčleněna zvláštní kategorie čepelí, u kterých vznikla retuš opotřebením. Tato kategorie u lokalit na Vyškovsku vyčleněna nebyla.

Opatovice II „Fršlůch“. Szeletien. Sídliště. Povrchový průzkum.

Lokalita se nachází severozápadně od Opatovic I v nadmořské výšce 370–380 metrů nad údolím Malé Hané. V roce 1990 zde Miroslav Daněk objevil koncentraci 173 artefaktů. Křemencová industrie tvořila 43 % kolekce, spongolit 17 %, moravské jurské rohovce 19 %, severské silicity 10 %, křemen 10 % a radiolarit 1 %. Soubor nástrojů tvořily 2 mousterienské a 2 levalloiské hroty, 2 zlomky listovitých hrotů, 3 škrabadla, otupená přepálená čepelka ze severského silicitu, drásadla, vruby a retušované úštěpy. Levalloiské úštěpy byly jen výjimečné. Četná byla také skupina jader (Svoboda 1994: 26,27).

Další artefaktů na této lokalitě posbíral M. Daněk v letech 1993–1996 (Svoboda 1999). V souboru opět převládá lokální složka (křemence, křemeny). Kolekce se skládá z 11 jader, 39 úštěpů, 3 čepelí, 23 zlomků a třísek, 13 místně retušovaných artefaktů a 17 nástrojů. Mezi nástroji jsou 3 masivní škrabadla, 1 atypické rydlo, 1 redukovaný bifaciální hrot, 7 drásadel, 2 dlátka, 3 vruby a 7 neolitických artefaktů.

Typologická struktura nástrojů z této lokality do roku 1996: škrabadla 12 % (6 % aurignackých tvarů), rydla 2 %, hroty 14 % (listovité 6 %), drásadla 30 %, vruby a zoubkované nástroje 22 %, ostatní typy 20 %. Menší zastoupení nástrojů a mladopaleolitických tvarů na této lokalitě než na sousedním nalezišti Opatovice I (Lány) je zřejmě způsobeno nárůstem podílu místní suroviny (hlavně drahanské křemence) v Opatovicích II (Fršlůch) (Svoboda 1999).

Od roku 1997 se soubor z této lokality rozrostl o dalších 59 kusů. Z toho jeden artefakt je zřejmě holocénního stáří. Polovina paleolitických artefaktů jsou zlomky, 36 % úštěpy, 9 % jádra, 3 % nástroje a 2 % čepelí. Retušované nástroje zastupují dva artefakty – mousterský hrot ze zvětralého rohovce (obr. 15:10) a zlomek křemencového bifasu.

Mezi surovinami převládá křemence (36 %), následován moravskými jurskými rohovci (33 %). Významně je zastoupen také spongolit (16 %) a severské silicity (9 %). Vzácně se objevily také artefakty z křemene (3 %) a z křemencové brekcie (3 %).

Industrie je podobná sousední lokalitě Opatovice I, přesto jsou mezi těmito soubory jisté rozdíly. Poloha Fršlůch se nachází ve vyšší nadmořské výšce blíže k výchozům drahanských křemenců. To je zřejmě důvod, proč ve zdejším souboru dominuje křemence nad moravskými rohovci (u Opatovic I je tomu naopak). Charakter suroviny (nepříliš kvalitní drahanské křemence) způsobil nejspíš také odlišnosti v typologickém složení souborů. V Opatovicích II je méně retušovaných nástrojů a čepelí, naopak více jader (hlavně diskovitá křemencová jádra). Industrie je také celkově poněkud více hrubotvará než v Opatovicích I. Jinak se ale také zřejmě jedná o szeletien. Rozdíly v obou souborech lze nejspíše vysvětlit rozdílnou funkcí lokalit.

Opatovice III „U přehrady“. Szeletien. Sídliště. Povrchový průzkum.

Na této nově objevené lokalitě nedaleko výchozů drahanských křemenců nad opatovickou přehradou asi 1,5 km severozápadně od obce v nadmořské výšce 360 metrů sebral M. Daněk v letech 1997 a 1998 osm artefaktů. Bylo mezi nimi šest úštěpů, jeden zlomek a jeden retušovaný nástroj – drásadlo na velkém úštěpu křemence (18 × 13 cm).

Jako surovina zde byl užíván místní drahanský křemeneček, jen jeden úštěp je odbit z křemene. Lokalita se nachází na poli severně nad hrází Opatovické přehrady. Nedaleko odtud se v lese v polohách „Graplův kopec“ a „U umíráčka“ nacházejí výchozy drahanských křemenců. Je tedy zřejmé, že jde o lokalitu dílenského charakteru zaměřenou na zpracování místních křemenců. Obdobné lokality jsou známy také na katastru Ježkovic.

Závěr

J. Svoboda (1994: 20) rozdělil lokality Vyškovské brány do třech skupin: stanice na mírných svazích Drahanské vrchoviny s výhledem na Vyškovskou bránu (325–380 m n. m.), chráněné lokality v bočních údolích vedoucích do Vyškovské brány (290–370 m n. m.) a stanice na náhorních plošinách Drahanské vrchoviny poblíž výchozů křemenců (360–450 m n. m.). Stanice Opatovice I a Opatovice II lze zařadit do první kategorie, zatímco lokalita Opatovice III patří spíše do třetí skupiny.

Kulturně lze soubory z těchto lokalit zařadit k szeletien levalloiské facie. Tento termín sice použil jako první K. Valoch (1964, 20), ale Z. Nerudová mu dala nedávno novou náplň (1999, 28; 2003, 80). Mezi soubory této skupiny lokalit ovšem existují značné rozdíly. Poměr křemencových artefaktů stoupá v závislosti na blízkosti lokality k výchozům drahanského křemence. S větším podílem křemence na lokalitě se zdá být soubor archaičtější, což je jistě dáno charakterem suroviny. Klesá podíl nástrojů a čepelí, naopak narůstá množství jader. V nástrojové složce souborů převládají drásadla nad mladopaleolitickými typy. Velmi dobře lze tyto rozdíly sledovat u lokalit Opatovice I (335 m n. m., 26 % křemence) a Opatovice II (375 m n. m., 39 % křemence).

Ondřej Mlejnek, FF MU Brno

Literatura

- Nerudová, Z. 1999: Ořechov I a II. K problému existence levalloiského konceptu v szeletien. *Pravěk NŘ* 9, 19–40.
- Nerudová, Z. 2000: Ondratický szeletien: poloha Drysice III, V a Ondratice IV. *Pravěk NŘ* 10, 1–25.
- Nerudová, Z. 2003: Variabilita levalloiské metody na počátku mladého paleolitu na Moravě. *AMM, Sci. soc.* 88, 75–90.
- Nerudová, Z. v tisku: K výskytu artefaktů z hrubých surovin v mladopaleolitických industriích. *AMM, Sci. soc.*
- Oliva, M. 1992: The Szeletien occupation of Moravia, Slovakia and Bohemia. *AMM, Sci. soc.* 77, 35–58.
- Svoboda, J. 1980: Křemencová industrie z Ondratice. K problému počátku mladého paleolitu. *Studie AÚ ČSAV Brno*. Praha.
- Svoboda, J. 1990a: Průzkum paleolitu na Vyškovsku v roce 1987, *PV* 1987, 13–15.

- Svoboda, J. 1990b: The Bohunicien. In: J. K. Kozłowski (Ed.), *Les feuilles de pierre*, ERAUL 42, 199–211. Liège.
- Svoboda, J. 1994: The Upper Palaeolithic settlement of the Vyškov Gate, *Regional survey, 1988–1992*. PA, 85, 18–34.
- Svoboda, J. 1999: Opatovice (okr. Vyškov). *PV* 39, 1995–1996, 261–266.
- Svoboda, J. a kol. 2002: *Paleolit Moravy a Slezska*. Brno.
- Valoch, K. 1964: Borky II, eine Freilandstation des Aurignacien in Brno-Maloměřice. *AMM, Sci. soc.* 40, 5–48.

Resumé

Three Paleolithic sites, located near Opatovice, five kilometers to the northwest from Vyškov, were discovered by an amateur collector Miroslav Daněk from Drnovice. His collections till 1992 were published by Jiří Svoboda (1994). This article summarizes the previously described collections and adds the new collections from 1992–2004. During this period, Daněk collected another 372 artifacts, among them 31 tools were recognized.

The sites Opatovice I and Opatovice II are located on the right bank of the Malá Haná River, on the gentle slope near the foot of the Drahaný Highland with the view of the Vyškov Gate. In case of the larger collection from Opatovice I (142 tools) it was possible to carry out the typological comparison with another Szeletien collections from other parts of Moravia. The site Opatovice I fits in the framework of the Szeletien sites with the Levallois technique (Nerudová 2003: 79) such as Drysice I, Drysice III or Ondratice VII. Therefore, it is likely that the Drahaný Szeletien settlement (Oliva 1992: 41) continues from the north to the surrounding of Drnovice.

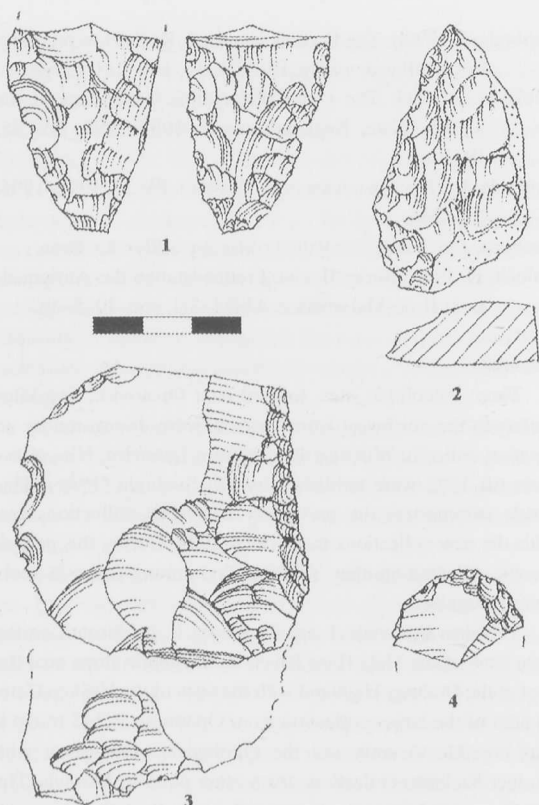
The Opatovice III site is situated on the left bank of the Malá Haná River, on the gentle slope with the view of the Opatovice I and Opatovice II sites, near the outcrops of the Drahaný quartzite. Therefore, it can be classified as a quartzite exploitation site. The quartzite artifacts prevail in the collection. The cultural classification of these sites is uncertain in consideration of small number of tools in the collection.

PŘEROV (k. ú. Předmostí u Přerova, okr. Přerov)

Předmostí. Střední paleolit, mladý paleolit. Doplnující revize materiálu. Uložení: Městské muzeum Varnsdorf.

Z hlediska historie moravské paleoetnologie by jistě nebylo bez zajímavosti sledovat soustavněji rozptyl materiálu z klasické lokality v Předmostí do různých sbírek v českých zemích, v Evropě i v USA. Doplnujícím zjištěním, za něž děkuji Vladimíru Pešovi, je existence sbírky této provenience v severočeském Varnsdorfu. Získání souboru pro zdejší muzeum se spojuje se sběratelskou činností ing. E. Pilze.

Erwin Pilz se narodil 13.4. 1896 ve Varnsdorfu a zemřel 27.2.1962 v Halle. Působil jako chemik v Ústí nad Labem, v Třebíči, ve Varnsdorfu a jinde a v letech 1922–1926 získal titul inženýra chemie na Technické fakultě MU v Brně. Jako invalidní důchodce již v roce 1928 práci v chemických laboratořích opustil, aby se více věnoval svým osobním zájmům – meteorologii, geologii a archeologii. Roku 1936 se stal kustosdem městského muzea v Podmoklech, odkud počátkem roku 1939 přešel do nově zřizovaného vlastivědného muzea

Obr. 29. Přerov-Předmostí. Sběrka Městského muzea Varnsdorf. Ukázky artefaktů. Přerov-Předmostí. Coll. Městské muzeum Varnsdorf. Selected artifacts.

v rodném Varnsdorfu. Po odsunu do severního Saska v roce 1946 nadále působil při tamních archeologických výzkumech.

Soubor, uložený dnes v několika krabicích spíše podle velikosti, zahrnuje převážně štípanou industrii, dále kamenné pseudoartefakty a valouny, jednotlivé kostěné artefakty a paleontologický materiál (mamut – zlomky stoliček, klů, obratel; ojediněle nosorožec).

Kamenná industrie (celkem 100 ks) je vyrobena převážně z pazourku, ojediněle z jiných surovin (červený radiolarit, křemen). Zahrnuje nejen běžné čepele a úštěpy, ale relativně vysoký počet jader a mikrojader, několik škradel, drásadel a ojediněle vrtáky a retušované čepele. Z výraznějších typů zde zobrazují zlomek listovitého hrotu z nepatinovaného pazourku (obr. 29:1), silně eolizovaný, stupňovitě retušovaný nůž s korovým hřbetem z křemene (obr. 29:2), boční drásadlo kombinované s odštěpovačem z červeného radiolaritu (obr. 29:3) a jednu z hlavic škradel z patinovaného pazourku (obr. 29:4). Typologicky se artefakty hlásí nejen k dominantnímu mladopaleolitickému (gravettskému) osídlení Předmostí, ale i k střednímu paleolitu (taubachien). Toto složení rámcově odpovídá stavu těžby spráše ve 20.–30. letech 20. století, neboť takto smíšený materiál dvou základních komponent odtud v téže době získával i K. Absolon.

Celkově lze pozorovat jistou – snad záměrnou – snahu o reprezentativní selekci předmětů. I když převážná většina

evidentně pochází z Předmostí, paleolitický soubor se zřejmě během svého uložení rozšířil o intruze cizorodého charakteru.

Jiří A. Svoboda, AÚ AV ČR Brno

Literatura

Němec, J. 2001: Průkopník severočeské archeologie ing. Erwin Pilz. Děčinské vlastivědné zprávy 11/2, 30–34.

Resumé

An assemblage of Middle and Upper Paleolithic artifacts, pseudoartefacts, and osteological material from the classical Moravian site of Předmostí has reached as far as the Municipal museum at Varnsdorf (North Bohemia), probably as a result of collecting activities of Erwin Pilz during the 1920's–1930's.

RAČICE-PÍSTOVICE (okr. Vyškov)

Račice-Pístovice I „Zádvorčí“. Epigravettien. Sídliště. Povrchový průzkum.

Na katastru této obce sbírá v posledních 20 letech štípanou industrii amatérský sběratel pan Miroslav Daněk. Na základě jeho sběrů od roku 1992 vznikl tento článek. Starší sběry Miroslava Daňky byly popsány J. Svobodou (1994). Popisované artefakty jsou uloženy v pobočce AÚ AV ČR Brno v Dolních Věstonicích.

Lokalita leží v suché depresi spojující údolí Drnovky a Rakovecké údolí v nadmořské výšce 330–340 metrů. Dřívější nálezy křemencové a pazourkové industrie posbírané amatérským sběratelem Miroslavem Daňkem z Drnovic (Svoboda 1989) byly v letech 1988–1992 obohaceny fragmenty malého kýlovitého škrabadla, rydla na zlomené čepele a částečně retušovaného křemencového úštěpu (Svoboda 1994; 28).

Po roce 1994 obohatil M. Daněk kolekci z této lokality o dalších 18 atefaktů. V souboru jednoznačně převažují zlomky debitáže a suroviny (15 ks). Zajímavý je nález dvou jader. První z nich je křemencové jádro globulárního tvaru, druhé je ploché jádro z místního rohovce. Kolekci doplňuje místně retušovaný křemencový úštěp.

Jako surovina je zde nejčastěji použit drahanský křemene (11 ks), dále místní rohovce (5 ks) a dva artefakty byly vyrobeny z křemene. Celkově se jedná o poměrně málo kvalitní suroviny.

Kulturně řadí J. Svoboda (1994) štípanou industrii z této lokality do epigravettienu, a to také na základě polohy lokality v chráněné suché depresi mezi údolními Rakovce a Drnovky – krajinný typ B2 (Svoboda a kol. 2002: 32). Soubor štípané industrie posbírané po roce 1994 není bohužel tak velký, aby umožňoval jistější závěry.

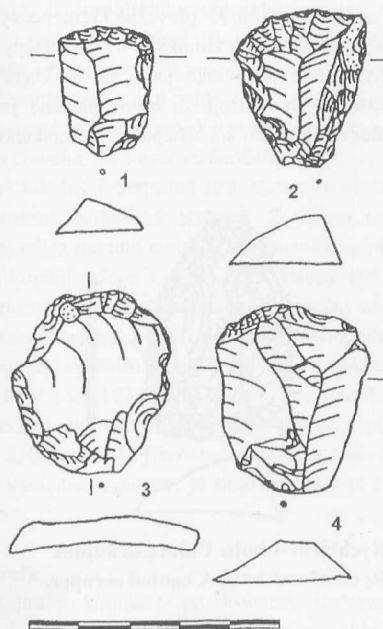
Račice-Pístovice II „Za hřbitovem“. Epigravettien. Sídliště. Povrchový průzkum.

Naleziště se nachází na pravé straně Rakoveckého údolí v nadmořské výšce 350–390 metrů na poli nad pístovickým hřbitovem. Před rokem 1988 zde našel Miroslav Daněk křemencové nástroje. Mezi léty 1988–1992 bylo nasbíráno dalších 85 artefaktů. Ze 47 % byly vyrobeny ze severských silicítů, 27 % bylo z křemene, 12 % ze spongolitu, 12 % z moravských jurských rohovců, 1 % z křemene a 1 % z radiolaritu.

Mezi nástroji dominovala rydla, dále soubor obsahoval škrabadla, otupené a retušované čepele, klínovitá jádra na mikročepele a zbytky jader (Svoboda 1994: 28).

Po roce 1994 rozšířil M. Daněk soubor štípaní industrie z této lokality o dalších 168 artefaktů. Převažují mezi nimi zlomky (57 %) a úštěpy (27 %), poměrně početné jsou i čepele a čepelky (6 %). Zastoupena jsou také jádra (3 %), retušované nástroje (2 %) a místně retušované úštěpy (1 %). Dále byl na této lokalitě nalezen jeden koňský zub, který však nemusí se souborem časově korelovat.

Retušované nástroje zastupují čtyři nízká škrabadla na úštěpech. Dvě z nich jsou ze severského silicitu (obr. 30:2,3), jedno je ze spongolitu (obr. 30:4) a jedno z moravského jurského rohovce (obr. 30:1).

Obr. 30. Račice-Pístovice II. Škrabadla.
Račice-Pístovice II. Endscrapers.

V rámci štípané industrie lze rozlišit hrubotvarou složku vyrobenou převážně z křemence (36 %), dále z křemene (7 %) a z křemencové brekcie (4 %) a drobnotvarou silicitou složku. V ní mírně převažují moravské jurské rohovce (24 %) nad severskými silicity (23 %), podíl spongolitu je 5 %. Dvěma artefakty (1 %) je zastoupen také radiolarit.

J. Svoboda (1994: 32; 2002: 218) řadí zdejší soubor k epigravettieniu, jednak na základě polohy lokality v chráněném bočním údolí potoka Rakovce – krajinný typ B 2 (Svoboda a kol. 2002: 21), ale hlavně podle charakteru industrie. J. Svoboda (2002: 218) klade důraz zejména na aurignacoidní drobná rydla s polyedricky tvarovanou pracovní částí, škrabadla kratších tvarů, čepele s otupěným bokem a drobná klínovitá jádra pro výrobu mikročepelí. Soubor nálezů po roce 1994 tomuto zařazení neodporuje. Některé aurignacoidní prvky by však mohly svědčit spíše pro zařazení souboru do epiaurignacienu, tak jak jej vymezil M. Oliva (1996), což je však spíše terminologický problém, protože oběma názvy bývají často

označovány stejné soubory. Nověji navrhuje J. Svoboda pro soubory tohoto typu název kašoviien (Svoboda – Novák 2004).

Račice-Pístovice III. Epigravettien. Sídliště. Povrchový průzkum.

Tato lokalita se nachází hlouběji v Rakoveckém údolí, na pravém svahu poblíž račického hřbitova. Nálezy jsou srovnatelné se souborem z Pístovic II. V letech 1988–1992 zde bylo posbíráno 36 artefaktů. Ve 37 % případů byly vyrobeny z moravských jurských rohovců, 29 % bylo ze severských silicitů, 23 % ze spongolitu a 11 % z křemence. Mezi nástroji dominují malá rydla, často polyedrická. Úštěpy jsou malých rozměrů, morfologicky atypické (Svoboda 1994: 28). Od roku 1994 zde však již M. Daněk nenašel žádný artefakt.

Závěr

J. Svoboda (1994, 20) rozdělil lokality Vyškovské brány do tří skupin: stanice na mírných svazích Dražanské vrchoviny s výhledem na Vyškovskou bránu (325–380 m n. m.), chráněné lokality v bočních údolích vedoucích do Vyškovské brány (290–370 m n. m.) a stanice na náhorních plošinách Dražanské vrchoviny poblíž východů křemenců (360–450 m n. m.). Lokality na katastru obce Račice-Pístovice spadají do druhé skupiny, přičemž větší soubor z posledních let poskytl jen lokalita Račice-Pístovice II – Za hřbitovem. J. Svoboda (1994, 30, 32; 2002, 218) řadí soubory z těchto stanic do epigravettieniu. Nálezy posledních let tomuto názoru neodporují. Už jen podle typologického srovnání nástrojů nalezených na těchto lokalitách je zřejmé, že se ŠI z těchto lokalit od souborů z první skupiny nalezit značně odlišuje. Zajímavým jevem je zde poměrně vysoký počet křemencových, a dokonce i křemenných úštěpů a zlomků, které tvoří hrubotvarou složku industrie proti složce silicitové.

Ondřej Mlejnek, FF MU Brno

Literatura

- Oliva, M. 1996: Epiaurignacien en Moravie: le changement économique pendant le deuxième interpléniglaciaire wurmien. In: XIII Int. Congress of prehist. and protohist. Sciences, Colloquia, 6, The Upper Palaeolithic, 69–81. Forlì.
- Svoboda, J. 1989: Průzkum paleolitu na Vyškovsku v roce 1986, PV 1986, 16–17.
- Svoboda, J. 1994: The Upper Palaeolithic settlement of the Vyškov Gate, Regional survey, 1988–1992. PA, 85, 18–34.
- Svoboda, J. a kol. 2002: Paleolit Moravy a Slezska. Brno.
- Svoboda, J. – Novák M. 2004: Eastern central Europe after the upper pleniglacial: Changing points of observation, AK 2004, 463–477.

Resumé

In the last twenty years an amateur collector Miroslav Daněk has discovered three Upper Palaeolithic sites in the surrounding of Račice-Pístovice. These finding places are situated in the protected valley above the Rakovec Creek. The artifacts found here till 1992 were described by J. Svoboda (1994). This article summarizes the previous finds and describes a col-

lection of 186 new artifacts. The Pístovice II site has been recently studied such by Svoboda and Novák (2004).

These sites are dated to the second pleniglacial (Epigravettian) according to the both typology (short end scrapers, polyhedral burins, wedge-shaped cores for microblades) and the sites location in the protected valley.

RUDIMOV (okr. Zlín)

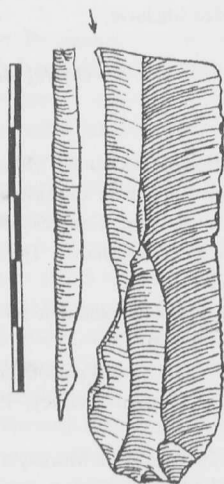
„Lázky“. Paleolit? Ojedinelý nález. Uložení: M Zlín

Lokalitu systematicky prosbírává Bohumil Diatel, který materiál předává do Muzea jv. Moravy ve Zlíně. Nálezy publikoval sám Diatel (1962), později J. Pavelčík (1980).

Lokalita u Rudimova je situována ve Vizovické vrchovině, přibližně 17 km západně od zdrojů radiolaritu v prostoru Vlárského průsmyku. Vlastní naleziště má být situováno severně obce Rudimov, v trati Lázky, na návrší s vrcholovou kótou 492 m n. m. (Pavelčík 1980). Na základě publikovaných údajů je možné místo nálezu situovat na jihovýchodní svah kóty 488 m n. m. (ZM 1 : 10 000). Je pravděpodobné, že lokalita zasahuje na katastrální území obce Petruvka u Slavičima.

V kontextu převažující nepatinované radiolaritové industrie nepochybně postpaleolitického stáří je zajímavý předmět, který se od ostatních nálezů odlišuje, a je možné uvažovat o jeho paleolitické klasifikaci. Jde o rydlo vyrobené jedním úderem na zlomené čepeli ze zelenošedého radiolaritu (obr. 31). Tento artefakt by mohl souviset s cestami paleolitických lovců ke zdrojům radiolaritu v okolí Vlárského průsmyku. Nelze ovšem vyloučit ani jeho postpaleolitické stáří, tj. že se jedná o čepel se stopami nezáměrného impaktu.

Petr Škrdla, AÚ AV ČR Brno

Obr. 31. Rudimov. Rydlo.
Rudimov. Burin.

Literatura

- Diatel, B. 1962: Pravěk Rudimova a jeho blízkého okolí z archeologických pramenů. Nepublikovaný rukopis uložený v Archivu AÚ AV ČR v Brně, č.j. 798/62.
Pavelčík, J. 1980: Osada z mladší doby kamenné v Rudimově. PV 1978, 15.

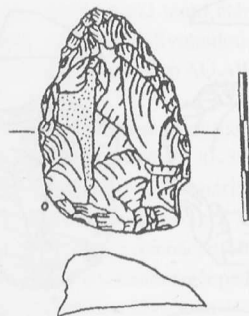
Resumé

An isolated artifact resembling burin on broken radiolarite blade was collected in the field of Lázky near Rudimov. This artifact may be associated with expeditions of Paleolithic hunters to the radiolarite outcrops in the area of Vlára Pass, however, such postpaleolithic classification of this artifact is possible (non-intentional impact trace).

RYCHTÁŘOV-LHOTA (okr. Vyškov)

„U chat“. Szeletien. Sídliště. Povrchový průzkum.

Jedná se o lokalitu, která byla nově objevena v roce 1998 amatérským sběratelem panem Miroslavem Daňkem z Drnovic. Nachází se na poli nad údolím říčky Velká Haná asi jeden kilometr severozápadně od Lhoty v nadmořské výšce 395 metrů. M. Daňek zde sebral 72 převážně křemencových artefaktů. Většinu souboru tvořily zlomky (54 %) a úštěpy (35 %). Významně byla zastoupena také jádra (8 %), méně čepele (3 %). Z retušovaných nástrojů tu bylo nalezeno jen strmě retušované úhlové drásadlo na úštěpu ze severského silicitu (obr. 32).

Obr. 32. Rychtářov-Lhota. Úhlové drásadlo.
Rychtářov-Lhota. A canted scraper.

Jako surovina dominuje na této lokalitě jednoznačně křemenc (86 %), zastoupeny jsou ale také moravské rohovce (6 %), spongolit (4 %), severské silicity (3 %) a jedním artefaktem též rohovcová brekcie. Zajímavým nálezem je štěpina kosti, která však k souboru štipané industrie patřit nemusí.

Z charakteru industrie je pravděpodobné, že v tomto místě byla v paleolitu dílna na zpracování místního křemence. Kulturní zařazení je vzhledem k absenci charakteristických typů nástrojů nejisté, vzhledem k datování okolních paleolitických stanic (Svoboda 1994) je však pravděpodobné, že jde o szeletienkou stanicí zaměřenou na zpracování místního křemence.

Ondřej Mlejnek, FF MU Brno

Literatura

- Svoboda, J. 1994: The Upper Palaeolithic settlement of the Vyškov Gate, Regional survey, 1988–1992. PA, 85, 18–34.

Resumé

This Palaeolithic surface site is situated to the north-west from Lhota. This site was discovered by an amateur collector

Miroslav Daněk from Drnovice. Since 1998, Daněk collected 72 mostly quartzite artifacts.

The site is situated near the Drahaný quartzite outcrops, therefore the quartzite artifacts dominate here.

SPYTIHNĚV (okr. Zlín)

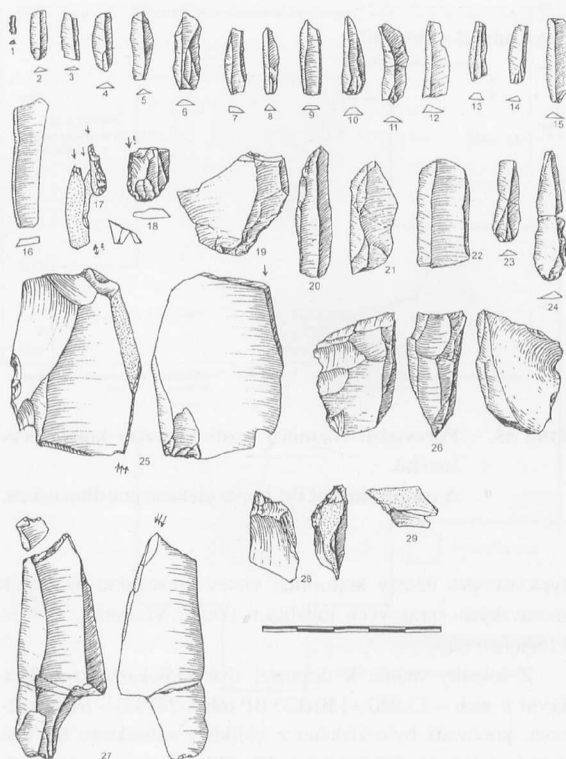
„Duchonice“. Gravettien. Sídliště. Systematický výzkum.

Lokalita je situována při jižním vstupu do Napajedelské průrvy na temeni, které vyběhá z východního svahu kóty Maková. Nadmořská výška je 245–248 m. Řeka Morava původně meandrovala při úpatí svahu, dnes je její umělé koryto vzdáleno ~0,5 km od lokality. Za pozornost stojí i vývěr minerálního pramene „Slanica“ 1 km SSV. Tento pramen, vzhledem ke svému chemickému složení (sírná, středně mineralizovaná, hydrouhličitano-chloridová sodná, hypotonická minerální voda) a k teplotě 10–14°C (Květ – Kačura 1976), mohl hrát významnou roli pro zdejší osídlení – představoval nejen nezamrzající zdroj vody i během glaciálu, ale skýtal i možnost získání soli. Tyto skutečnosti nepochybně přitahovaly nejen člověka, ale i zvěř ze širokého okolí.

Jižně lokality je nápadná stráž, kterou ve vlhčích obdobích roku protéká periodická vodoteč. Z tohoto místa by měl pocházet nález mamutí stoličky a stehenní kosti, který byl získán při kopání sklepa v roce 1925 (Hrubý 1951, 69). Další nález (zlomky mamutích klů, stoliček a pažní kosti a stehenní kosti nosorožce) byl učiněn při úpatí východního svahu pod lokalitou, pod drážním domkem při stavbě silnice Spytihněv – Napajedla v roce 1938 (Hrubý 1951, 69). Vzdálenost prvního nálezu od lokality činí přibližně 300–400 m, v případě druhého jen 250 m. Další Hrubého lokalita, tentokrát i s nálezy štípané kamenné industrie, je situována 800 m JJV v poloze Němeča.

Stratigrafie

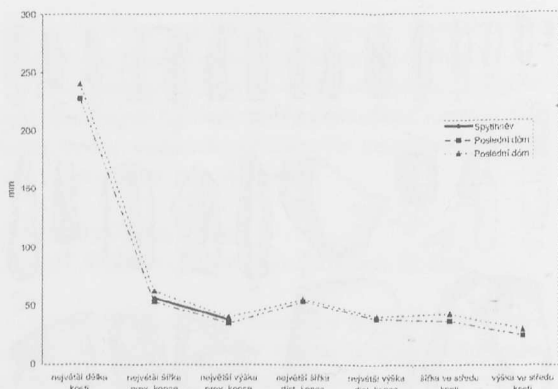
Lokalita je situována na drobném, izolovaném výskytu spraše, který zachycuje geologická mapa oblasti (Havlíček 1980, Příl. V.). Tento erozní relikt eolických sedimentů je silně postižen jevy, které jsou charakteristické pro závěr glaciálu. Jedná se především o rozpraskání povrchu do mozaikové struktury a následný vertikální posun takto vzniklých ker soliflukci. Nálezový horizont, který má charakter šedookrové spraše s vysokým obsahem CaCO_3 , je uložen pod nejmladší spraší. Její podloží tvoří hnědé, jílovité koluvialní sedimenty. Mocnosti sprašové vrstvy jsou velmi proměnlivé, na mnoha místech dokonce chybí a jen výjimečně přesahují 1 m, nejčastěji se mocnost spraše pohybuje okolo 50–60 cm. Často je svrchní část spraší resedimentována svahovými procesy a druhotně odvápněna. Spraše nebo sprašové koluvium přechází přímo do ornice, jejíž mocnost je nejčastěji 20–30 cm. Rozhraní mezi ornici a spraší je ostré, bez charakteristického B-horizontu, což svědčí o intenzivním zemědělském obdělávání pozemku. Tento efekt byl někdy v 50. letech umocněn zaoráním meze nebo úvozové cesty, která probíhala při jižním okraji lokality, zde proto dosahuje ornice mocnosti okolo 40 cm. Její průběh je dodnes patrný jako mírná protáhlá sníženina. Podle geologické pozice kulturní vrstvy lze uvažovat o stáří minimálně 20–25 tisíc let, protože právě během počátku posledního ledovcového maxima docházelo v periglaciální zóně střední Evropy k ukládání posledních spraší. Jedná se o stratigrafickou pozici,

Obr. 33. Spytihněv. Vybrané artefakty.
Spytihněv. Selected artifacts.

Obr. 34. Spytihněv. Mamuti zaprstvní kost a koňská zápěstní kost II (zlomené šídlo?)
Spytihněv. Mammoth metacarpus and horse metacarpus II (broken awl?)

Obr. 35. Porovnání rozměrů kosti záprstní koně sprašového.
A comparison of the horse metacarpus dimensions.

typickou pro nálezy kulturních vrstev gravettienů na jiných moravských sprašových lokalitách (Dolní Věstonice, Pavlov, Předmostí ad.).

Z lokality máme k dispozici dvě radiokarbonová data. První z nich – 33,930 ± 130–120 BP (GrA-24742) – lze odmítnout, poněvadž bylo získáno z uhlíků v subsektoru 8c, kde nebylo doloženo užití ohně, a tudíž uhlíky se zkoumaným osídlením s největší pravděpodobností nesouvisí. Druhé datum bylo získáno z lamely mamutí stoličky ze sousedního subsektoru 8d (oba dva subsektory jsou situovány v prostoru centrální koncentrace nálezů, jejich středy mají souřadnice [225, 125], respektive [275, 125], ovšem vzhledem k jeho hodnotě 20,030 ± 140 BP (GrA-27416) ho taktéž není možné bezvýhradně přijmout. Z tohoto období (LGM) dosud na Moravě nejsou doloženy stopy osídlení (s výjimkou Jaroslavic a Petřkovic Ia). Datovaná lamela byla uložena pouze 35–40 cm pod povrchem, a proto je třeba zvážit kontaminaci recentním materiálem. Na druhou stranu kolekce artefaktů vykazuje jistá specifika a faunu lze charakterizovat jako chladnou, proto nelze získané datum zcela zavrhnout. Pro definitivní vyřešení otázky chronologického postavení lokality bude proto třeba provést ještě nejméně jedno datování.

Artefakty štípané kamenné industrie

V průběhu dvou výzkumných sezon byla prozkoumána plocha 30 m² a získána kolekce 648 artefaktů. Většinu artefaktů představují drobné mikroodštěpky a mikrozlomky (menší než 1.5 cm). Další tři artefakty byly získány z poblíž situovaných testovacích sond a dalších 15 artefaktů bylo získáno povrchovým sběrem – jeden z těchto artefaktů představuje drobné, klínovité jádro (obr. 33:26).

Převažující surovinou artefaktů štípané kamenné industrie představují silicity z glacienních sedimentů, které jsou doplněny radiolaritem (3.5 %). V kulturní vrstvě byly nalezeny také zlomky a oblázky pískovců (podobně jako v Jarošově), ale jejich souvislost s osídlením je nejistá. Prokazatelné hrubotvaré artefakty nalezeny nebyly. Mezi dalšími nálezy je třeba zmínit dvě drobné hrudky červeného barvíva (hematitu) a dva zlomky limonitu.

Z technologického pohledu je kolekce tvořena zejména mikroodštěpkami a mikrozlomky (563 ks, včetně 19 zlomků mik-

ročepelí a 32 rydlových odpadů), pouze 84 kusů představuje artefakty větší než 1.5 cm. Kolekce je zajímavá především sérií rydlových odpadů (33 ks, obr. 33:16–17) a mikročepelí (21 ks, obr. 33:2–15, 23, 24); přesné odlišení těchto kategorií je však často problematické. Mikrolitické nástroje s otupeným bokem, které jsou pro gravettien charakteristické, jsou zastoupeny pouze jedním kusem – zlomkem mikropilky s otupeným bokem (obr. 33:1) – což je překvapující vzhledem ke skutečnosti, že veškerý překopaný sediment kulturní vrstvy byl proplavován. Mezi další zajímavé artefakty patří dvě rydla, tři místně retušované úštěpy (obr. 33:19, 28, 29) a proximální zlomek retušované čepele s rydlovitým úderem, který vznikl spíše následkem zlomení než záměrné modifikace (obr. 33:18). První ze zmíněných rydel je vyrobeno na příčně retušované čepeli, která je složena ze dvou částí (obr. 33:27). Na toto rydlo je přiložen i rydlový odpad; další mikroodštěpek, který s velkou pravděpodobností vznikl při tvarování distálního konce čepele (příčná retuš), nebylo možné přiložit. Druhé ze zmíněných rydel představuje proximální zlomek vícenásobného rydla (obr. 33:25). Distální konec tohoto rydla je bohužel odlomen, takže možnost, že série tří spojených rydlových odpadů (obr. 33:17) pochází z ostření tohoto rydla (shodný materiál i tvar), nelze prokázat. Kolekce doplňuje dalších 5 čepelí, 11 zlomků čepelí a 40 úštěpů.

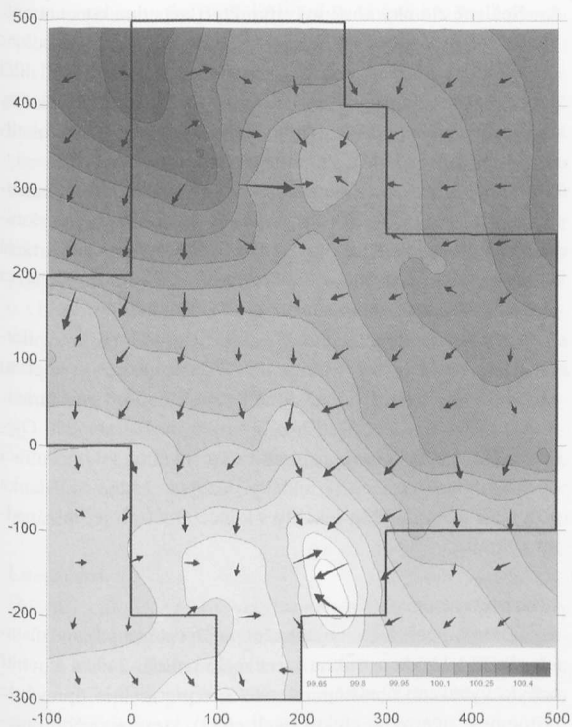
Specifickým rysem kolekce je vysoká hodnota indexu složitelnosti ($ic = 25,88 \%$), která převyšuje všechny dosud skládané kolekce. Tato hodnota byla stanovena pro výzkumné sezony 2003–2004 pro sezonu 2003, kdy byla zkoumána centrální část lokality, byla tato hodnota dokonce 40,9 %! Druhé ze sledovaných indexů, index velikosti skládanek, dosahuje běžných hodnot ($in = 45,0 \%$, $1/in = 2,22$), podobně jako poměr lomy/productů sekvence/reutilizace (16/3/3).

Osteologický materiál

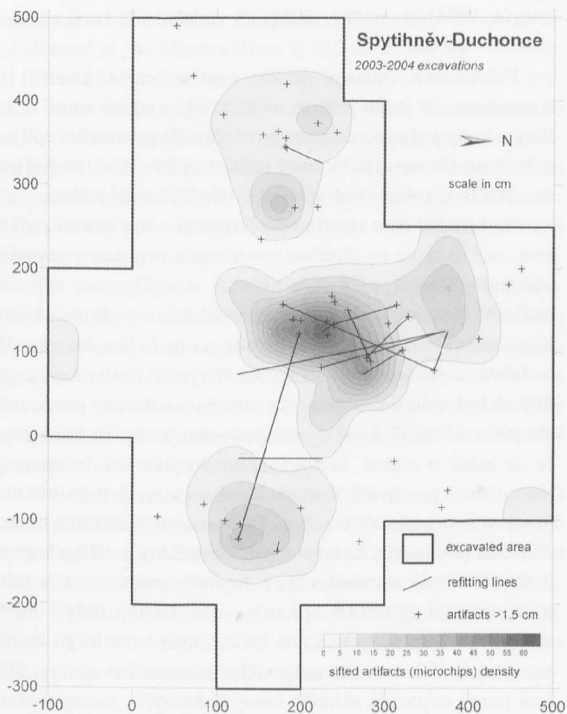
Zvířecí kosterní materiál, který byl získán během sondáže lokality (29.5. 2003) a výzkumu na lokalitě v letech 2003 a 2004, byl podroben osteologické analýze. Získaný materiál je velmi fragmentární, ale přesto bylo možné identifikovat tři lovné zvířecí druhy, a sice mamuta srstnatého (*Mammuthus primigenius*), soba polárního (*Rangifer tarandus*) a koně sprašového (*Equus germanicus*).

Z mamuta se zachovaly fragmenty dlouhých kostí, stoliček, klu, páne a jedné kompletní třetí záprstní kosti (*os metacarpus* III) se zářezy. Z koně byly nalezeny kosti metapodia – proximální část třetí záprstní kosti (*os metacarpus* III) a proximální část druhé záprstní kosti (*os metacarpus* II). Druhá a pátá záprstní kost je často gravettiskými lovci využívána jako šidlo. Nalezená kost bohužel má odlomený distální konec, proto nelze s určitostí říct, zdali to byl nástroj, či nikoliv. Ze soba se našla druhá horní stolička (*molar* – M²), bederní obratel (*vertebra lumbalis*), první křížový obratel (*os sacrum*) a česka (*patella*) – tabulka I. Z tabulky je patrné, že se zachovalo velmi málo identifikovatelných kostí, které patřily u soba a koně jednomu jedinci, u mamuta nejméně dvěma různě starým jedincům.

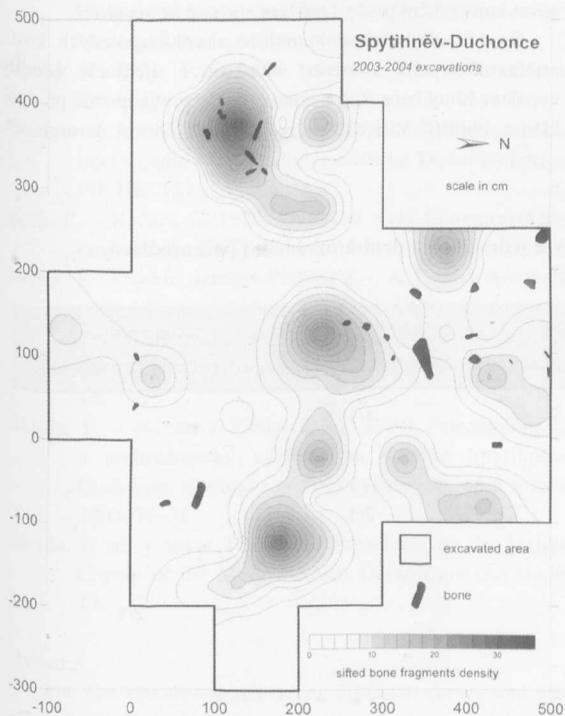
U koně sprašového byly naměřeny základní rozměry (podle metodiky Duerst-Berņa, 1926) na proximální části třetí záprstní kosti (*os metacarpus* III) a porovnány s publikovanými údaji z lokality Poslední dóm u Chlumu u Srbska (Cho-

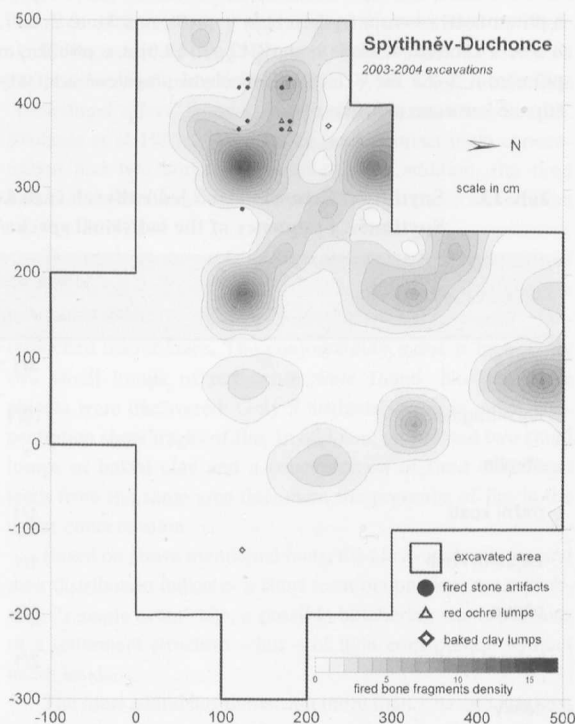
Obr. 36. Spythněv. Sklon podloží kulturní vrstvy.
Spythněv. A cultural layer declination.

Obr. 37. Spythněv. Distribuce artefaktů štípané kamenné industrie.
Spythněv. Knapped stone artifacts distribution.

Obr. 38. Spythněv. Distribuce osteologického materiálu (nespáleného).
Spythněv. Osteological material (non-fired) distribution.

Obr. 39. Spythněv. Distribuce spáleného osteologického materiálu a dalších jevů.
Spythněv. Fired osteological material and other features distributions.

lastová, 1994). Rozměry spadají do variační šíře koně z tohoto období – viz obr. 3.

Vzhledem k velikosti stoličky a počtu lamel (12 lamel) lze konstatovat, že jeden jedinec mamuta byl v době smrti 15 let starý. Druhý jedinec vzhledem k nepřirostlé proximální epifyze pažní kosti (*humeru*) byl v době smrti starý 19–26 let (podle Haynes, 1999). U soba i koně se jedná o mladé dospělé jedince.

Na kostech jsou zřetelná povětrnostní a transportní poškození, což ukazuje na dlouhou povrchovou expozici a následný transport, pravděpodobně soliflukci a opětovnou expozici nadložních vrstev a pozdějším zemědělským využitím lokality. Kostí mamuta byly většinou rozbity na malé kousky, pravděpodobně za účelem vyjmutí morku či využití kostí na nástroje. Zbytek byl spálen v ohništi. Ze soba byly nalezeny pouze zub, obratle a česka. Z koně pouze kosti autopodia. To naznačuje, že se jedná o odpad, že místo sloužilo jako tzv. *butchering-place* (místo porcování úlovku). Kostí, na kterých bylo dostatek masa, si lovci odnesli s sebou. Po vynesení kosterních nálezů do plánu se ukazuje, že kosti spolu s artefakty a uhlíky kopírují zřejmě obydlí stanového typu. Rovněž spálené kosti a zuby souhlasí s nálezy uhlíků a přepálených artefaktů, tedy s místy ohnišť. Podle skladby se jedná spíše o chladnomilnější faunu, ale z tak malého vzorku nelze dělat jednoznačné závěry. Složení fauny odpovídá skladbě fauny nalezené v tomto regionu i na jiných gravettských lokalitách, s výjimkou lokality Jarošov, kde zcela převažují malí savci (lišky a zajáci, v menší míře vlci a sobi – viz Musil, v tisku).

Závěry

Centrální část lokality, která byla charakterizována především intenzivním opracováním silicítů (drobné odštěpky) a přítomností nástrojů (rydel), byla v prostoru sektorů 2, 3, 7, 8 a 9, s centrem v okolí bodu [212.5, 112.5] a s přibližným průměrem 2–2,5 m. V této oblasti chybí přepálené artefakty štípané kamenné industrie i kosti.

Spálené zlomky kostí vytvářejí čtyři nápadné koncentrace. První dvě s centrem ve čtverci 17, kde se kumulují spolu s přepálenými artefakty štípané kamenné industrie. Další dílčí koncentrace přibližně sledují okraj centrální části lokality popsané výše. Je nápadné, že v prostoru centrální části lokality spálené kosti i artefakty téměř chybějí.

Větší zlomky kostí se nápadně kumulují na periferii centrální části lokality. Podobně vypadá i distribuce drobných zlomků kostí získaných plavením, které se opět kumulují na periferii centrální části lokality, s výjimkou jedné dílčí kumulace, která je situovaná přímo v prostoru centrální části lokality.

Distribuce artefaktů větších než 1,5 cm není zcela regulérní a tvoří tři dílčí koncentrace. První koncentrace je v první části lokality, další dvě východně i západně této koncentrace. Artefakty v centrální části lokality bylo možné skládat. Ojedinelá skládanka spojuje centrální část lokality s koncentrací východně centrální části lokality; naopak žádná skládanka nespojuje centrální část lokality s koncentrací při jejím západním okraji.

Interpretace

Centrální část lokality je možné interpretovat jako pozůstatek obydlí lehké konstrukce, které mělo průměr 2–3 m a uvnitř nebylo vybaveno ohništěm. K této interpretaci nás opravňuje přítomnost stěnového efektu (*wall effect*), který způsobil omezený rozptyl složených artefaktů, výraznou kumulaci odštěpků štípané kamenné industrie, a naopak zamezil vniknutí spálených kostí do prostoru objektu. Větší kosti, které byly situovány na periferii předpokládaného přístřešku, mohly představovat konstrukční prvky (zatížení stanové konstrukce).

Na základě výrazné kumulace zlomků spálených kostí, artefaktů štípané kamenné industrie a ojedinelé hrudky vypálené hlíny beze stop záměrné modelace je možné předpokládat ohniště v prostoru sektoru 17 (horní kumulace).

Tab. 13. Spytihněv. Četnost nálezů jednotlivých částí kostry u jednotlivých druhů/minimální počet jedinců.
Spytihněv. Frequency of the individual species/MN

Druh zvířete/druh kosti	Mamut srstnatý (<i>Mammuthus primigenius</i>)	Sob polární (<i>Rangifer tarandus</i>)	Kůň sprašový (<i>Equus germanicus</i>)
zuby	4/1	1/1	
kly – fragmenty	10/1		
obratle		2/1	
pažní kosti	1/1		
záprstní kosti	1/1		2/1
pánve	1/1		
holenní kosti	2/1		
česky		1/1	
identifikovatelné zlomky kostí z mamuta	54		
zubovina		130, z toho 9 fragmentů spálené zuboviny	
neidentifikovatelné zlomky kostí		423, z toho 90 spálených kostí	

V tomto prostoru byly nalezeny i dvě drobné hrudky červeného barvíva.

Na lokalitě byly nalezeny pozůstatky mamuta srstnatého, soba polárního a koně sprašového. Nalezené pozůstatky koně a soba patří vždy jednomu jedinci. Kůň i sob byli v době smrti dospělí. Kostí a zuby mamuta patřily nejméně dvěma různě starým jedincům. Podle zastoupení jednotlivých druhů kostí lze konstatovat, že se jedná o tzv. butchering place, kde hodnotné části těla zvířete byly naporcovány a odneseny pryč. Struktura fauny napovídá, že by se mohlo jednat o chladnomilnější faunu. Zastoupení lovných zvířat odpovídá zastoupení fauny na jiných lokalitách v regionu a na ostatních gravettských lokalitách s výjimkou Jarošova (Musil, v tisku).

Petr Škrdla, Miriam Nývltová Fišáková,
Martin Novák, AÚ AV ČR Brno;
Daniel Nývlt, ČGS Brno

Literatura

- Duerst-Bern, J.U. 1926: Vergleichende Untersuchungs-methoden am Skelett bei Säugetieren. Handbuch der biologischen Arbeitsmethoden. Methoden der vergleichenden morphologischen Forschung, Abt. 7, 2, 325–353, Berlin–Wien.
- Havlíček, P. 1980: Vývoj terasového systému řeky Moravy v hradištském příkopu. Sbor. Geol. Věd, Antropozoikum 13, 93–125.
- Haynes, G. (1999): Mammoths, Mastodons and Elephants. Biology, Behavior, and the Fossil Record. Cambridge University Press, 413 pp, New York.
- Hrubý, V. 1951: Paleolitické nálezy z Uherskohradištska, Časopis Moravského muzea, Sci. soc. 36, 65–101.
- Cholastová, J. 1994: Zpracování osteologických nálezů z lokality Poslední dóm u Chlumu u Srbska. Diplomová práce PFF UK, 127 s., Praha.
- Květ, R. – Kačura, G. 1976: Minerální vody Jihomoravského kraje. Praha: ÚÚG.
- Musil, R. v tisku: Jarošov-Podvrš't'a – A Faunal Anomaly among Gravettian sites. Osteological Material Analysis, in P. Škrdla, ed., The Upper Paleolithic on the Middle Course of the Morava River. Dolnověstonické studie 13.
- Škrdla, P. – Nývltová Fišáková, M. 2004: Paleontologický a archeologický výzkum na lokalitě Spytihněv-Duchonice. Zprávy o geologických výzkumech v roce 2003, 76–78.
- Škrdla, P. ed. v tisku: The Upper Paleolithic on the Middle Course of the Morava River. Dolnověstonické studie 13.

Resumé

The site was discovered during 2002 fall survey and was subject of limited scale excavations during 2003–2004 (Škrdla – Nývltová Fišáková 2003). The site is located on the southern entrance to the Napajedla Gate, on the eastern slope of the code of Maková, the summit of which reaches an elevation of 338.1 m asl. The altitude of the site lays between 245–248 m. asl., and the relative altitude above the current river

level is in about 65–68 m; the distance from artificially regulated channel of the Morava River is 150 m.

During two excavating seasons, the collection of 648 artifacts from an area of 30 m² was excavated. The majority of artifacts represent sifted microchips and microfragments (smaller than 1.5 cm). In addition, a collection of 3 artifacts was excavated from the nearby located test pits and another 15 artifacts was collected during surface survey – one of them a small wedge shaped core (Fig. 33:26).

The prevailing raw material represents is erratic flint, supplemented by radiolarite (3.5%). There were collected such fragments and pebbles of sandstones in cultural layer (similarly to Jarošov), however their relation to the occupation remains unknown. Real heavy-duty implements were not found. Only two small lumps of red ochre (hematite) supplemented by two fragments of limonite were excavated.

Technologically, the collection of artifacts is composed mainly of microchips and microfragments (563 items, including 19 microblade fragments, and 32 burin spalls). The collection is important by a series of burin spalls (33 items, Fig. 33:16–17) and microblades (21 items, Fig. 33:2–15,23,24). Backed microliths, characteristic for the Gravettian, are represented only single item – backed micro-saw fragment (Fig. 33:1).

The collection of the excavated faunal remains consists of mammoth, reindeer, and horse, probably from one individual in the case of horse and reindeer and two mammoth of different age.

The artifacts and osteological material were distributed in several isolated concentrations, which not in all cases copy the shape of bedrock. The central concentration is densest and has diameter of 2 m. This concentration is surrounded by three small concentrations. The big bone fragments are distributed on the periphery of main concentration, what suggest so-called “centrifugal effect” known from another Gravettian sites (cf. Svoboda et al 1993). The refitting lines connect main concentration and two small concentrations. In addition, the fired bones are distributed on the periphery of main concentration (cf. Fig. 36–39).

The site is important from several reasons. The collection of artifacts is poor in tool types and looks small-shaped. There is only one backed microlith followed by a series of non-retouched microblades. The conjoinability index is high. Only two small lumps of red ochre were found. No decorative objects were discovered. Only 9 artifacts from the upper concentration show traces of fire. In addition, an isolated two small lumps of baked clay and a concentration of fired bones and teeth from the same area document the presence of fire in the upper concentration.

Based on above mentioned facts, the excavated remains and their distribution indicates a short term occupation, most probably “a single event” site, a possible butchering site or remains of a settlement structure – hut – of light construction without hearth inside.

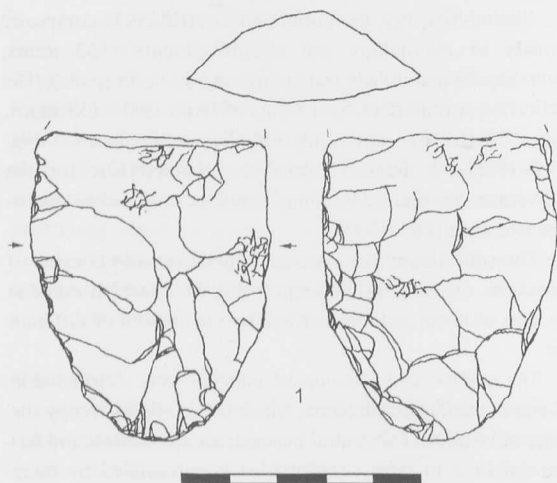
The loess island has dimension more than 1 ha and it is possible to discover more similar concentrations of finds in the vicinity of excavated area in the future. Therefore this site is still important for future excavations.

VEDROVICE (okr. Znojmo)

Mezi Vedrovicemi II a Ia. Paleolit střední? Ojedinelý nález. Povrchový sběr. Uložení: Ústav Anthropos MZM Brno.

Ze soukromé kolekce J. Homolky, dlouholetého externího amatérského spolupracovníka ústavu Anthropos, byl koncem roku 2004 předán do sbírek ojedinelý nález bazální části bifaciálního nástroje (i.č.: 112570). Artefakt se nacházel na poli (262 m n. m.) mezi aurignacienskými polohami Vedrovic II a Ia v místě (JTSK: 1177950; 616560), kde se kromě valounů a zlomků suroviny až na tento předmět nikdy nic jiného nenašlo.

Plošší strana nástroje je patinovaná, s rezivými skvrnami po pluhu, konvexní plocha je nepatinovaná, s opalujícími leskem. Také místo lomu je nepatinované (obr. 40).

Obr. 40. Vedrovic. Bifas. Vedrovic. Bifase.

Nástroj není vyroben z typického valounu rohovce typu Krumlovský les, ale z bloku suroviny, jež připomíná ostrohranné bloky slepence. Tyto formy se nacházejí v paraautochtonní poloze na temeni kopce V směrem přes údolí.

Ačkoliv je katastr obce Vedrovic spojován ponejvíce s mladopaleolitickým osídlením (je známá řada poloh aurignacienu a szeltieny), je na základě morfologie a charakteru povrchu předmětu pravděpodobnější, že tento artefakt reprezentuje pozůstatky staršího, nejspíše středopaleolitického osídlení oblastí, které zde bylo také zjištěno archeologickými výzkumy a sondážemi (Neruda – Nerudová – Oliva 2004). Intaktní polohy známe z Vedrovic Ia a Vedrovic II, které jsou popsány nálezem nejbližší. V hloubkové sondě vykopané ve Vedrovicích Ia se pod interpleniglaciální půdou s nálezem aurignacienské industrie nacházely v horní hladině podložního sprašového sedimentu (archeol. vr. 6) ojedinelé artefakty s problematickým kulturním zařazením. Nižší, ve spráše s vysokým obsahem jemného detritu a s valounky rohovce se nacházela středopaleolitická vrstva 7. Odsud pochází zlomek cf. levalloiského hrotu, několik drásadel a zoubkovaných nástrojů. Na rozdíl od aurignacké industrie jsou nálezy středního paleolitu zčásti vyrobeny z křídového rohovce (spongolitu). Vrstva 7 je na základě technologické a typologické klasifikace a stratigrafické polohy kla-

dena do starého würmu (Neruda – Nerudová – Oliva 2004, 9). Obdobná je i situace, která byla zjištěna ve Vedrovicích II revizními sondami v roce 1993, které dokládají artefakty ze sprašových poloh, jež představují starší, prozatím kulturně nespecifikované osídlení této lokality v průběhu staršího würmského glaciálu. Jednotlivými kusy je doloženo i osídlení ještě starší, vážící se jak na svrchní (PK III), tak i spodní fosilní půdu (PKIV; Neruda – Nerudová – Oliva 2004).

Východním směrem od místa nálezů bifaciálního artefaktu se nachází poloha Vedrovic IIb, kde bylo v roce 1993 položeno také několik sond. Ačkoliv získaná stratigrafická sekvence nebyla tak signifikantní jako v případě polohy Vedrovic Ia nebo Vedrovic II a ojedinelé artefakty nejsou příliš průkazné, je zřejmé, že se i v případě polohy Vedrovic IIb podařilo identifikovat minimálně dvě archeologické vrstvy.

Zdeňka Nerudová, MZM Brno

Literatura

Neruda P. – Nerudová Z. – Oliva M. 2004: Stratigrafie paleolitických lokalit v oblasti Krumlovského lesa (okr. Znojmo). AMM, Sci. soc. 89, 3-58.

Resumé

Several years ago a proximal fragment of bifacial tool was found on the field surface near to the Aurignacian station Vedrovic II. Morphology of the tool surface indicates the older datation, probably to the Middle Palaeolithic.

VESELÍČKO (okr. Přerov)

„Vlčince.“ Paleolit. Ojedinelý nález. Povrchový sběr.

Na známé polykulturní lokalitě v trati Vlčince byly na jaře 2004 nalezeny patinované štípané kamenné artefakty paleolitického stáří. Konkrétně se jednalo o zlomenou čepel s boční retuší a zbytek jádra, který byl na neolitickém sídlišti Lnk opět reutilizován. Oba kusy byly nalezeny v prostoru rozsáhlého neolitického sídliště. Nadmořská výška nálezů je 282 m.

Zdeněk Schenk, FF MU Brno

Resumé

Two isolated artifacts were collected in Veselíčko, on the Vlčince field.

VEVERSKÁ BÍTÝŠKA (okr. Brno-venkov)

S část katastru. 250 m J kóty 320 m S obce. Mladý paleolit. Ojedinelý nález. Povrchový průzkum.

Pod jižním vrcholem kóty 320 m n. m., výrazné vyvýšení s dalekým rozhledem do prostoru Boskovické brázdy, byl autory příspěvku na podzim 2004 náhodně vyzvednut patinový úštěp, zhotovený pravděpodobně z rohovce typu Krumlovský les. Nález souvisí patrně s polohou „Kamínky“, jen několik desítek metrů vzdálené lokality, kde podle deníku J. Lavického bylo nasbíráno 34 paleolitických nálezů (Oliva – Doležel 1985, 17–19; Belcredi a kol. 1989, 25).

Martin Kuča, Jiří Šlajsna, FF MU Brno

Literatura

Belcredi, L. a kol. 1989: Archeologické lokality a nálezy okruhu Brno-venkov, Brno.

Oliva, M. – Doležel, J. 1985: Nové paleolitické nálezy z Tišnovska. PV 1983, 17–19.

Resumé

An isolated flake, made of patinated most probably Krumlovský les-type chert, was collected in the northern part of the cadastral territory of Veverská Bítýška.

PRÍLOHY (pokračovanie)

Príloha 1: Mapa lokalit a nálezov v okolí Veverské Bítýšky.

Príloha 2: Fotografie nálezov z Tišnovska.

Príloha 3: Fotografie nálezov z Veverské Bítýšky.

Príloha 4: Fotografie nálezov z Krumlovského lesa.

Príloha 5: Fotografie nálezov z Veverské Bítýšky.

Príloha 6: Fotografie nálezov z Krumlovského lesa.

Príloha 7: Fotografie nálezov z Veverské Bítýšky.

Príloha 8: Fotografie nálezov z Krumlovského lesa.

PRÍLOHY (pokračovanie)

Príloha 9: Fotografie nálezov z Veverské Bítýšky.

Príloha 10: Fotografie nálezov z Krumlovského lesa.

Príloha 11: Fotografie nálezov z Veverské Bítýšky.

Príloha 12: Fotografie nálezov z Krumlovského lesa.

Príloha 13: Fotografie nálezov z Veverské Bítýšky.

Príloha 14: Fotografie nálezov z Krumlovského lesa.

Príloha 15: Fotografie nálezov z Veverské Bítýšky.

Príloha 16: Fotografie nálezov z Krumlovského lesa.

Príloha 17: Fotografie nálezov z Veverské Bítýšky.

Príloha 18: Fotografie nálezov z Krumlovského lesa.

Príloha 19: Fotografie nálezov z Veverské Bítýšky.

Príloha 20: Fotografie nálezov z Krumlovského lesa.

7 PD

KNIHOVNA AV ČR

PD 1520

46 (2005)

46

8551/06